Florentin Smarandache

Mama vitregă

Rusia

Editura Offsetcolor
Râmnicu Vâlcea - 2006

MAMA VITREGĂ RUSIA

Florentin Smarandache

Mama Vitregă Rusia

(note de călătorie)

Editura Offsetcolor
Ramnicu-Valcea, 2006

Tehnoredactarea computerizată şi coperta:
Dan SÎRBU
Corectura, structurarea textului şi selecţia fotografiilor:
Mircea MONU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

SMARANDACHE, FLORENTIN
Mama vitregă Rusia : note de călătorie / Florentin Smarandache. - Râmnicu-Vâlcea : Offset Color, 2006
Index
ISBN (10) 973-7743-29-6 ; ISBN (13) 978-973-7743-29-6

821.135.1-992
913(47)(0:82-992)

Coperta: Aleea centrală din VDNH (Expoziţia Realizărilor Economiei Naţionale) Moscova [în prim plan, Fântâna *Prietenia popoarelor sovietice* - exemplu de realitate bolşevică poleită: una dintre femeile aurite reprezintă *poporul moldovean,* ceea ce, în opinia noastră, ilustrează foarte bine de ce această carte se intitulează (fără a fi antirusească) *Mama vitregă Rusia*.

Tipar executat la Tipografia OFFSETCOLOR, Râmnicu-Vâlcea
Calea lui Traian, nr. 47, tel./fax: 0250 732522, e-mail: offset_color@yahoo.com

1. Întâlnirea cu Moscova

„Smarandace!”

Iulie 2005.

Probleme cu viza. Pe Internet, în site-ul Ambasadei Federației Ruse, era scris 70 $ costul şi fără să expediez paşaportul. Mi s-a întors aplicația pe la mijlocul lunii iunie, credeam că sunt refuzat. Am reaplicat, adăugând 30 $, incluzând paşaportul în plic, plus scrisoarea privind scopul vizitei (aşa ceva nu-mi mai ceruse nici o țară, fiindcă totul era deja explicat în formularul completat). Primisem şi un fax de la Ambasada Rusiei din Washington DC.

Prietenii şi colaboratorii mei, fizicienii ruşi Larissa Borissova şi Dmitri Rabounski, mă sfătuiseră să cer viză turistică, deşi eram invitat la Institutul de Biofizică Teoretică şi Experimentală din Puşcino. Dar, pentru a obține viza, aveam nevoie de invitația unei agenții turistice, pe care mi-au obținut-o tot ei, Dmitri cu Larissa, de la Centrul *Intelservice* din Moscova. Numărul de referință 1.850 (nu ştiu ce înseamnă asta) trebuia să-l pun în formular.

Pe 28 iulie mi-a sosit paşaportul înapoi cu viza. Peste tot numele meu era transcris în chirilice: **СМАРАНДАЧЕ** (adică Smarandace, în loc de Smarandache!), convertirea fusese făcută nu din română, ci din engleză, unde „*che*” se pronunță frecvent „*ce*”. Am cumpărat imediat bilete electronice prin Expedia.com, care ieftinise acum prețurile față de Priceline.com.

Igor Mihailusenko, poet moscovit care şi-a pierdut picioarele când era copil, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, mi-a trimis prin e-mail adresa lui cu litere chirilice ca s-o arăt şoferilor de taxi. Igor este propus pentru Premiul Nobel pentru Pace de către *International Writers and Artists Association*. Desigur, îi voi face o vizită, dar data acesteia va fi în funcție de agenda stabilită în Rusia cu Dmitri şi Larissa.

O dată ajuns în Rusia, va trebui să-mi înregistrez paşaportul şi viza în termen de 72 de ore şi să completez un document pentru străini înaintea trecerii prin punctul de control al paşapoartelor.

„Dobro pajalovati!”

29 iulie 2005.

La aeroportul din Philadelphia (oraş în care venisem în urmă cu două zile pentru a participa la A VIII-a Conferinţă Internaţională privind Fuziunea Informaţiei FUSION 2005), nu pot obţine biletele electronice de la automat, din cauza zborului internaţional. Trebuie să verifice paşaportul şi viza rusească.

Aştept la un ghişeu al companiei aviatice „Delta”, iar funcţionarul, un mulatru, îmi spune că vorbeşte ruseşte şi-mi urează *Da svidania* [La revedere!, în ruseşte, scris după ureche, cu litere latine], de rămân uluit! Răspund şi eu S*pasibo!* [Mulţumesc!, în ruseşte, scris aşişderea]. Numai 25 de minute de zbor până la New York, Aeroportul „J. F. Kennedy”.

*

Davai, davai! [Haide, haide!, în ruseşte]

Sunt în avionul New York-Moscova. E vineri pe coasta est-americană şi sâmbătă-noaptea în capitala Rusiei (opt ore diferenţă).

*

Добро пожаловать! [Bine aţi venit!, scris cu alfabetul rusesc] – pe meniu, în rusă, dar şi în engleză: *Welcome!*

Se-ntâmplă să nimeresc pe scaun lângă un profesor de istorie de la Universitatea din Moscova, Oleg Hlevniuk, autor de cărţi şi articole, care îl cunoaşte pe istoricul moldovean Vladimir Ţăran.

*

Я ПИШУ [*Ia pişú* - eu scriu].

*

Suntem deasupra Rusiei, după 8 ½ ore de moţăit pe scaun o să coborâm. Verde, plat, umed.

*

În Moscova există trei aeroporturi: unul pentru curse interne, al doilea – internaţional (numit *Шереметьево,* adică *Şeremetievo*), şi al treilea – în construcţie.

Aeroportul Internațional „Şeremetievo"

*

Dr. Larissa Borissova şi Dmitri Rabounski m-aşteptau la ieşire. Controlul vamal n-a fost o problemă, iar la bagaje, vameşii nici nu s-au uitat. Am luat-o pe centură, cu un taxi, căci prin oraş traficul e greu – prea multe maşini. Dmitri locuieşte pe Bulevardul Sirenevi.

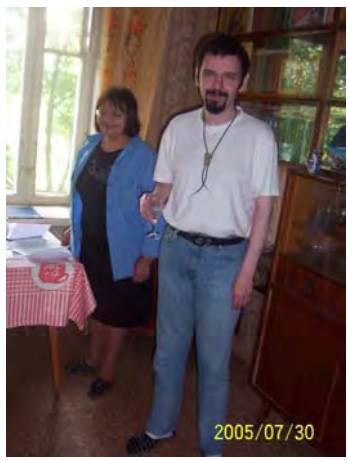

Larissa Borisova şi Dmitri Rabounski

*

Încep să-nvăț cuvinte la întâmplare. Deşi generația mea a studiat rusă la şcoală, eu am nimerit la franceză. Dar alfabetul chirilic l-am prins din mers, de la colegi.

Babucika = fluture (*babucika*... îmi vine să râd); *ceai* = ceai; *piti* = a bea; *iesti* = a mânca.

Memorez cuvintele cele mai importante (pentru supraviețuire!), însă îmi este mai uşor să scriu cuvintele ruseşti cu litere latine, desigur, după ureche!.

„Dacea", nu „Dacia! "

Sunt servit c-o băutură tipic rusească, nealcoolică, *kvaas*. Când caut în *Oxford* (dicționarul, desigur!), traducerea este... *kvaas* (n-are corespondent în engleză).

Mi-am luat un dicționar de buzunar, rus-englez/englez-rus, de E. Wedel şi A. Romanov; mi-ar fi fost mai uşor cu unul român-rus/rus-român, dar n-am găsit.

*

Am schimbat 230 $, la paritatea: 1 $ = 27,5 ruble.

*

Dacea = casă (cu grădină) – înțelesesem „Dacia"!

*

Din 220 de institute de cercetare existente în Rusia, vor mai rămâne numai 20 (în fizica nucleară, în cercetări spațiale şi în cercetări militare). 70.000 de oameni de ştiință îşi vor pierde slujbele. Câți dintre ei vor lua calea autoexilului?

Dmitri îmi povesteşte despre un fizician rus care a plecat în Coreea de Nord să lucreze la bomba nucleară şi care e plătit cu 3.000 $ pe lună, plus cazare şi masă gratuite.

*

Un volum de versuri al unui poet rus contemporan îmi atrage atenția în biblioteca sa: Andrei Vosnesenski.

*

Vreme plăcută acum (23 °C), dar iarna e un frig de-ți îngheață sufletul!

*

Trebuie să port permanent la mine paşaportul şi biletele de avion, fiindcă poliția caută străini (arabi, musulmani, teroriști), de când problema cu Cecenia.

*

Zece programe TV ruseşti, care prezintă mai mult filme americane. *Hollywood*-ul a eliminat orice competiție şi domină lumea.

*

Din cauza crizei economice basarabene, mulți moldoveni vin la Moscova să vândă lucruri ori să lucreze temporar.

*

Şi pe aici sunt celulare, tineri cu căşti la urechi. Îți fug ochii după fete cu fuste scurte.

*

Descifrez ca un copil alfabetul chirilic, literă cu literă, pe firme.

*

Dmitri, eu şi Larissa publicăm în limba engleză o revistă neortodoxă, îndrăzneață (sau riscantă?): „*Progress in Physics*" [Progres în fizică], unde acceptăm alternative şi critici la teoriile existente, noi ipoteze şi idei ştiințifice avangardiste. Unii ne înjură, ne disprețuiesc probabil... şi am ajuns pe lista neagră: ca disidenți în ştiință! Aşa ne-am şi cunoscut şi solidarizat – dintr-un grup de renegați.

*

Pentru bilete de tren spre Sankt Petersburg trebuie paşaportul! Am purces cu Larissa la gară. Am schimbat un autobuz (nr. 320) şi două metrouri.

15 ruble (vreo 55 de cenți) costă biletul de autobuz şi 10 ruble (vreo 35 de cenți) cel de metrou.

*

Când călătoresc, nu-mi curge sânge din nas! Doar în Gallup am probleme.

„McDonald's"... rusificat!

Îmi revenisem după somn: datorită oboselii şi diferenței de fus orar, am dormit cinci ore ca lemnul!

*

Iată un McDonald's scris cu chirilice: *МакДоналдс*! S-au rusificat americanii ori s-au americanizat ruşii?

*

Stații largi de metrou, cu decoruri şi cu candelabre. Frumos. Metrou subteran, dar şi la suprafață. Există o centură în jurul Moscovei şi pentru metrou, te descurci uşor. Cam abrupte şi lungi benzile rulante: te țineai de balustradă pe partea dreaptă, iar cei grăbiți mergeau pe stânga.

Florentin Smarandache în stația de metrou „Kievskaia"

Chibiți ai echipei de fotbal *Lokomotiv* Moscova, cu eşarfe sau cu pălării.

O femeie cu un copil, cântând la chitară în stația de metrou. Mă gândeam să nu cumva să explodeze vreo bombă şi pe-aici, n-ar fi prima oară când cecenii atacă.

Recentele explozii de bombe teroriste din Londra (7 şi 21 iulie 2005) arată că oricât te-ai considera de puternic, eşti vulnerabil în fața celui mai slab.

*

Pe străzi, sticle goale sau oameni bând bere. E sâmbătă seara. Autobuzele circulă până la unu noaptea.

Mai murdar prin metrou, pe trotuare. Cea mai curată țară pe care am văzut-o este Germania – acolo legile-s mai stricte.

Дом = casă.

Semne de circulație, firme, locuri pe care le citesc în grabă: *стоп* = stop; *бар* = bar; *кофе* = cafenea; *фрукты* = fructe; *станция* = stație.

*

În Piața Roşie, „Kilometrul zero" al Moscovei, lumea se plimbă şi la miezul nopții. E plăcut.

În Piața Roşie: Zidul Kremlinului, Mausoleul lui Lenin şi Turnul Spasski, cu orologiul Kremlinului

Strada Tverskaia, importantă arteră comercială, rebotezată de comunişti str. Maxim Gorki (după numele „Părintelui Literaturii Sovietice"), pe care locuiau ştabi sovietici, în blocuri cu arhitectură tipic proletcultistă, construite în anii '30, când strada a fost lărgită.

Kremlin-ul, cu zid înalt, de cetate, vopsit în roşu.

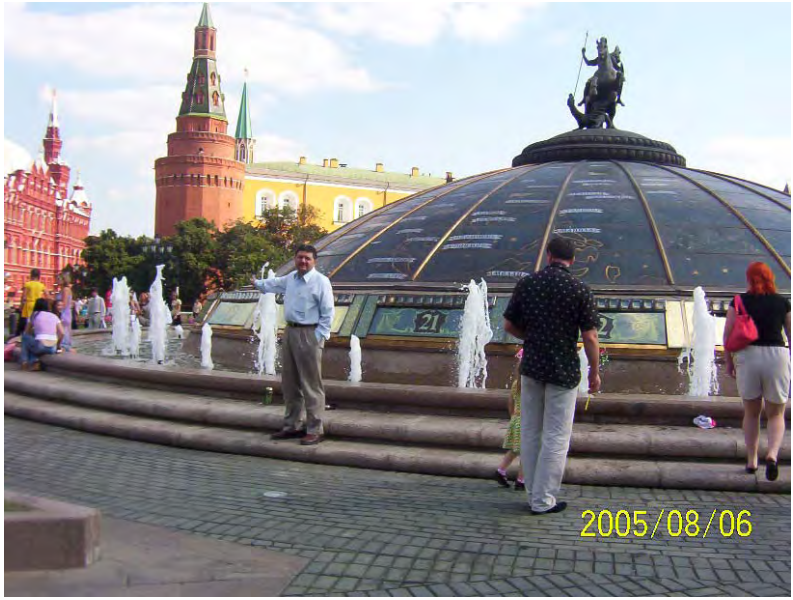

În Piaţa Roşie: Arteziana cu zodiac

Statuia ecvestră a mareşalului Jukov (Gheorghi Konstantinovici, 1896-1974), care a apărat Moscova în 1941, apoi Leningradul în 1943, contra germanilor. Pe urmă, a condus ofensiva sovietică, de la Varşovia la Berlin, şi în 1945 a obţinut capitularea Wehrmacht-ului. Statuia a fost dezvelită la 1 decembrie 1996, la centenarul naşterii mareşalului. Călare, el priveşte mândru spre Piaţa Roşie, unde, în 1945, la Parada Victoriei, calul său călca în picioare drapelele militare naziste.

Muzeul de istorie. Mausoleul lui Lenin (Lenin nu se mai vede!). *Balşoi Teatr* [Teatrul Mare].

Strada *25 octombrie* (pe stil vechi) ori *7 noiembrie* (pe stil nou) e numită acum *Nikolska Uliţa* (vremurile s-au schimbat).

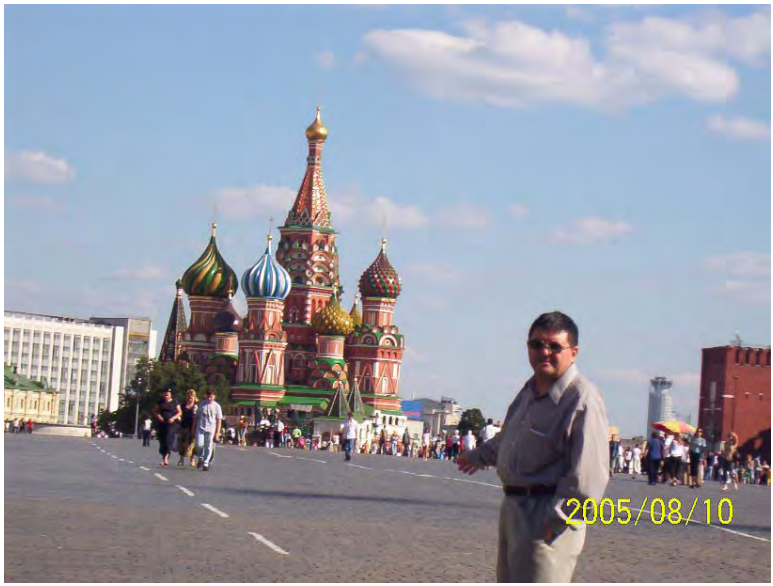

Florentin Smarandache în Piața Roşie, Moscova – în spate, Catedrala „Vasili Blajenâi”

Splendida şi foarte măreața biserică *Vasili Blajenâi*, construită de țarul Ivan cel Groaznic.

Râul Moscova curge alături. Am cumpărat bere rusească *(pivo)*: *Очаково* [Ociakovo] – fabrica era peste drum.

*

Vinó = vin.

*

Ne-am întors după miezul nopții, uşa blocului era închisă, Larissa a trebuit să-i vorbească lui Dmitri în interfon să ne deschidă.

*

– Suntem prizonieri ai ştiinței!, exclamă Dmitri.

El se dedică cercetării cu toată ființa sa. Uneori nu iese două săptămâni la rând din apartament, doar scrie şi studiază.

*

Începusem să recunosc tipurile de maşini: *Lada* (*Fiat*-ul rusesc), *Volga* etc.

Cea mai mare catedrală a Rusiei

Fostul profesor al lui Dmitri, la Universitatea din Moscova, dr. K. P. Staniukovici (1916-1990), care preda fizica nucleară, gravitația, a contribuit la construirea bombei cu vid (folosită de sovietici în Afganistan), în timpul războiului cu mujahedinii, 1979-1989, pentru susținerea regimului comunist de la Kabul (Mohammad Nadjibollah preluase Puterea în 1986). Explozia acestei bombe se produce prin creşterea densității unor particule în vid (nu ştiu de ce m-atrage fizica nucleară în ultimul timp, dar n-aş vrea să creez şi eu o bombă... *bomba cu smarandache* [!]).

*

Dmitri zice că trebuie s-arăt a rus (ca să nu-l controleze „*Miliția*", aşa cum se zicea şi-n România, înainte de 1989, la „*Poliție*").

– Păi, sunt brunet, pe când ruşii-s mai spălăciți!

– Nu contează!

(În China anului 2002 arătam a... chinez!)

*

Fetele se vopsesc blonde ca să arate ca *Barbie*, păpuşa americană. Iar cele blonde îşi schimbă culoarea în negru. Fiecare vrea să fie aşa cum *nu* este!

*

Izmailovski (nume turco-slav) este cel mai mare parc din oraş. Fabrica electrică. Sculpturi de bronz în Stația Revoluției (a metroului).

La intrarea în tuneluri, sunt polițişti, deoarece copiii, ca să se joace, pun monede pe şine şi pot cădea sub roțile metroului.

Pentru apărarea fostului imperiu, şinele ferate au fost făcute mai largi decât standardul internațional – astfel că un tren venit din afară trebuie mai întâi să-şi regleze sub vagoane distanța dintre roți (pe osie; cum roțile sunt turnate pe osie, constituind ceea ce în tehnica feroviară se numeşte „boghiu", trebuie schimbate boghiurile). Problemă care se întâmplă, de exemplu, la Ungheni cu trenurile care intră din România în Basarabia sau care vin din Basarabia în România.

Călători care dorm în picioare de oboseală, în metrou. Fete cu picioare lungi, zvelte ca nişte căprioare bălaie, în blugi şi cu buricul gol (la modă).

*

Vizităm catedrala ortodoxă *Hristos Mântuitorul* – cea mai mare din Rusia, comparabilă cu cea din Belgrad, *Sf. Sava*. Construită după războiul de apărare contra lui Napoleon, din 1812.

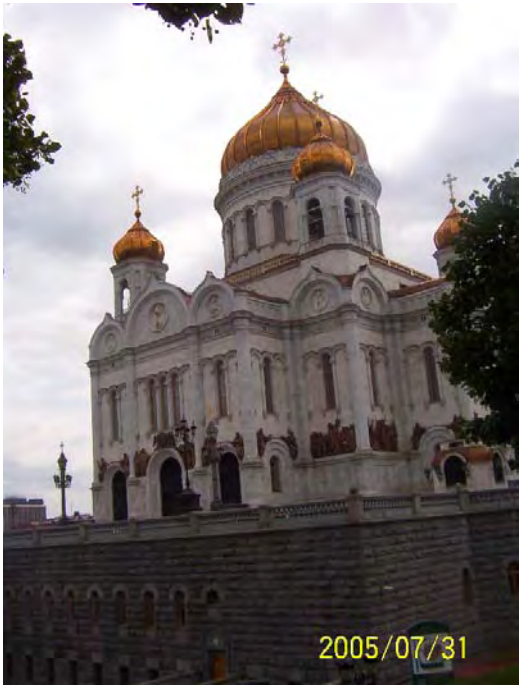

Catedrala „Hristos Mântuitorul", din Moscova

În timpul comunismului, catedrala a fost aruncată în aer (pe 5 decembrie 1931), pentru că Guvernul intenționa să construiască pe locul ei un Palat al Sovietelor, dar, până la urmă, a făcut o piscină publică. După căderea comunismului, în 1994, guvernul mai liberal a ridicat din nou catedrala: cu cinci turle (patru mici, în colțuri, una mare, în centru), cupolele lor sunt poleite cu aur, înălțimea turlei centrale este de 103,5 metri, pereții au 3,2 m grosime, iar frescele acoperă 27.000 m^2. Pot intra în ea 10.000 de oameni.

Femeile care intră în catedrală trebuie să-şi acopere părul cu o basma sau eşarfă (uite că ne apropiem de musulmani!). Larissa, care n-avea nimic de acoperit, a rămas afară. La subsol, muzeul catedralei avea icoane pe lemn.

*

Păpuşi *Matrioşka*, specific ruseşti, se vând la chioşcuri.

*

– Ce zice lumea de spargerea Imperiului Sovietic?, îl chestionez pe Dmitri.

– Oamenilor obişnuiți nu le pasă, ei se zbat cu nevoile zilnice.

*

Clădirea unde locuiau şefii de partid: *Dom-ot-Naberegnoi*.

Ciudățeniile alfabetului chirilic

О сколько нам открытий чудных
Готовят просвещенья дух
И опыт, сын ошибок трудных,
И гений, парадоксов друг,
И случай бог изопртатель.

(*А. С. ПУШКИН* – 1829)

În traducere liberă:

Câte descoperiri minunate
Pregătesc duhurile înțelepciunii
Şi experiența, fecioara greşelilor complicate,
Şi geniul, prietenul paradoxurilor,
Şi întâmplarea, Dumnezeul inventatorului.

(A. S. PUŞKIN – 1829)

*

Alfabetul chirilic a fost creat în secolul al IX-lea de către evangheliştii Kiril şi Methodiu, pentru limbile slave (în prezent folosit de ruşi, sârbi, bulgari şi ucraineni), împrumutând litere latine şi greceşti şi inventând altele. Din latină: A, a; E, e; K, k; M; O, o; T, cu aceeaşi pronunțare; din greacă: Г pentru G, П pentru P, Ф pentru F. Altor litere latine le-au schimbat întrebuințarea: B pentru V; H, н

pentru N, n; P, p pentru R, r; C, c pentru S, s; X, x pentru H, h şi Y, y pentru U, u. Parcă-s pe dos! De ce n-au lăsat H să fie H, B să fie B, P să fie P?

Literele chirilice de mână sunt iar inversate: ь este semnul moale (se pronunță ca un „*i*” scurt); ∂ este „*d*”; *u* este „*i*”; *m* este „*t*”. Literele Я, я = „*ia*” şi И, и = „*i*” sunt de-a-ndoaselea!

În plus З, з este „*Z, z*”, dar 3 este şi cifra trei. Numai din context îți dai seama dacă З este literă sau cifră.

*

Dima (ca-n româneşte), prescurtarea lui Dmitri, *găvăreşte* [vorbeşte] că jumate-jumate cetățenii-s mulțumiți-nemulțumiți de noul regim şi de schimbările sociale.

*

Nu e apă caldă la bloc, s-a spart o conductă – ca-n România, pe vremea lui Ceauşescu – aşa că Larissa încălzeşte apă pe aragaz pentru a putea să facem baie.

Autorul (în dreapta) acasă la familia Levin

*

Malinki = mic; *malinkaia* = mică (aha, aşa sunt genurile!)

*

Agenda sejurului meu rusesc nu putea să nu cuprindă şi vizitarea capitalei imperiale înfiinţată de ţarul Petru I, cel care a modernizat Rusia. Aşa că, urmează o călătorie cu trenul spre nord, până la malul Golfului Finic, la *Sankt Petersburg*.

Acest oraş a fost fondat de Petru cel Mare în 1703 (şi transformat în capitală în 1712), fiindcă dorea să aibă ieşire la mare, pentru a-şi dezvolta flota maritimă.

2. Prin Oraşul lui Petru cel Mare

Compartiment cu aburi de alcool

31 iulie 2005.

Prindem (eu şi Dmitri) trenul (în ultimele cinci minute!) spre *Sankt Petersburg* [Oraşul Sfântului Petru]. Biletul costă 405,80 ruble (15 $).

Vărsase unul înaintea noastră o sticlă de bere chiar pe locurile noastre, 21-22, vagonul 15, şi tot drumul am mirosit numai alcool, de parcă eram într-o cârciumă!

*

Scriu fără să văd, pe-ntuneric. S-a stins lumina în vagon, ca să poată dormi călătorii.

*

După ce-a scris „Arhipelagul Gulag" şi „O zi din viața lui Ivan Denisovici", în care critica guvernul sovietic, Soljenițân s-a întors în Rusia când s-a spart comunismul şi-a început să critice Occidentul – de aceea nu se mai aude nimic de el în ultima vreme... I se acordase Premiul Nobel pentru Literatură în anul 1970, mai mult din considerente politice decât literar artistice.

Premiile internaționale sunt un instrument foarte eficace în manipularea opiniei publice mondiale, de aceea au şi fost instituite.

*

În tren poți da scaunul pe spate şi dormi sau mânca pe spătarul scaunului din față.

*

Lenin nu se mai studiază obligatoriu în şcoli, i-a căzut steaua gloriei.

Soft translator trilingv

01 august 2005.

În Sankt Petersburg ne-aşteaptă, pe mine şi Dmitri, la tren, dr. Boris Levin de la Academia Rusă de Ştiințe, Institutul de Cercetări

Nucleare, şi ne găzduieşte la el acasă. Soţia lui, Ina Malighina, este profesoară la Şcoala de Muzică „*Rostopovici*” şi cântă la violoncel.

Autorul (în dreapta) şi Dmitri Rabounski, acasă la Boris Levin (stânga)

Slava Rostopovici este un dirijor care a condus Orchestra din Washington. A dirijat la Paris, München.

*

Sankt Petersburg are 5.000.000 de locuitori legali, dar, cu mulţi emigranţi ilegali care vin să lucreze aici din alte părţi ale Rusiei ori din fostele republici sovietice, aproape că i se dublează populaţia.

Pe vremuri (1712-1918), a fost capitala imperiului, dar pentru că era prea aproape de margine, deci uşor atacabilă, capitala s-a mutat mai în interior (la Moscova).

Puşkin (1799-1837), poetul naţional rus, a fost ucis aici, la Râul Negru (*Ciornaia Ricika*), de baronul francez Georges d’Anthès, cumnatul lui, cu care s-a duelat (cu pistolul), pentru că s-a zis că nevasta lui Puşkin îl înşelase cu baronul, ceea ce s-a dovedit a fi neadevărat. Familia francezului a fost deportată, după acest duel, în

Franța, dar s-a reîntors în Rusia când a fost amnistiat şi a trăit 83 ani! Puşkin a avut cinci copii.

După cel de-Al Doilea Război Mondial, ruşii au ocupat o parte mare din Carelia şi au împins frontiera imperiului vreo 100 de km spre vest, în teritoriul finlandez.

*

Nu se mai zice acum *tavarişci* [tovarăş], ci *drug* [prieten].

*

Boris Levin are pe computer un program, *PromtX*, care traduce din rusă în engleză, franceză, germană – şi reciproc. De exemplu, scriu pe ecran în engleză „*Vreau să beau apă!*", şi programul îi traduce în rusă „*Ia haciu piti voda!*", iar Boris mi-aduce un pahar cu apă. Încercăm şi conversia în franceză, întrebându-l „*Ce facem după-masă?*", el răspunde în rusă „*Mî budem iti vă biblioteku.*" (scriu după ureche), iar programul îmi traduce „*Nous irons à la Bibliothèque.*" [Vom merge la bibliotecă].

*

Cuvinte ruseşti: *zont* = umbrelă, *les* = pădure, *direvo* = copac, *butâlka* = sticlă (se mai zice aşa şi prin Moldova), *şto* = ce, *skolka* = cât, *muş* = bărbat, *jeona* = nevastă.

Le spun: „*Maia jeona gavari pa ruski*" [Nevasta mea vorbeşte ruseşte].

– Da?!, se miră Ina.

– *Maia jeona moldovanka* [Nevasta mea este moldoveancă].

Aflu că verbul „*a fi*" nu se foloseşte.

Statuia lui Lenin la Gara Finlandeză

Lenin [pseudonim folosit de către liderul bolşevic Vladimir Ilici Ulianov (1870-1924)] a scăpat de poliția Guvernului Kerenski fugind în Finlanda, în august 1917 – fosta graniță trecea atunci pe lângă Oraşul lui Petru [după începerea Primului Război Mondial, în anul 1914, numele oraşului a fost rusificat (tradus în ruseşte) *Petrograd,* adică Oraşul lui Petru]. În stația de metrou *Udelinaia (Удельная)* există o inscripție referitoare la plecarea lui Lenin în

Finlanda, în august 1917, spre a nu fi arestat pentru agitație bolșevică antiguvernamentală.

În Finlanda, Lenin a fost susținut material de Partidul Comunist, iar el scria cărți politice.

*

O statuie mare a lui Lenin, lângă Gara Finlandeză (se numește astfel pentru că de aici pleacă trenurile care merg la Helsinki, capitala Finlandei), ridicată în amintirea momentului întoarcerii lui din exilul finlandez, în 7 octombrie 1917, cu trenul în această gară. Aici, el a ținut muncitorilor bolșevici care l-au întâmpinat, urcat la o tribună improvizată – turela unei mașini blindate, un înflăcărat discurs despre „revoluția socialistă", declanșată de el după scurtă vreme, pe 25 octombrie 1917 (7 noiembrie, pe stil nou).

Statuia lui Lenin din fața Gării Finlandeze din Sankt Petersburg

Autoritățile actuale au vrut să mute statuia (soclul ei nu este din piatră, marmură sau granit, cum este obișnuit în cultul lui Lenin,

ci din bronz, având forma originală a turelei maşinii blindate), dar au lăsat-o, fiindcă vin turiştii şi fac poze lângă ea.

*

Îl înnebuneam pe Dmitri cu întrebările.

*

Panimaiu = înțeleg.

*

Tata îmi povestea că, pe când era copil, în Al Doilea Război Mondial au trecut soldații ruşi prin Bălceşti, veneau cu cazane mari în care fierbeau mâncare pentru armată. S-au oprit la fântâna lu' Cicu Bărbulescu, înspre Goruneşti şi l-au îndemnat pe el să bea apă, să fie siguri că nu e otrăvită: *Idi, idi, ciort igo znait!* [Du-te, du-te, ce dracu!]

Expresie pe care-a ținut-o minte pân' la bătrânețe, mi-o spunea şi mie.

*

Fiesta, cuvânt spaniol care înseamnă „*sărbătoare*", intrat în rusă. Îl văd scris pe afişe: *фuecma*.

*

Mă interesez de doi poeți ruşi: Vladimir Vâsoțki (contemporan, le cam trage la măsea) şi Evgheni Evtuşenko (tradus în româneşte; i-am citit un roman).

Trebuie să merg la poliția din Sankt Petersburg să mă înregistrez. Nici în China nu era aşa ceva... Asta e Rusia, guvernanții vor să țină totul sub control!

Coadă, grămadă, ca-n România! Şi câtă birocrație! Am pierdut ore până să intru, împreună cu Dmitri şi Boris şi tot n-am terminat, trebuie să revin peste trei zile să iau documentul (înregistrarea temporară) necesar la vamă când mă voi întoarce în State.

E bine să vezi multe locuri pentru a putea prețui ceea ce ai.

*

O stație de metrou dedicată poetului Vladimir Maiakovski (1893-1930), cântărețul revoluției, autorul volumelor „*150.000.000*" şi „*Octombrie*", dar în teatrul său critică noul regim.

Donație pentru Academia Rusă de Ştiințe

Prin Sankt Petersburg trece râul Neva, care se varsă în Golful Finic. Oraşul cuprinde câteva insule unite prin poduri. Insula Vasilievski reprezintă vechiul aşezământ construit de țarul Petru I, care-a vrut să facă un oraş-insulă.

*

Universitet = universitate.

*

Scriu mergând pe trotuare, alergând, ținându-mă după amici, de nu văd bine, că era să dau cu capul într-un stâlp de fier!

*

La Biblioteca Academiei Ruse de Ştiințe, înființată în 1714, donez 13 cărți (şi un preprint) de-ale mele, plus un CD conținând 150 de cărți electronice (în format PDF) ale mele şi referiri despre activitatea mea.

Autorul (în stânga) cu Boris Levin, în fața Bibliotecii Academiei Ruse de Ştiințe, filiala Sankt Petersburg

Clădirea este veche, solidă, precum sediile universităților românești, cu mobilier din lemn gros. Văd statuia lui Carol Bär (1792-1872), cu o carte (*kniga*) în mână – director al Academiei între 1835-1862.

*

Dacă în sârbește se zice „*Nema problema*" – știam asta din programele televiziunii iugoslave, pe care le urmăream când eram în Craiova (fiindcă românii dădeau numai două ore de program TV, și acelea despre Ceaușescu), în rusește echivalentul este „*Niet problem*", iar în ucraineană „*Nemai problemâ*".

Autorul (în dreapta) cu Boris Levin în stația de metrou Udelnaia din Sankt Petersburg, în fața panoului cu efigia lui Lenin

*

În Sankt Petersburg sunt 17 canale TV, plus cele prin satelit. Vizionăm știri. Mai prind și eu câte un cuvânt.

*

M-au întrebat colegii ruși, prin e-mail, ce mâncare prefer, dacă vreau dietă sau alte restricții.

– Mănânc şi beau orice (mă refeream şi la vodcă), dar prefer ceva specific, tradiţional rusesc. Aşa procedez în fiecare ţară.

Şi-atunci, Ina a pregătit la prânz *vinegred* (de culoare roşie): salată de sfeclă, cartofi, castraveţi, varză sărată, ceapă, morcovi. Desert: o prăjiturică alburie numită *zefir*. Apoi bere rusească, *Baltika 3* (există mai multe sortimente). E sănătos să schimbi felurile de mâncare.

*

Afişe cu marele director de balet Boris Eifman. Îmi exprim dorinţa să mergem la un spectacol. Tramvaie prin oraş.

Discuţii academice de fizică

Dr. Boris Levin are 71 de ani, dar este foarte energic şi sportiv (aleargă prin pădurea vecină, la aer curat). El a descoperit *anomalia ortopositroniumului* în 1987, într-un experiment la Centrul Nuclear Gatcina, independent de grupul din Michigan (Ann Arbor) al lui Arthur Rich & co. A publicat şi o carte în rusă şi engleză despre ortopositronium, care este un atom cu un positron în nucleu şi un electron pe orbită şi *spin* paralel, având coautori pe Larissa şi Dmitri, în 1999.

Pe lângă Modelul Standard, ca structură atomică, el adaugă şi un model ciorchine de particule cu masă pozitivă şi găuri cu masă negativă, extinzând Modelul lui Dirac, care nu mergea.

Există cinci-şase variante la Modelul Standard, printre care şi cel al lui Brightsen – cu al cărui nepot, dr. Robert Davic, lucrez eu în prezent la unirea Modelului Brightsen cu ipotetica *nematerie*.

Nemateria este un concept pe care l-am introdus toamna trecută, ca o combinaţie de materie şi antimaterie care nu se anihilează. O definiţie mai exactă am dat la nivelul *quark*-ilor. Modelul lui Levin conţine Modelul lui Brightsen, iar acesta din urmă presupune structura atomică formată din pungi de particule pozitive şi neutre, plus pungi de antiparticule – structură asemănată cumva numerelor complexe, dar şi nemateriei.

Modelul lui Levin s-a arătat stabil 10^{-6} secunde, ceea ce este foarte mult pentru experimentele nucleare, unde spectrul de viaţă al

unei particule rezultate este de 10^{-24} secunde. Particulele pozitive şi găurile negative se separă sub dezintegrarea β^+ a positronului prin tranziţie topologică cuantică dând naştere la efect de spaţiu-timp şi degajând multă energie. S-a observat că există un surplus de energie, care nu se ştie de unde provine, încălcând astfel Legea Conservării Energiei. Asta-i nedumerirea oamenilor de ştiinţă!

Până la unu noaptea tot discutam, Dmitri traducea între noi. Eu devenisem prea meticulos şi întrebător, încât Boris începuse să se enerveze. Dmitri a intervenit să ne calmeze.

Celebrele „Nopţi albe”

Ceaiul nu lipseşte la masă: dimineaţa, la prânz, seara. Ceai verde, roşu.

Punct de atracţie pentru turişti: podul ridicat în noaptea albă lângă Fortăreaţa „Petru şi Pavel” din Sankt Petersburg

*

Fenomenul numit „Nopţi albe” se produce în Sankt Petersburg în perioada 25 mai-16 iulie, când practic nu se face întuneric: soarele nu este pe cer, dar acesta este luminat ca în amurg.

Fenomenul se datorează latitudinii mari (60 de grade latitudine nordică) la care este situat oraşul.

Acum este începutul lui august, deci perioada sa a trecut, dar, soarele apune neobişnuit de târziu pentru mine: pe la 8-9 seara e încă lumină şi mă mir, sunt frânt de oboseală colindând prin oraş şi am impresia că ar trebui să fie întuneric.

Deşi se vede bine noaptea (cumva ca în scăpătatul soarelui), nu e prudent să te aventurezi pe străzi, din cauza narcomanilor.

*

Din Manciuria, chinezii emigrează în estul îndepărtat al Rusiei. Se estimează în jur de două milioane. Falsifică documente şi se stabilesc pe teritoriul rusesc, unde standardul de viaţă este mai ridicat.

*

Ruşii au adus şi negri din Africa şi au format sate compacte prin jurul Moscovei. Au teritoriu uriaş, chiar şi după destrămarea imperiului, 17.075.000 km^2, iar densitatea populaţiei este foarte mică (sub 9 locuitori pe km^2), în vreme ce în Bangladesh este de o sută de ori mai mare! Mongolia are una dintre cele mai mici densităţi din lume, sub 2 locuitori pe km^2, deoarece în deşertul Gobi e greu de trăit.

*

Există restaurant chinezesc şi în Rusia, având firmă cu ideograme de-ale lor.

*

Sculptorul georgian Zurab Ţereteli, care trăieşte în Rusia, a dedicat poporului american un monument (de 30 de metri înălţime!) referitor la atacul terorist de la 11 septembrie 2001, pe care l-a trimis la New York.

„Energie nouă”

I-am îndemnat pe Larissa şi pe Dmitri, care au creat lucrări în fizică teoretică, să încerce şi aplicaţii.

– Hai să încercăm, am îndrăznit eu, să cercetăm în direcţia creării de *energie nouă*, poate găsim sponsori!

Domeniu în care, de altfel, e dificil, fiindcă un experiment nuclear costă sute de mii de dolari, spre deosebire de un experiment chimic, care costă doar câteva zeci de mii de dolari. Orice teorie nevalidată experimental nu intră în considerația comunității științifice.

Boris a făcut un experiment cu ortopositroniumul în Laboratorul Nuclear din Sankt Petersburg, rezultând energie. Rezultatul fiind de 100 ori mai mare decât bruiajul (*noise*), ceea ce-i nesperat de bine, din moment ce în multe experimente cercetătorii caută să găsească măcar un 2-3 % rezultat pozitiv în bruiaj/zgomot.

Crearea unui tip nou de energie va întâmpina însă rezistență, poate chiar boicot, din partea companiilor de petrol, care vor pierde miliarde de dolari. În America, se încearcă acum introducerea automobilelor electrice pe piață, făcând să scadă dependența occidentalilor de petrolul arab și de războaiele prezente pe care le generează, plus implicațiile nefaste religioase și politice.

Scăzând importanța petrolului, va scădea și puterea țărilor arabe. Rușii au și ei multe zăcăminte de petrol în subsol, precum și o companie internațională, *Yuko*.

*

Un banc pe care mi-l amintesc, de pe când eram încă în țară, referitor la întinderea nesfârșită a Imperiului Rus:

– Cu cine se învecinează Uniunea Sovietică?

– Cu cine vrea!

*

Solidaritatea internațională a musulmanilor, fanatismul lor religios, au atins și Rusia. În toamna anului 2004, vreo zece teroriști – luptători de gherilă – care cereau independența Ceceniei, au blocat o școală din Beslan și-n final, după lupte cu poliția rusă, au ucis 300 de persoane, în majoritate copii.

*

Jirinovski, om politic rus care declara acum un deceniu că „*românii sunt țiganii italienilor*”, fost nomenclaturist comunist, conduce și-n prezent un partid radical.

Dar rusul de rând (ca și românul!) este sătul de politică și de politicieni.

*

Kaneţ = sfârşit (mi-amintesc din filmele ruseşti când se scria la terminare *Sfârşitul filmului*); *sóvesti* = ruşine.

Afaceri matrimoniale bănoase

Ina, care este directoare la Şcoala de Muzică din oraş, ne povesteşte că într-o zi au primit un fax din America: „*Hello, eu sunt Douglas. Sosesc pe data cutare. Am doi copii, unul de 3 ani şi altul de 4 ani. Caut nevastă între 20-30 de ani, blondă, frumoasă. Cine e interesată, să m-aştepte.*"

E *business* mare cu femei tinere din fostele ţări comuniste, măritate prin agenţii matrimoniale cu bărbaţi din Occident. Ele pleacă din cauza sărăciei, sperând la o viaţă mai bună, iar ei caută neveste obediente şi gospodine, deoarece femeile occidentale sunt mai răsfăţate, independente, nu vor să gătească…

M-am întrebat, de ce fenomenul nu are şi un corespondent invers. Adică, bărbaţii din ţările subdezvoltate să fie însuraţi prin aceste agenţii matrimoniale cu femei occidentale. Probabil fiindcă sexul feminin vrea masculi bogaţi, puternici, dominanţi (chestiune psihologică).

Devuşka = fată; *iunoşa* = băiat; *astarojna* = pericol (ne anunţă, în metrou, la fiecare staţie, când se-nchid uşile).

Există patru linii de metrou în Sankt Petersburg: albastră, roşie, galbenă şi portocalie. Una se cheamă *Kirov*, alta *Frunze* – după numele unor comunişti ucişi în 1934, respectiv în 1925, în lupta pentru Putere, după ce Stalin [pseudonimul sângerosului gruzin Iosif Vissarionovici Giugaşvili (1879-1953)], a ajuns şeful partidului, împotriva voinţei lui Lenin, exprimată în scris şi adresată congresului Partidului Bolşevic, la care el nu a putut participa, deoarece era paralizat de boală.

Mai slabi, mai cu siluetă, cetăţenii de aici.

Levâi = de stânga; *pravâi* = de dreapta.

3. În vizită la Petrodvoreț

Călătorie cu autobuzul: o rublă / km!

Aşteptăm la rând autobuzul spre Petergof (transcrierea rusă pentru *Peterhoff*, care în limba olandeză înseamnă „Curtea lui Petru"), căruia în anii comunismului, în prospectele turistice, i se spunea *Petrodvoreț* [Palatul lui Petru], situat pe malul sudic al Golfului Finic, la 29 km sud-vest de Sankt Petersburg. Biletul de călătorie costă 30 ruble (~1 $). Trecem pe lângă Palatul Streilna, construit acum 300 de ani pentru Prințul Constantin. Această zonă era preferată de familiile țarilor.

Au existat două dinastii mari: prima, *Roerik*, de origine scandinavă, care a domnit 500 de ani – ultimul descendent, Nikolai Roerik, a fost pictor; a doua, *Romanov*, de origine germană – vorbeau prost limba rusă (în saloane vorbeau în franceză sau în germană, că aşa era la modă!) şi tratau populația locală ca pe sclavi. Bolşevicii au ucis familia ultimul țar, Nikolai al II-lea, în vara anului 1918, în oraşul Ekaterinburg, unde fusese mutată cu domiciu forțat de către Guvernul Kerenski.

Dintre Romanovi, Petru cel Mare şi Ecaterina a II-a au fost cei mai importanți.

*

Peterhof a fost conceput ca reşedință estivală, în care împăratul să poată sta într-un spațiu verde larg, cu familia şi cu întreaga Curte.

Dmitri zice că-mi place să vorbesc cu lumea pe stradă!

*

Ruşii sunt mai mult şateni decât blonzi, dar populația e amestecată cu tot felul de nații pe care le-au cucerit de-a lungul istoriei.

– Uşor de găsit job în Rusia, remarcă Dmitri, dar prost plătit!

– Invers, în America!, îndrug eu.

*

Rabota = muncă; *Idi siuda!* = Vino-ncoa!

Reşedința de vară a țarului Piotr Pervâi

În 1714, Petru cel Mare a plănuit construirea unei reşedințe de vară pentru familia țarului. Marele Palat a fost finalizat în 1723, însă construcția întregului complex a mai durat încă două secole. Au contribuit mari arhitecți ai vremii: J. B. Le Blond, F. B. Rastrelli, Niccolo Michetti, Iuri Velten, Andrei Stakenschneider.

Fațada Palatului Mare, cu Marea Cascadă şi Fântâna lui Samson, din Petrodvoreț

Petru cel Mare a făcut studii în Amsterdam şi a vrut ca oraşul pe care-l înființa pe Neva să se numească „*Noul Amsterdam*", însă din motive patriotice a fost sfătuit să-l boteze *Sankt Petersburg*. Țarul era dur, tăia cu mâna lui capetele soldaților care i se împotriveau. Avea şi purtări ciudate, uneori mărinimoase. De exemplu, după lupta de la Poltava, din 1709, unde îi învinge pe suedezi, oferă un dineu ofițerilor inamici, mulțumindu-le pentru lecția militară (el învăța din fiecare bătălie).

Pentru ruşi, intrarea în complexul muzeal Petrodvoreț este 100 de ruble, dar pentru străini, 300 de ruble! Eu trebuie să nu vorbesc engleză, ca să nu mă dau de gol.

La palat, se țineau festivaluri şi recepții la care participau până la 3.000 de musafiri! Decorații şi picturi de renumiți artişti ai

vremii: Phillipe Hockaert (german), Richard Paton (englez), Iuri Velten (rus), Vigilius Erichsen (danez), Nicolas Pineau (francez); 368 de tablouri de Pietro Rotari (italian).

Colecții de porțelan chinezești și japoneze. Ceramică de Josiah Wedgwood. Portretele împăraților Petru cel Mare, Ecaterina a II-a, Elisabeta Petrovna, Petru al III-lea, Maria Feodorovna, Pavel I (care a fost ucis de prietenii fiului său, Alexandru I, care îi ia locul, deoarece Pavel I dorea o alianță cu Prusia și devenise nepopular), Alexandru I, Nikolai I. Și Petru cel Mare a comis infanticid, ucigând un fiu al său care plănuia atacarea Europei – ceea ce ar fi fost o eroare, mult mai simplă era cucerirea terenurilor spre est și nord, slab populate.

*

Palatul a fost distrus în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, când germanii împinseseră linia frontului până la Petrodvoreț și instituiseră blocada contra *Leningradului* (cum i-au zis comuniștii Petrogradului – fostul Sankt Petersburg – după moartea liderului lor, Lenin). Aprovizionarea orașului a fost tăiată și jumătate din populația sa a murit de inaniție.

Parcul din spatele Palatului Mare din Petrodvoreț

Palatul a fost reconstruit în perioada 1946-1952.

Grădinile şi artezienele lui Petru I

Grădinile şi fântânile arteziene din curtea palatului sunt splendide. Alei frumoase, largi, statui mitologice şi biblice: Samson, Neptun, Venus, Adam şi Eva – plus statuia lui Petru I.

Arhitecţi şi sculptori care şi-au dat concursul: Hans Ritter, Georg Schweigger, Feodosi Şcedrin, J.-D. Rochette, Feodot Şubin, Ivan Prokofiev, Ivan Martos, Mihail Kozlovski.

Însuşi Petru I a făcut planul fântânilor arteziene, folosind principiul gravitaţiei (fără pompe de împins apa). În subteran sunt 25 km de conducte de apă.

*

De dimensiuni mai mici, Palatul *Monplaisir* [„*Plăcerea mea*" (fr.)] a fost construit de arhitectul Johann Braunstein (1714-1723), tavanul şi holul fiind pictate de Phillipe Pillement. Era locul favorit al ţarului.

Palatul „Mon Plaisir", primul construit în complexul de la Peterhoff, preferat de Petru I

*

Decorurile interioare sunt stil baroc.

*

Fântâni romane aurite, uşi aurite, dom aurit. Cascada leilor. Arteziană triton. Grădina *Bacchus*. De pe malul apei se vede în zare coasta finlandeză.

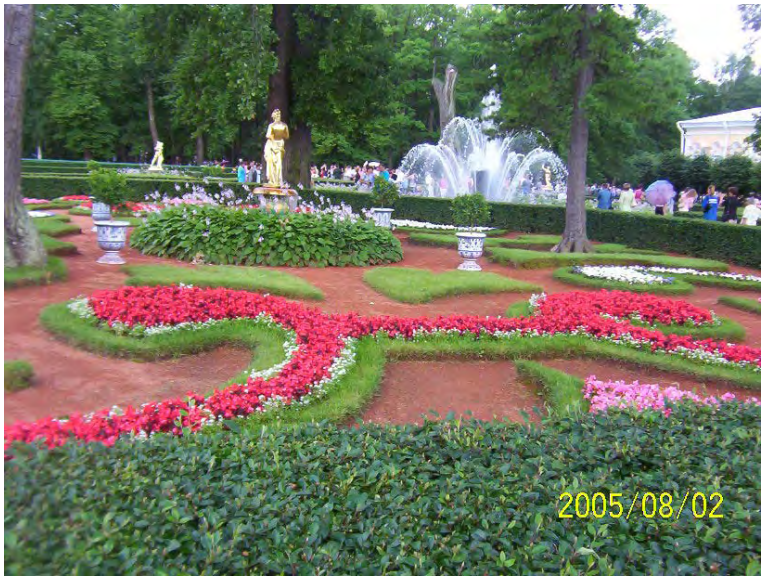

Splendoarea grădinilor şi fântânilor lui Petru I din Petrodvoreț

*

Clădirea „Ecaterina” (1748-1749) e parte auxiliară a Palatului *Monplaisir* şi servea pentru baluri anuale în cinstea absolventelor Institutului *Smolnâi* – pentru fete nobile.

*

Palatul *Marly* îşi are numele de la regele francez *Marly le Roy* (Ludovic al XIV-lea), construit între anii 1720-1729.

*

More = mare (substantiv), *zaliv* = golf, *paşli* = haide,
pahoje = ca, precum.

*

Țarii jucau şah cu iobagi îmbrăcați în piese: pioni, ture, cai, nebuni, regi, regine pe o tablă desenată în curtea palatului!

*

Multe grupuri de turişti englezi, italieni, francezi. Spanioli cu ghizi. Veverițe coboară din copaci şi întind lăbuțele: parcă ar cerşi nuci, ghindă.

Boris Levin, Dmitri Rabounski şi autorul lângă Fântâna lui Samson din Petrodvoreț

*

Interezna = interesant; *maladeț* = bun (despre o persoană); *riba* = peşte; *kartoşka* = cartof; *ladna* = la revedere, de acord, da; *kak dila* = ce faci; *hleb* = pâine; *nauk* = ştiință.

*

Mai explodează şi astăzi mine rămase din timpul războiului în jurul Sankt Petersburgului.

*

Biletul la balet este 100 $ de persoană. Arta devine un lux pe care şi-l permit doar cei bănoşi în Rusia.

– Nu mai mergem la spectacol, concluzionez, o să facem balet cu noi înşine!

*

Picturi murale la Palatul *Monplaisir* de S. Buşuiev, M. Negrubov, F. Voroloiov. Meşteşugari: Fedorov, Tihanov.

Fotografie-suvenir a autorului cu „aristocraţi de la curtea ţarului Petru I din Petrodvoreţ

*

Am ieşit din curtea marelui palat. Se pornise ploaia. Am luat-o pe jos, trecând pe lângă o altă clădire, *Palatul Englez*, construită de italianul Giacomo Quarenghi (1744-1817), distrusă de nemţi în cel de-Al Doilea Război Mondial.

*

Am donat Bibliotecii Centrale a Universităţii de Stat din Peterhof, prin Olga, o cunoştinţă de-a lui Boris, 14 cărţi, un preprint şi un CD conţinând 150 de cărţi electronice.

Onomastică urbană rusă şi sovietică

În trenul de la Peterhoff spre Sankt Petersburg, vânzători ambulanți. Locuri pentru invalizi (*invalidov*). Ne controlează biletele şi la intrare, şi la ieşire.

*

Dmitri glumeşte că numele vodcii „*Putinka*" vine de la… Putin (Vladimir), actualul preşedinte al Rusiei!

*

Bluza = bluză; [***РОССИЯ***] *Rossia* = Rusia.

*

Pe drumul de întoarcere, discutăm despre faptul că prin practicarea cultului personalității, oraşe ruseşti au primit numele unor persoane.

Primul oraş botezat în această manieră a fost chiar *Sankt Petersburg*, clădit de țarul Petru I. Dar, acesta dat dovadă dacă nu de modestie şi de bun-simț, măcar de frică de Dumnezeu sau de abilitate, pentru că nu i-a dat oraşului în mod direct numele său: nu l-a botezat *Petrograd* [Oraşul lui Petru], cum i-au spus ruşii din 1914, după începerea Primului Război Mondial, când luptând contra germanilor, au vrut să scape de rezonanța nemțească a numelui capitalei lor imperiale, ci *Sankt Petersburg,* adică „Oraşul Sfântului Petru", țarul purtând numele acestui sfânt apostol. Dar, numele oraşului s-ar fi putut traduce şi „Sfântul Oraş al lui Petru".

Comuniştii ruşi (bolşevicii) au preluat (cu adecvarea corespunzătoare) cultul şefului statului, iar după moartea primului lor lider, Lenin (pseudonimul lui Vladimir Ilici Ulianov: ah, îmi place acest paradox – un nume fals pentru un oraş adevărat!), au rebotezat fosta capitală imperială, dându-i numele acestuia: *Leningrad* [Oraşul lui Lenin]. Chiar acordarea acestui nume mi se pare un paradox, pentru că şeful bolşevicilor nu se născuse în acest oraş, ci în Simbirsk, care fost botezat *Ulianovsk,* şi nici nu a locuit în capitala imperială decât o perioadă foarte scurtă, cea mai mare parte a vieții sale fiind trăită în deportare sau în exil. Bolşevicii au motivat însă cu faptul că aici Lenin a condus revoluția comunistă şi a întemeiat statul sovietic.

Botezarea unui oraş cu numele liderului, după moartea acestuia, mai treacă-meargă, dar apoi, cultul personalității a devenit atât de mare încât numele liderului succesor, Stalin (pseudonimul lui Iosif Vissarionovici Giugaşvili), a fost dat, în timpul vieții sale, unui oraş din sudul URSS: Țarițân, situat pe fluviul Volga, a devenit *Stalingrad* [Oraşul lui Stalin]. Bravo bolşevicilor: mi-ați oferit al doilea paradox din onomastica urbană sovietică!

[Trec peste faptul că ei au exportat şi în România această „modă", astfel încât Braşov devenise... *Oraşul Stalin!*]

*

Fiindcă discuția noastră ajunsese la Stalin, am aflat cu acest prilej diverse picanterii despre el şi despre familia sa, pe care mi le-am notat, mai ales că şi acestea îmi oferă nişte paradoxuri şi nişte ironii ale sorții la aflarea cărora cred că mulți oameni de pe glob s-au lămurit asupra „Raiului comunist"!

Picanterii despre Stalin

Dacă Lenin şi-a păstrat vechii prieteni după ce a ajuns şeful partidului şi al statului, Stalin, dimpotrivă, şi mai mult decât atât, chiar i-a lichidat! El şi-a omorât prietenii şi rudele celor două neveste pe care le-a avut, deoarece voia să apară ca un „mare conducător", nu ca un om obişnuit, cum îl descriau cei care îl cunoscuseră!

Stalin a fost căsătorit de două ori: prima nevastă (în perioada 1904-1907), gruzina Ekaterina Svanidze, a murit din cauza unei epidemii din Caucaz, iar a doua (în perioada 1919-1932), Nadejda Sergheevna Allilueva (de naționalitate azeră, născută în Baku, capitala Azerbaidjanului), s-a spânzurat (după alte surse, s-ar fi împuşcat sau ar fi fost ucisă chiar de către Stalin) din cauza certurilor cu el.

Iakov Giugaşvili, băiatul din prima căsătorie a lui Stalin, a luptat ca soldat voluntar (dicționarele enciclopedice contrazic această relatare folclorică, spunând că era ofițer al Armatei Roşii) în Al Doilea Război Mondial. A fost capturat de nemți şi internat într-un lagăr de prizonieri. Germanii au propus să fie schimbat pe un general de-al lor, prizonier la ruşi, dar Stalin, „tătucul popoarelor", a refuzat:

– Nu dau un general pe un soldat!

Iakov a murit în 1944, electrocutat pe când încerca să treacă gardul electric de sârmă ghimpată al lagărului de prizonieri. Gardienii nemți susțin că ei l-au împuşcat înainte ca el să ajungă la gard.

Băiatul din a doua căsătorie a liderului sovietic, Vasili, cu numele de familie trecut în acte chiar Stalin, ofițer, era bețivan şi a murit în anul 1961 de alcoolism.

O fotografie umană a sângerosului dictator: Stalin ținându-şi în brațe fiica în vârstă de 9 ani

Unica sa fată, Svetlana Iosifovna Stalina, născută în anul 1926, nu s-a împăcat deloc cu tatăl ei. La vârsta de 16 ani, ea a avut o relație sexuală cu un regizor de film, Alex Kapler – un evreu rus în etate de 40 de ani. Stalin s-a opus cu înverşunare acestei legături a fiicei sale. Mai târziu, Kapler a fost condamnat la zece ani de închisoare, fiind internat în gulagul (lagărul de muncă) din Vorkuta, Siberia, de unde a fost eliberat după moartea dictatorului. La 17 ani, Svetlana s-a îndrăgostit de un alt evreu, Grigori Morozov, student la Universitatea din Moscova, unde studia şi ea filologia (liceul sovietic, numit „Şcoala Medie", era de trei ani, aşa că studentul de anul I avea 17 ani; în anii '50, s-a aplicat pentru scurtă vreme şi în țara noastră acest model). Stalin a insistat ca fiica sa să mărite cu Morozov, de care a divorțat în 1947. A făcut cu acesta un băiat (Iosif, în 1945). După doi ani, s-a căsătorit cu Iuri Jdanov, fiul celebrului

colaborator al tatălui său, dar a divorțat, după ce a avut cu acesta o fată (Ekaterina, în 1950).

Svetlana a absolvit în anul 1949 filologia la Universitatea din Moscova. După moartea tatălui (1953), ea şi-a luat numele de domnişoară al mamei sale şi s-a angajat la universitatea unde studiase. Aici, a predat timp de 12 ani literatura sovietică şi limba engleză, după care, în perioada 1965-1966, a fost traducător de literatură rusă în limba engleză la Editura „Progres" din Moscova.

În 1963, a cunoscut un comunist indian, *Brajesh Singh,* cu care a avut o relație, fără să se căsătorească. După moartea acestuia (1966), a plecat într-o vizită în India, pentru a arunca în apa fluviului Gange cenuşa iubitului său, conform unui obicei indian. După ce a stat două luni la familia Singh, participând la obiceiurile funerare, Svetlana s-a dus la ambasada americană şi a cerut azil politic în SUA! Pentru a evita un scandal diplomatic între URSS şi India, aflate atunci în mare prietenie, ambasada americană din Delhi i-a aranjat mai întâi un sejur de şase luni în Elveția, de unde a ajuns în SUA (1967). În epocă, această fugă din „Paradisul sovietic" a făcut mare senzație.

În 1970, Svetlana Allilueva s-a căsătorit cu arhitectul William Wesley Peters, preocupat de spiritism. Prima sa nevastă, se numea tot Svetlana, fiica celebrului arhitect Frank Lloyd Wright, şi murise într-un accident de maşină. Soacra lui, al cărei ucenic într-ale spiritismului era, l-a convins pe Peters că fiica lui Stalin ar fi înlocuitoarea spirituală a decedatei Svetlana! (Ce telenovelă! Am putea spune şi noi: „Viața bate filmul!")

Svetlana Allilueva a devenit cetățean american, cu numele *Lana Peters*. Dar şi mariajul ei american a eşuat! A plecat în Anglia, cu fiica sa, Olga Peters, în anul 1982. După doi ani, s-a întors în... URSS, a redobândit cetățenia sovietică şi s-a stabilit în Tbilisi, capitala Gruziei, țara tatălui ei! Nu a durat prea mult însă şi a intrat în conflict cu autoritățile sovietice, drept pentru care a renunțat iar la cetățenia sovietică şi a emigrat tot în SUA, în 1986! În anii '90 a avut reşedința în Anglia, iar acum locuieşte într-o casă retrasă din Wisconsin, SUA.

În acest an, va împlini 80 de ani. Ce viaţă paradoxală! Cred că cei din Hollywood stau ca pe ace că nu pot face un film biografic despre fiica sângerosului dictator din Kremlin, pe care presa occidentală interbelică îl botezase „Călăul roşu” şi îl prezenta adesea în caricaturi care ilustrau acest supranume!

„Legătura oraşului cu Roma”!

Tot în timpul călătoriei de întoarcere în oraşul întemeiat de ţarul reformator al Rusiei am aflat o explicaţie academică a numelui nerusesc al capitalei Imperiului Rus: „Denumirea oraşului este compusă din trei cuvinte, fiecare cu sensul lui. *Sankt* înseamnă «sfânt», *Peter* este numele Apostolului Petru, care înseamnă în latină «piatră», iar *burg (burh)*, în limba germană (olandeză) înseamă «oraş». Aşadar, în denumirea tinerei capitale a Rusiei s-au contopit: numele ţarului Petru, cel al protectorului său Sfânt şi firele culturii Greciei şi Romei antice, ale Germaniei şi ale Olandei. Dar, în simbolismul lui, este accentuată legătura oraşului cu Roma, al cărei protector a fost Apostolul Petru. Chiar stema oraşului, având două ancore încrucişate, seamănă cu cea a Vaticanului.”

Petru I
la Muzeul Figurilor din Ceară
din Sankt Petersburg

În folclor, capitala Imperiului Țarist era numită *Piter*.

*

Un site turistic spunea că dacă nu aveți timpul sau banii de a vedea Veneția (din Italia) şi Amsterdam (din Olanda), ați putea vedea Sankt Petersburg (din Rusia), supranumit şi „Veneția Nordului”, şi astfel le veți vedea pe amândouă deodată! Iată Paradoxismul în reclama turistică! Îmi place foarte mult cum sună şi, deşi nu am văzut, încă, Veneția, ci doar Amsterdamul, cred că nu-i departe de adevăr. Poate că la o viitoare vizită în România, cu soția, voi face o escală în Veneția, ca să fac o verificare de 100% a veridicității paradoxistei reclame turistice.

4. Farmecul Veneției ruseşti

Catedrala Kazan – miniatură din Vatican!

Blocuri cu 9 etaje în Sankt Petersburg.

Strada Maurice Thorez (după numele unui fost lider comunist francez, 1900-1964).

[Bulevard se zice *prospekt*]

*

Țentr = centru; *țirk* = circ (un circ chinezesc sosise în oraş); *avtobus* = autobus; *stomatologia* (citesc pe o firmă); *platiti* = a plăti; *veterinaria klinika* = clinică veterinară; *dlia* = pentru; *v* = în; *s* = cu (îmi notez particulele astea de vorbire să fac legătura în propoziții); *inostraneț* = străin; *dobrî din* = bună ziua; *jurnal* = revistă, jurnal; *ocini* = foarte; *borş* = supă, borş (ca-n Moldova); *vseo* = toți; *cireş* = cireş; *vişini* = vişine; *nikagda* = niciodată; *nicivo* = nimic.

*

Zone întregi despădurite pentru a lăsa loc clădirilor.

*

Panimaiş? = înțelegi?; *nadejda* = nădejde; *pop* = popă; *țârkovnik* = țârcovnic; *vesti* = veşti, *uşa* [uşa, ca în româneşte!] = ureche; *pradaviti* = a vinde; *imperator/imperatrița* = împărat/împărătească; *samovar* = ceainic cu robinet; *moi drug Boris* = prietenul meu Boris.

*

În vârful Catedralei *Kazan* din Sankt Petersburg (o copie mai mică a catedralei Sf. Petru din Vatican!) se află o cruce de aur. Ortodocşii ruşi au crucea astfel:

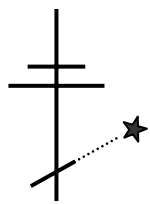

cu treapta de jos îndreptată spre Steaua Polară.

Apropo de această catedrală, aflu un paradox al istoriei: bolşevicii au tranformat-o în... Muzeul Ateismului!

Florentin Smarandache în fața Catedralei Kazan din Sankt Petersburg

M. M. ot Râmnicu Vâlcea mă atenționase asupra existenței în Sankt Petersburg a altei mici cópii – cea după Taj Mahal, dar n-am apucat să o văd. Din fericire, văzusem originalul în India, în decembrie 2004!

Rusia – mamă vitregă pentru România!

Rusia a pierdut puține războaie. În afara ocupației mongole (secolul al XIII-lea), a fost învinsă în Războiul Crimeii (1853-1856) de francezi, britanici, otomani şi Piemont (regat în nord-vestul Italiei), care i-au tăiat pretenția de-a atinge strâmtorile Bosfor şi Dardanele. Şi-n războiul cu Japonia (1904-1905) pentru provincia chineză Manciuria.

Ruşii cucereau, asimilau, cucereau, asimilau. Şi totuşi, Imperiul Sovietic a făcut implozie în anii 1990-1991 şi s-a destrămat singur, fără a se fi tras un foc de armă!

Fostul Imperiu Ţarist se mai sfărâmase parţial, după Revoluţia din Octombrie 1917, când Polonia, Finlanda, Republica Moldova şi Ţările Baltice s-au desprins, declarându-se independente, însă începând cu 1940, până în 1945, Republica Moldova, Ţările Baltice, regiunea orientală a Poloniei şi mare parte din Carelia finlandeză sunt reataşate Uniunii Sovietice.

Basarabia a fost amputată României în 1940, din cauza Tratatului Ribbentrop-Molotov, care avea o clauză secretă în acest sens. Rusia a fost pentru România ca o *mamă vitregă*! În 1812, ne-a confiscat Basarabia, iar între 1829-1856 românii din Moldova şi din Muntenia au suferit un jug dublu, turcesc şi rusesc, caracterizat prin hulitele Regulamente Organice, impuse de ruşi, prin care ni se lua şi dreptul de a ne forma singuri codul legislativ. În 1877-1878 Rusia ne sprijină în Războiul de Independenţă contra Imperiului Otoman, dar nu scapă prilejul de a-şi „recupera" cele trei judeţe dunărene din sudul Basarabiei (Cahul, Ismail şi Bolgrad), pe care Principatul Moldova le recăpătase în 1856, prin Convenţia de la Paris, în urma înfrângerii Rusiei în Războiul Crimeii. După 23 august 1944, Rusia ne-a luat din nou sub dominaţia ei.

Ne-am eliberat de sub ruşi în 1989, pentru a intra sub dominaţia altora! Când va ajunge România să fie cu adevărat liberă?…

[Perioada interbelică a fost cea mai înfloritoare din istoria românilor, cu teritoriul întregit.]

Crime pentru tronul ţarilor

Luptele pentru Putere în sânul familiilor regale şi imperiale sunt cunoscute în toate ţările. Se omorau frate pe frate, tată pe fiu sau invers, nepot pe unchi etc., pentru a pune mâna pe sceptru. Începând cu împăraţii romani, regii englezi (vezi şi dramele shakespeariene), până în zilele noastre, când regele Birendra al Nepalului şi toată familia sa, au fost asasinaţi în anul 2001 (în versiune oficială de către

prinţul moştenitor Dipendra, care s-a sinucis apoi, iar pe tron se urcă fratele regelui, Gyanendra Bir Bikram), dar nepalezii îl suspectează pe Gyanendra ca adevăratul făptaş.

Nici în Imperiul Ţarist n-au lipsit aceste *anomalii* normale. Iată câteva drame shakespeareiene *made in Sankt Petersburg.*

Elisabeta Petrovna, fiica lui Petru I, printr-o lovitură de palat, îl ucide în 1741 pe ţarul Ivan al VI-lea (1740-1741), care a fost desemnat urmaş la tron de mătuşa sa Anna Ivanovna (1730-1740), pe când acesta era sugar (avea vârsta de... două luni!). Deci, ca o culme a paradoxului, acest ţar a domnit doar în... leagăn, iar în loc de sceptru, a ţinut... biberonul!

Ecaterina a II-a (1762-1796) a conspirat la uciderea soţului ei, Petru al III-lea (care a domnit doar câteva luni în 1762). Ecaterina a II-a (născută în 1729, la Stettin), de origine germano-olandeză, este adusă la curtea ţaristă ca nevasta lui Petru al III-lea Feodorovici (născut în 1728). După un an de convieţuire cu soţul ei, soacra observă că Ecaterina nu rămânea gravidă şi află că soţul era impotent. Deoarece trebuia un urmaş la tron, Petru al III-lea suferă o intervenţie chirurgicală, iar potenţa sexuală i se reface. Cuplul are un copil, Pavel I (născut în 1754), care mai târziu va deveni împărat. Ecaterina a întreţinut relaţii cu mulţi bărbaţi, în special militari. După alte surse, Petru al III-lea ar fi fost cam debil, handicapat. În puţinul timp cât a fost ţar a şi comis lucruri stupide pentru ţara sa, de pildă, a restituit lui Frederic al II-lea (rege al Prusiei între 1740-1786, din Dinastia Hohenzollern – ca şi Regele Mihai al României) teritoriile prusace cucerite de armata rusă. Aşa că, asasinarea lui Petru al III-lea a fost binevenită pentru popor, pentru că a scăpat de un conducător tălâmb. Ecaterina a II-a, deşi nu era rusoaică, s-a dedicat trup şi suflet Imperiului Ţarist, pe care l-a considerat ca al ei personal! L-a lărgit, a învăţat ruseşte, nemaiinteresând-o originea ei. Cred că dacă ar fi fost împărăteasa Japoniei ar fi făcut acelaşi lucru! Dar, a fost dură cu ţăranii, înăsprind birurile şi înăbuşind în sânge Răscoala lui Pugaciov (care se dădea drept Petru al III-lea, pentru atragerea cazacilor), în 1773-1774.

Pavel I, fiul Ecaterinei, succede la tron în 1796. Dar este omorât în somn (strangulat) în 1801 de prietenii fiului său,

Alexandru I, țar între 1801-1825, cu știrea acestuia, deoarece Pavel I adopta politica germană.

*

Citind despre atâția regi și împărați, mă gândeam că mi-ar fi plăcut să fiu vreun prinț moștenitor… dar, din păcate, nu-s decât un țăran moștenitor!…

Țigani hoți și-n Sankt Petersburg!

Când am trecut în clasa a V-a, la Bălcești, ne-a împărțit (fără să ne întrebe) în două secții: de franceză (unde am nimerit și eu) și de rusă (unde a nimerit un prieten de-al meu din copilărie, Victoraș Răducănoiu, care a plâns, de a venit taică-său la școală și l-au mutat la franceză). Dar eu mai învățam de la colegii de secție paralelă să scriu cu chirilice (mi se părea ca o codificare, ziceam că aș putea să inventez și eu alte litere).

O expresie rusească pe care am auzit-o, suna ca-n română: „*Alioșa, nemțî pa uliția!*”.

Iar un actor, când eram copil, făcea comicării pe scenă, aluzii la „prietenia” româno-sovietică:

Davai ceas, davai moșie,
Haraşo tovărăşie!
[Dă-mi ceasul, dă-mi moșia,/Bună e tovărășia!]

*

03 august 2005.

– Atenție la *țiganie*!, m-avertizează Dmitri. Fură de rup în centrul orașului, mai ales pe turiștii străini care vin cu bani *cash* [numerar]. Pe consulul britanic l-au răpit și jefuit, iar pe nevastă-sa au bătut-o acum două săptămâni!

*

Târguiesc în Piața Catedralei *Kazan*.

În ruseşte, *cupiti* = a cumpăra.

*

Nevastă-mea, moldoveancă-rusoaică, îmi spusese direct ce să iau, *şapca uşanka* [căciulă cu urechi]. Am găsit una din blană de lup,

2.700 de ruble (~90 $), în vreme ce-n Chişinău o luam la jumătate din preţ! Am capul mare şi nu-mi găseam pe măsură (nr. 61).

Am cumpărat un CD cu *ruskaia narodnaia muzâka* [muzică populară rusească], altul cu folclor ţigănesc (*Gelem*) şi o casetă de Rimski-Korsakov („Ş*eherezada*"), ca s-o ascult în maşină.

*

Timp de 215 ani, Sankt Petersburg a fost capitala Imperiului Ţarist (1703-1918), după care Lenin a mutat capitala la Moscova, fiindcă Sankt Petersburgul era prea aproape de graniţa cu Finlanda, deci uşor de atacat. Precizez anii de modificare a numelui acestui oraş: după moartea lui Lenin, 1924, a fost denumit *Leningrad* [Oraşul lui Lenin], iar în 1990, Gorbaciov, cu *perestroika* [reconstrucţia] lui, îl schimbă la denumirea istorică iniţială, *Sankt Petersburg*, fiindcă Petru cel Mare l-a înfiinţat cu acest nume.

Autorul (în dreapta) cu Boris Levin, lângă Biserica Mântuitorului Însângerat

*

Pe Bulevardul Nevski. *Biserica Mântuitorului Însângerat*, construită în perioada 1883-1907, pe locul unde ţarul Alexandru al

II-lea (1855-1881) a fost ucis de terorişti. Este foarte căutată de turişti, fiind singura din oraş construită în stilul rusesc medieval, cu turle în forme de ceapă, a căror construire fusese interzisă de ţarul Petru cel Mare.

"Chagall" = a mers înapoi în timp!

Expo *Marc Chagall* (1887-1985) la Muzeul de Artă Rusă. Chagall s-a născut în localitatea Vitebsk (Bielorusia), într-o familie de evrei. Biletul de intrare la expoziție costă 70 de ruble (~2,10 $).

Mister, fantastic, geometrie arar, naiv, ciudat, nenatural. Avangardă. Capodoperele sale au fost produse în Vitebsk, Sankt Petersburg şi Moscova. În 1918, s-a publicat o monografie despre el. În 1917 s-a căsătorit cu Bella Rosenfeld. Are ilustrații biblice, lucrări abstracte, litografie colorată, ceramică, sculptură.

Boris îmi spune că *şagati* înseamnă în rusă „a merge înapoi în timp".

Fotografii mărite, înfățişându-l cu familia, biografia sa în rusă şi engleză.

Compoziții încărcate. Imagini cu devieri în onirism şi expresionism (de pildă, portretul unui muzician cu fața de culoare verde).

*

Continuăm vizionarea secției moderne de pictură a Muzeului de Artă Rusă. *Leonid Ciupiatov* [un tablou cu mult alb, linii simple; obiecte reale (un ferăstrău!) în imaginar]. *Kazimir Malevici*: necunoscutul, anonimul, nespecificul predomină. *Pavel Filonov*: complicate imagini, îngrămădite, fractate, obositoare când le priveşti.

Alți pictori: Ivan Puni, Natam Altman, Lev Bruni, David Burluk, Alexander Rodcenko (titluri precum „*Negru pe negru*", „*Roşu pe galben*"), Mihail Matiuşin, Olga Rozanova, Iosef Şkolnik, Lubov Popova, Nadejda Udalțova, Ivan Kliun, Pavel Mansurov etc.

*

Apoi, colecția de artă a secolului al XX-lea. Clasicul peisagist Şişkin (1832-1898). Ilia Repin (1844-1904), cu membrii Consiliului de Consultare a Țarului. Apoi V. V. Vereşceaghin (1842-1904), care

picta numai lupte şi a murit în luptă. Multe portrete. Vizitatorii se aşezau pe bănci şi meditau îndelung la câte un tablou mai important.

*

Pătrundem în Grădina „Alexandru I", din faţa Oficiului Naval cu un turn înalt (*admiralteiskaia igla*). Statui pe alei: Nikolai Gogol (1809-1852), scriitor, autor al „*Sufletelor moarte*", A Gorceakov (1798-1883), diplomat, prieten al lui Puşkin, Mihail Glinka (1804-1857), compozitor, Mihail Lermontov (1814-1841), mare poet, ucis într-un duel, profesorul de geografie Nikolai Prjevalski (1839-1888), explorator mort în timpul unei expediţii în Asia Centrală.

„Nopți albe" şi „Zile negre"

Trecem pe lângă Catedrala *Sf. Isaak*, cea mai înaltă clădire, 101,5 m. Este interzisă ridicarea unei construcţii mai mari în Sankt Petersburg! Ea se numeşte astfel pentru că Petru cel Mare, care a ridicat aici, în anul 1710, prima biserică din lemn, se născuse în ziua de Sf. Isaak al Dalmaţiei. Actualul edificiu este cel de-al patrulea construit pe acest loc. A fost realizat în perioada 1818-1858, după planurile arhitectului francez Montferrand.

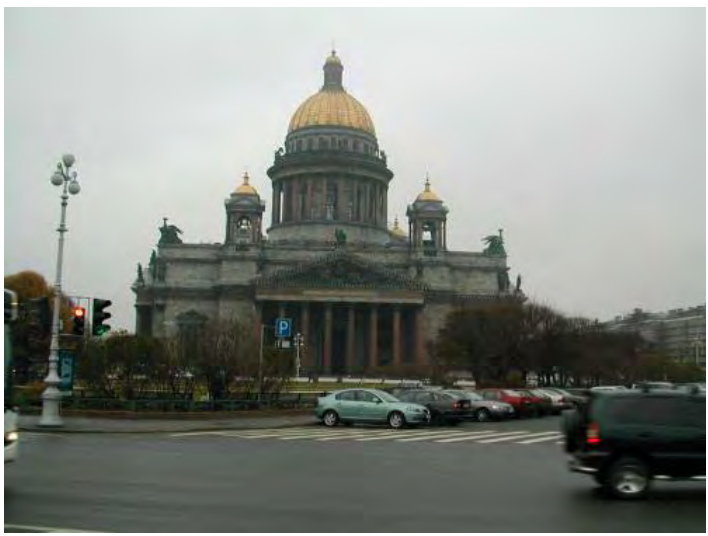

Catedrala „Sf. Isaak" din Sankt Petersburg

*

– Cum se numeşte parcul acesta?
– Nu ştiu!, răspunde Boris.
– Păi nu eşti din oraşul acesta?
– Ba da, însă eu ştiu numai drumul pân' la bibliotecă!

*

Un restaurant cu nume ridiculizator în engleză: „*Lenin's Mating Call*" [Chemarea copulației lui Lenin].

*

Regizorul basarabean Emil Loteanu (1936-2003), care a locuit şi la Moscova, unde a studiat actoria şi regia, este foarte cunoscut în Rusia pentru filmele lui (cele mai de succes au fost „Poienele roşii", „Lăutarii", „Şatra" şi „Dramă la vânătoare", ultimele două fiind ecranizări după clasicii ruşi Maxim Gorki şi A. P. Cehov). Dmitri auzise de el.

*

La ora zece seara, în Sankt Petersburg este atâta lumină afară, de zici că e miezul zilei! Nici nu-ți vine să te culci!

Senzație de optimism, veselie. Astea-s „Nopțile albe" *(Belâie noci),* şi magazinele sunt deschise până la orele 11-12 noaptea. Dar iarna e invers, „Zilele negre" *(Ciornâie dni)* – pentru simetrie.

*

Vladimir Zvorikin (1888-1982) a inventat televizorul, iar David Sarnoff (1891-1971) l-a construit – doi emigranți ruşi, în anii 1920, în America. Erau în afara mediilor academice ori politice, care manipulează multe premii, finanțări. Nici măcar un patent n-au luat! Lucrau doar ca ingineri.

"Harley-Davidson" = Harlamov-Davidov!

Motocicleta „Harley-Davidson", fabricată în America, provine tot de la oameni de ştiință ruşi, Harlamov şi Davidov, care lucraseră la o fabrică din Riga. Au prezentat lui Nikolai al II-lea această invenție şi au solicitat fonduri pentru construirea motocicletei. Țarul i-a refuzat afirmând că este „*o jucărie stupidă şi-un joc stupid*".

În 1903, Harlamov şi Davidov emigrează în America şi înfiinţează o fabrică de motociclete în New Orleans.

*

Alt tehnocrat rus celebru, Igor Sikorski – inginer, pictor, scriitor – a inventat elicopterul în 1941 şi tot în SUA. Este binecunoscută opoziţia sa la politica lui Goebbels (1897-1945), ministrul propagandei sub Hitler, care făcea reclamă pentru „*ştiinţa naţională*", în vreme ce Sikorski vorbea de o „*ştiinţă internaţională*".

Emigrat şi el în America (toate creierele converg aici!) după Revoluţia Bolşevică, îşi înfiinţează propria companie aeriană.

*

Filme vechi la televiziunea rusă, neîntrerupte de reclame. De pildă, vizionăm producţia cehoslovacă din anul 1965 (!) „*Berea e cea mai bună pentru sănătate*" – măcar nu e cu crime, precum cinematografia actuală. Ba, are şi culoare locală nostimă.

Filmele străine sunt subtitrate.

*

Ruşii înţeleg sârbă, cehă, bulgară, ucraineană – limbile slave sunt asemănătoare, dar diferite!

*

Din 1986, când a început *fuziunea la rece*, prin articolele lui Pont şi Fleischer, opusă *fuziunii la cald* (adică miliarde de grade Celsius), a apărut un mare val de opoziţie şi de luare în derâdere. Temperaturi aşa de înalte se obţin în catalizatoare cu explozii atomice ori în acceleratoare de particule (ciclotroane), unde particulele sunt accelerate pentru creşterea energiei cinetice. La bomba atomică, în momentul exploziei, temperatura este de miliarde de grade.

Un membru al Academiei Ruse de Ştiinţă, Velihov, se pronunţă împotriva fuziunii la rece – adică la temperaturi în care trăim, de exemplu, în jur de 20° C – considerând-o „*o stupiditate*". Dar alţi cercetători o acceptă.

Dilema apare datorită faptului că au existat şi experimente *pro* şi *contra* fuziunii la rece.

*

În trenurile ruseşti, toaletele sunt mai curate decât în cele româneşti ori bulgăreşti. În vagoane, muzică americană, rusească.

*

Ne plimbăm prin *Sasnovka* [Pădurea de pini], în nordul Sankt Petersburgului, cu zmeură şi ciuperci. Veveriţele stau cu lăbuţele întinse, parcă ar cerşi nuci. O baltă cu raţe sălbatice.

Tineri pregătind *şaşlâc* (carne prăjită pe grătar). Am auzit prima dată de *şaşlâc* de la soţia mea, Lilia.

Un poligon militar alăturat… (să nu se rătăcească vreun glonţ!)

*

Adamov, ministrul rus al Energiei Nucleare, a fost arestat în Elveţia pentru că a transferat vreo 60 de milioane de dolari în contul propriu, în loc să-i dea guvernului pentru distrugerea reactoarelor nucleare din submarine.

Statele Unite au demarat această acţiune de denuclearizare (înarmarea rezultase în timpul Războiului Rece).

*

I-am sugerat lui Boris să înlocuiască positronium cu pionium, protonium, antiprotonium heliu sau muonium. Mi-a răspuns că nu-s stabile, iar Dmitri a adăugat că-s greu de realizat aceşti atomi exotici (adică necesită o cantitate mare de energie).

Eram curios dacă anomalia cu excesul de energie de la ortopositronium, observată în experimente (deci încălcarea Legii Conservării Energiei), se va manifesta şi la alţi atomi exotici.

*

Zima = iarnă, *şahmatî* = şah (ca şah-mat în română), *ridona* = copil, *poiezd* = tren, *kto* = cine, *abet* = masa de prânz.

*

Compozitori (de simfonii, operă) ruşi contemporani: Sergei Slanimski, Edison Denisov, Leonid Desiatnikov.

Dintre clasici îi amintesc pe Ceaikovski („*Lacul lebedelor*", pe care l-am văzut la Odesa în ’97), Prokofiev, Sviridov, Miaskovski.

În business-ul muzical, sunt unii care câştigă milioane, iar alţii – săraci lipiţi. În topul încasărilor, pe primul loc este Alla

Pugaciova (se menține în atenția publicului la muzica de estradă, deşi are 56 de ani), apoi grupurile „Mumi Trol”, „Animale”, pe urmă soliştii Valeria (atât, fără nume de familie), Filip Kirkov (de origine bulgară, 45 de ani, soţul mult mai tânăr al Pugaciovei), Nikolai Baskov, Evgheni Gasmanov, Gheorghiev (compozitor), Rastovski (cântăreț de operă) – toți milionari în dolari.

Moscheea din Sankt Petersburg

Din multele țări prin care am umblat, am ajuns la concluzia că, deşi fiecare are specificul ei, se ajunge la o *convergență a civilizațiilor*, o mixtură, o influențare reciprocă.

*

Boris a emigrat în Israel unde a stat 6 luni (în 1993). Soția lui n-a vrut să-l însoțească. Boris a căutat post de cercetător în fizică nucleară şi n-a găsit. Trăia din ajutor social. Dacă a văzut că aşa stau lucrurile, s-a întors în Rusia.

Moscheea din Sankt Petersburg

*

Pe strada Kronversk, în plin Sankt Petersburg, există o moschee înaltă, impunătoare, cu arabescurile ei. Are o capacitate de 5.000 de oameni, este cea mai mare moscheie din Europa şi cea mai nordică din lume! Are 45 m lungime, 32 m lățime, înălțimea este de 39 m la cupolă şi de 48 m la cele două minarete. Construită în perioada 1910-1920, a fost, desigur, închisă de regimul bolşevic şi transformată în depozit. Retrocedată cultului islamic în 1956, a fost restaurată...

Mă interesez să aflu, cât am timp, despre tot felul de religii, secte, credințe, culte (incluse în diverse cult-uri), pentru a nu urma niciuna. Vreau să rămân un om liber, independent.

*

La semafor, un ceas electronic îți numără câte secunde mai sunt până la culoarea verde (trecerea pietonilor): 40 de secunde.

*

Dmitri a locuit trei ani şi jumătate în Anglia. Studia la un colegiu în Doncaster (lângă Sheffield) limba engleză. A discutat cu mulți expatriați ruși.

În Germania trăiesc vreo 2.000.000, în Israel – 1.500.000, iar în Marea Britanie, mai puțini – 50.000. Țările occidentale acordă ajutoare sociale exilaților din fosta URSS. În SUA sunt circa 3.000.000. Guvernul german a anunțat că nu va mai acorda ajutoare începând cu decembrie 2005.

– Fetele emigrante, continuă Dmitri, au numai bani în cap, altceva nu le interesează. *Not good*… [Nu-i bine..., în limba engleză]

*

Mănânc plăcintă caldă cu ciuperci (*hâicin s gribami*) de la un chioşc de lângă stația de metrou. Mirosea atât de îmbietor că nu m-am putut abține – mi-amintea de cele din Chişinău.

*

În cărțile ştiințifice ruseşti, textul e-n chirilice, dar ecuațiile, formulele cu litere latine şi greceşti (standardul internațional), precum la arabi, unde textul este de la dreapta la stânga cu şerpuiturile sale, dar ecuațiile şi formulele de la stânga la dreapta, tot cu litere latine şi greceşti.

Alfabetele latin şi grecesc se învaţă în Rusia din clasa a V-a. Cel chirilic, evident, din clasa I.

*

Computerul lui Boris are tastatura bilingvă: literele latine cu negru, iar chirilicele cu roşu. Schimbarea alfabetului se face prin apăsarea simultană a două taste: *Ctrl+Shift*.

*

Trecem pe lângă Biserica Catolică „Sf. Ecaterina", de pe Nevski Prospekt, construită între anii 1763-1783 de J. B. Delamot şi A. Rinaldi.

Filarmonica. Apoi, Biserica Ortodoxă Armenească.

Universitet Tehnologhii i Dizaina.

La un colţ de clădire, un bătrân cântând la acordeon (*armonica*)… priveliştе tipic rusească (îi fac o poză).

În faţa Ermitajului, un monument ridicat de ţarul Alexandru I după războiul câştigat împotriva lui Napoleon (1812). De fapt a fost o luptă parşivă, francezii fiind învinşi de gerul rusesc! Napoleon şi-a pierdut armata.

Mii de ofiţeri, ingineri, profesori francezi s-au stabilit în Rusia, unde erau mai multe oportunităţi pe un teritoriu uriaş.

Kutuzov a fost generalul rus care a dirijat apărarea, constând mai degrabă în tăierea aprovizionării şi hărţuirea armatei franceze. Au avut loc numai două ciocniri minore între taberele rivale.

*

Lilia mi-a spus direct în ruseşte ce să-i cumpăr: *orenburski platoc* (cu flori) şi *belaia pautinka* (albă şi subţire).

– Ce sunt alea?, mă nedumiresc eu.

– Las' că ştiu ei! Să nu vii fără ele!

(Ordin de la Măria Sa, Împărăteasa Transnistriei! Deci, trebuie să-i cumpăr neapărat nevesti-mi două basmale din lână.)

*

Pentru că mă trambalez cu zeci de kilograme de cărţi scrise de mine, pentru a le dona bibliotecilor, universităţilor şi prietenilor, Dmitri mă ironizează amical:

– Bine că nu eşti şi sculptor, c-ar fi greu să te trambalezi cu statui după tine!

Pe când cărțile sunt mai uşor de cărat.

Faimosul muzeu Ermitaj

ЕРМИТАЖ [Ermitaj].

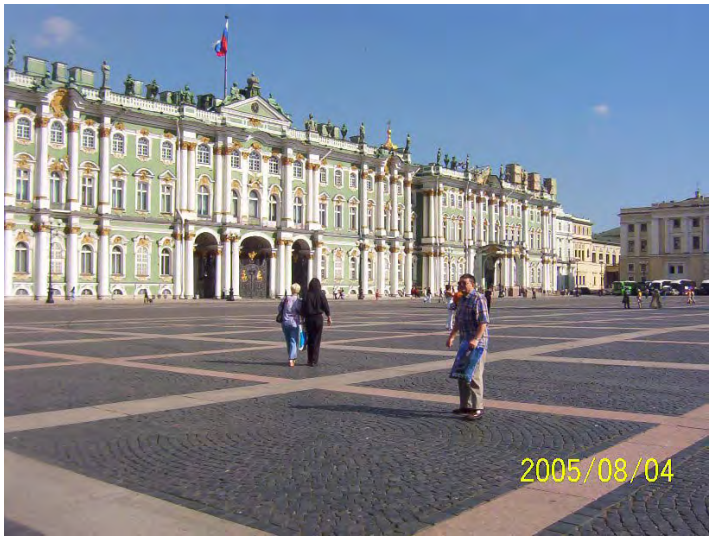

Palatul de Iarnă, una dintre clădirile celebrului Muzeu „Ermitaj" din Sankt Petersburg

Etimologia acestui cuvânt este franceză, însemnând *casă de țară, retrasă*; prin extensie: *construcție izolată, loc retras pentru recreere*. Biletul de intrare costă 350 de ruble (~13 $), dar astăzi, 04 august, e gratuit. Norocul nostru! Dmitri glumeşte că-n cinstea mea (!) Aglomerație. Ne obligă să lăsăm genții la garderobă. Nu mai găsesc nici o broşură în engleză despre muzeu, se vânduseră toate, dar găsesc una în franceză (mai erau şi-n spaniolă ori în italiană).

Ermitajul este unul dintre cele mai mari muzee din lume. Multe obiecte de artă au fost vândute între 1928-1933, dar şi după căderea Imperiului Sovietic. În prezent, cuprinde peste 2.000.000 opere şi obiecte de artă de la începutul umanității (paleolitic), până în secolul al XX-lea. Conține şapte clădiri: Palatul de Iarnă (unde „hibernau" țarii); Teatrul Ermitajului; Micul, Vechiul şi Noul

Ermitaj; Statul Major şi Palatul Mencikov (după numele primului guvernator al St. Petersburgului), situat pe Insula Vassilievski.

Autorul (în stânga) cu Dmitri Rabounski în Piaţa Palatului de Iarnă – în spate se văd Coloana lui Alexandru cel Mare şi clădirea Statului Major

A fost înfiinţat în anul 1764, pentru adăpostirea tablourilor achiziţionate de Ecaterina a II-a, care dorea un loc de refugiu, de solitudine. O grădină suspendată a fost amenajată în anii 1764-1775 de către Iuri Velten şi J. B. Vallin.

Muzeul se împarte în şase departamente: cultură primitivă, cultură antică, artă orientală, artă din Europa Occidentală, cultură rusă şi monetărie (numismatică).

Prinţul Dimitri Galiţân, Denis Diderot (filosof şi critic de artă francez), E. M. Falconet (sculptor) şi Melchior Grimm (scriitor) o sfătuiau pe împărăteasă ce să colecţioneze. Ei îi plăceau mai mult pietrele gravate şi bijuteriile.

Printre lucrările de valoare inestimabilă se numără cele de Michelangelo, Leonardo da Vinci, Raphael, Malevici, Kandinski.

După Revoluția din 1917, muzeul s-a îmbogățit cu tablourile din colecțiile private naționalizate de bolşevici.

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, Leningradul fiind asediat de naziști, colecțiile Ermitajului au fost evacuate în Munții Urali.

O Împărăție! O adevărată minunăție sunt decorațiile murale, până şi tavanul. Totul strălucea (decoruri aurite, gingaşe). N-aveai loc de grupurile de turişti conduse de ghizi, vorbind în multe limbi. Am văzut o clasă de copii japonezi. Nu pot să uit măreția încăperilor, gravurilor, uşilor capitonate, încrustate cu aur din Palatul de Iarnă. Ce viața duceau țarii, şi-n ce mizerie trăiau țăranii!

Tronul imperial din Palatul de Iarnă

Sala tronului. Scara de onoare. Trăsura aurită a ţarului (din anii 1720). Sala feldmareşalilor (1833-1839). Sala „Petru cel Mare”. Sala armurilor. Portrete de ţari, ţarine, prinţi şi prinţese, conţi şi contese, generali de oşti. Capela imperială.

Scara de onoare – Palatul de Iarnă

Apartamentele particulare ale împărătesei Maria Alexandrova (soţia împăratului Alexandru al II-lea): Sala Albă, Salonul Aurit, Salonul Zmeurit, Sala Verde de masă, Budoarul, Dormitorul.

Caleaşca imperială aurită, folosită la încoronarea ţarilor

*

Ah, picturile astea religioase, întunecate, învechite… te ia groaza!… Din Evul Mediu tulburat. Artă occidentală (Franța, Germania, Anglia, Italia), secolele XV-XX.

Tablouri, multe tablouri. De la Pierre Dumonstier (aprox. 1540 – înainte de 1610) şi pictori anonimi, apoi Louis Le Nain (1593-1648), Le Lorrain (1600-1682), Antoine Watteau (1684-1721), François Boucher (1703-1770), Jean-Marc Nattier (1685-1766) unul dintre fondatorii portretului *rococo* (un stil plecat din şi contra barocului, abundent în ornamentații, dar cumva discreditat ca fără gust), Jean-Baptiste Siméon Chardin (1699-1779) din Epoca Luminilor, moralizatorul Jean-Baptiste Greuze (1725-1805), apreciat de Denis Diderot.

Mobilier Ludovic al XV-lea şi XVI-lea.

Neoclasicul Antoine Gros (1771-1835) şi subiectele sale napoleoniene, romanticul Eugène Delacroix (1798-1863), peisagistul Théodore Rousseau (1812-1865), fondatorul Şcolii de la Barbizon (în acest sătuc au venit să picteze Corot, Millet, Constant Troyon, Diaz de la Peña).

Celebrii artişti Claude Monet (1840-1926), cu peisajele sale, Pierre Auguste Renoir (1841-1919), cu portrete feminine, Camille Pissaro (1830-1903), cu imagini urbane, impresionistul Paul Cézanne (1839-1906), fauvistul Vincent Van Gogh (1853-1890), inclus în mod curios în galeria franceză(!). Van Gogh a fost sărac, suferea de singurătate şi a fost internat la spitalul de boli nervoase; în toată viața lui, de altfel scurtă, n-a vândut decât un singur tablou! Noroc cu fratele său, care i-a salvat şi i-a promovat opera. Van Gogh crea repede şi a pictat multe tablouri.

Paul Gaugin (1848-1903), respins, sărac şi scârbit de Europa, se retrage în Oceania (1891) trimis de Ministerul Francez al Educației Naționale, unde pictează pastorale misterioase, exotice. În tablourile sale tahitiene, predomină cărămiziul. Nu se mai întoarce în Europa, moare pe insula Dominique.

Clasicul sculptor Auguste Rodin (1849-1917), cu lucrări senzuale, rotunjite. Pierre Bonnard (1867-1947), care aderase la

grupul *nabis* (*nabi* = profet biblic), insuflând un neoimpresionism. Maurice Denis (1870-1943), unul din creatorii stilului *Art Nouveau*.

Superstarul Pablo Picasso (1881-1973), cu tablouri din perioada sa „*albastră*", figuri deformate, ascetism. Perioada cubistă a sa (începând din 1907).

Henry Matisse (1869-1954), care îmbrățișează fauvismul (primul curent de avangardă al secolului al XX-lea, ultimul fiind paradoxismul). Momente fugale, grupuri dezintegrate. Influențat şi de arta musulmană, pictează interioare rafinate. A vizitat Marocul în perioada 1912-1913, pictând în stil oriental. Expresionistul Chaïm Soutine (1893-1944).

Pictura germană, începând cu Ambrosius Holbein (aprox. 1495-1519), mort foarte tânăr şi nelăsând decât foarte puține opere, rare. Lucas Cranach cel Bătrân (1472-1553), cu idei umaniste şi inspirat din folclorul național. Picta pentru rege. George Flegel (1566-1683), cu naturi moarte. Christophe Poudiss (aprox. 1618-1666), cu realismul său poetic format la şcoala olandeză de pictură.

Stil religios monumental la Johann Friedrich Overbeck (1789-1869), admirat de poetul rus Vasili Jukovski.

Alegorii şi visuri poetice la Caspar David Friedrich (1774-1890). Simbolistul Franz von Stuck (1863-1928), profesor al lui Kandinsky.

Expresionistul Heinrich Campendonk (1889-1957) care, după Primul Război Mondial, se exilează la țară, deoarece expresionismul nu mai interesa publicul.

Italieni: Giorgio Morandi (1890-1964), cu natură moartă şi *metafizică*. Sub impactul avut asupra sa de la Giorgio de Chirico, creatorul picturii metafizice, artistul se bazează pe imagini din subconştient.

Massimo Campigli ((1895-1971) care pleda pentru arta monumentală. Renato Guttuso (1912-1987) cu un neorealism expresiv, foarte viu.

Sculpturi de Giacomo Manzú (1908-1990), Emilio Greco (1911-1995).

*

Inventatorul Artei Abstracte, Vassily Kandinsky [numele este în trancripție occidentală, (1866-1944)], rus mutat la München în 1902 şi apoi la Paris, fugind de naziști. Înainte de a părăsi Germania, şi-a ascuns tablourile în subsolul casei şi a zidit intrarea (precum mi-am îngropat eu manuscrisele într-o cutie de fier în via casei, lângă un piersic).

Analog, rusul Kazimir Severinovici Malevici (1878, Kiev – 1935, Leningrad) cu *suprematismul* său, tot o formă de artă abstractă. La Ermitaj am văzut „*Pătratul negru*", un simplu pătrat negru pe fond alburiu, dar pictorul revenea cu variațiuni pe acelaşi subiect. Cel mai şic tablou al său este „*Pătratul alb pe fond alb*"!

Celălalt avangardist, Kandinsky, asocia culorilor sunete (precum Rimbaud, poetul revoltat, care la 20 de ani a încetat orice activitate literară!): galbenul – sunetului de vioară, albastrul – sunetului de violoncel, şi violetul – sunetului de contrabas.

Englezi: bogăția nuanțelor la Thomas Gainsborough (1727-1788), Joseph Wright de Derby (1734-1797) şi viața cotidiană, George Morland (1763-1804) care a pictat 4.000 de tablouri, Joshua Reynolds (1723-1792) cu alegorii mitice, mulți portretişti – Christina Robertson (1775-1856), Thomas Lawrence (1769-1830).

Cultura rusă, care îmi era mai puțin cunoscută, deşi am trăit sub dominația lor, dar eu am fost francofon. Desigur, picturile murale vechi conțin scene hagiografice (Sf. Nikolai Zaraiski, de pildă, secolul al XVI-lea). Gravuri din secolul al XVIII-lea. Ivan Vişniakov (1699-1761), cu portrete care sunt pe jumătate icoane.

Mihail Lomonosov (1711-1765) cu un mozaic înfățişând portretul lui Petru I. Eu îl ştiam doar savant, fondator al Universității care-i poartă numele, din Moscova, dar descopăr că a fost şi artist (are 21 de mozaicuri), precum şi scriitor.

Interioare ruseşti (secolele XVIII-XIX). Biblioteca țarului Nikolai al II-lea, cu scară interioară (stil gotic). Un portret anonim al împărătesei Ecaterina I (1725-1727). Ce destin fericit a avut femeia asta! Fiică de țărani lituanieni, apoi soția unui soldat căzut prizonier la ruşi în bătălia de la Marienburg, este luată în căsătorie de Petru I, care-i lasă tronul la moartea lui. Numele ei adevărat: Martha

Skavronski. Numele adevărat al Ecaterinei a II-a era Sophia von Anhaldt-Zerbst.

Arta orientală. Egiptul antic, Mesopotamia, Palmirul antic (mileniul IV î.H.-secolul IV d.H.). Bizanțul (secolele IV-XV). Din China şi Japonia (Orientul Îndepărtat), până la popoarele din Caucaz.

Statuia faraonului *Amenemklet al III-lea*. Zeița *Sekhmet*, a războiului şi căldurii mari, fiica zeului Soarelui, *Ra*. De *Ra* ştiam de la rebus, fiindcă în multe careuri tematice era definit „*Soare egiptean*". *Sekhmet* e reprezentată ca o femeie cu cap de leu.

Anubis, alt zeu egiptean, al morții, care arată ca un om cu cap de şacal. Divinitate înaripată (are patru picioare, ca de animal, plus mâini şi cap de om) din Caucaz.

Vânători pe elefanți în picturi murale (din Uzbekistan) – influență hindusă. Picturi pe lemn, sculpturi în fildeş, piatră, bronz, argint, din perioada bizantină (Imperiul Roman de Răsărit, secolele IV-XV).

Vase, discuri persane. Portretul regelui persan *Fath' Ali Schâh*, cu barba lungă până la brâu!

Icoane budiste, *Budismul tantric* (*Vajrayana*) pătrunde din nordul Indiei în Tibet (secolele VII-VIII). Vase chineze în albastru de cobalt. Sculpturi japoneze (marcă a şcolii din Kyoto sau Osaka).

Arheologie. Găsesc şi obiecte basarabene descoperite la Costeşti (din secolele IV-V), dar şi la Marea Neagră (*Ciornoe More*, pe ruseşte).

400.000 de piese arheologice din preistorie (paleolitic), până în Evul Mediu. Arta primitivă avea un stil animalier. Totemuri, idoli, griffoni (animale cu corp şi cap de leu, plus aripi de vultur). Tapițerii.

Trezoreria. Cercei, agrafe, diademe, vase din aur. Masca funerară a unui rege. Bijuterii sclipitoare, la care Lilia ar fi stat ore, dacă venea, întrebându-mă pe mine (specialistul de doi bani!) care-s frumoase: „*Păi tu, ca bărbat, ai alte gusturi!*". Mese încrustate, ornamente de turbane.

În *Ermitajul Mic*, pe lângă Grădina Suspendată, se găseşte artă olandeză (secolele XV-XVI) şi artă aplicată din Evul Mediu. Celebru este Pieter Bruegel cel Tânăr (1564-1683), pictor flamand,

fiul lui Bruegel cel Bătrân (1525/1526-1569). Amândoi zugrăvind peisaje rustice sau istorice.

În *Vechiul Ermitaj* artă italiană. Peruginul Pietro Vannucci (1450-1523), Bernardino Fungai (1460-1516), Leonardo da Vinci (1452-1529)… *voilà*! Artă venețiană, în frunte cu şeful ei Titien (Tiziano Vecellio – 1485/1490-1576), Paolo Caliari (1528-1588) discipol al lui Titien.

Teatrul Ermitajului într-un decor *rococo*. Construit de arhitectul Giacomo Quarenghi între anii 1783-1789. Ecaterina a II-a iubea teatrul şi scria ea însăşi piese, ba chiar participa la punerea lor în scenă.

Noul Ermitaj cuprinde iarăşi artă occidentală (secolele XV-XVIII). Impresionante sunt Lojile lui Raphael, în care sunt reproduse picturile lui Raphael de la Palatul Papilor din Vatican. Nişte decorații pe un albastru ca de vis.

Celebrități artistice sunt strânse aici pe lângă Raphael (Raffaello Sanzio, 1483-1520), Michelangelo Buonarroti (1475-1564), Caravaggio (1571-1610), iar în arta spaniolă El Greco (Domenikos Theotokopoulos, 1541-1614), de origine într-adevăr greacă – el avea un defect la ochi (astigmatism al cristalinului) şi de aceea portretele lui sunt alungite. Velasquez (1599-1660) ajuns pictor al regelui datorită influenței Ducelui de Olivares. Goya (1746-1828).

Apoi Rembrandt (1609-1669) cu peste 28 de tablouri, unele pictate cu ajutorul discipolilor lui (unele sunt prea întunecate – ca Evul Mediu!), Rubens (1577-1640), şeful Şcolii Flamande de Pictură, cu misticism şi simbolism. Van Dyck (1599-1641) cu portrete inocente de copii.

Şi închei cu *Edificiul Statului Major*. Uf, am vizitat prea mult – îmi trebuie un an să rumeg şi să prelucrez informația dintr-o singură zi!

Fortăreața „Petru şi Pavel”

Petro-Pavlovskaia Kreposti (Fortăreața „Petru şi Pavel”). Dar să văd cât mai mult, *tempus fugit*. Această citadelă este prima construcție cu care a început oraşul, în 1703. După ce Petru I a

cucerit de la suedezi Nöteburg (1702), iar garnizoana Nienskans a capitulat în 1703, armata țaristă ajunge din nou la Marea Baltică.

Fortăreața „Petru şi Pavel" din Sankt Petersburg

Pe fosta insulă finlandeză Enisaari (acum Hare), Petru I a ridicat fortăreața, al cărui *design* de apărare este realizat de inginerul francez Joseph Gaspard Lambert şi de Petru I însuşi. Primul arhitect al oraşului a fost din nou Petru I şi italianul Domenico Trezzini (1670-1734), care a trăit 30 de ani în Rusia. Oraşul creştea în jurul fortăreței.

20.000 de soldați şi de lucrători ruşi, plus prizonieri suedezi, au lucrat, în condiții dificile, foarte repede. Fortăreața are formă hexagonală, cu şase bastioane, care au următoarele nume: Menşikov, Golovkin, Zotov, Trubeţkoi, Narâşkin şi al Țarului. St. Petersburgul n-a avut liniște în nord-vest decât după victoria rusă de la Poltava, în Ucraina (1709), şi după capturarea Vâborgului (1710).

Grosimea fortificației, formată din două ziduri, ajungea la 20 de metri, iar înălțimea la 12 metri. Între ziduri erau cazemate, muniții, piese de artilerie, barăci ale soldaților. În 1720, inginerul militar Burehard Christoph von Münich îl înlocuieşte pe Trezzini ca

director al fortificațiilor. Insula Hare era legată acum trei sute de ani de insula vecină printr-un pod de pontoane. La intrarea în fortăreață, o poartă zidită, înaltă; un vultur cu două capete deasupra arcului de trecere. Basoreliefuri îmbinând simbolismul creştin cu mitologia clasică. Două statui în nişa zidului: *Bellona*, zeița războiului şi *Minerva*, protectoarea artelor şi ştiințelor.

Neva a inundat în repetate rânduri oraşul. În semn de salut, în fiecare zi, la prânz, se trage câte un foc de artilerie din Bastionul Narâşkin. Fortăreața a fost reconstruită de multe ori. În interior se află Catedrala „*Sfinții Apostoli Petru şi Pavel*", cu un turn cu clopot şi ceas – care în secolul al XVII-lea constituia ceasul oraşului. Ceasul cânta imnul rusesc, apoi a cântat imnul sovietic, dar acum nu mai cântă. Interiorul catedralei este măreț, auriu, luminos, în stil baroc. Decorații de artişti precum: Giovanni Boldini, Robert Salemann, Andrei Matveev, Vasili Ignatiev, Georg Gsell, Ksenofontov, sculptorul în lemn Ivan Petrovici Zarudnâi. Iconostasul este făcut de pictorii Pospelov şi Protopopov, iar schițele de Mihail Avramov, reprezentând imagini de nobili ruşi şi membri ai familiei regale, canonizați de Biserica Ortodoxă: prințesa Olga, prinții Vladimir, Gleb, Boris, Alexandru Nevski.

Obiecte înfățişând *regalia imperialae*. 32 de sarcofage, morminte ale țarilor şi ale rudelor acestora. Rămăşițele ultimului țar, Nikolai al II-lea (1894-1917), ale soției acestuia – Alexandra Feodorovna, ale celor cinci copii, ucişi de bolşevici la 17 iulie 1918, la Ekaterinburg, au fost aduse în 1998 în capela din St. Petersburg, alături de mormintele celorlalți țari: Petru I, Ecaterina I (soția lui Petru I), Ecaterina a II-a, Alexandru I, Alexandru al II-lea, Alexandru al III-lea, Anna I etc.

Am mai vizitat *Casa Comandantului*, unde erau judecați prizonierii politici de către Tribunalul Suprem. Pe o placă, erau numele decembriştilor condamnați pe 12 iulie 1826 la moarte (cinci dintre ei) sau la închisoare, deoarece se revoltaseră împotriva țarului (în vremea aceea domnea Nikolai I (1825-1835). Tinerii aristocrați cereau constituție, libertăți politice, spirituale. *Intellighenția* rusă s-a divizat în această perioadă în pro slavofonă şi pro occidentală.

Casa Barcă reprezintă barca ce-a dat naştere flotei ruse (după zisele lui Petru cel Mare). Există şi un cimitir dedicat comandanţilor. Primul monument funerar a fost pentru Robert Bruce, scoţian de origine, a cărui familie se refugiase aici, deoarece avea probleme cu englezii, care-i atacau mereu pe scoţieni. Robert Bruce supraveghease construcţia pe insula Hare între 1704-1720.

Monetăria, construită de Antonio Porto. În cadrul fortăreţei se află şi o închisoare pentru cei care comiteau crime împotriva statului, un fel de Bastilie rusească. Însuşi fiul lui Petru I, ţareviciul Alexei, a fost închis şi a murit aici în 1718, deoarece încercase să influenţeze politica statului să atace vestul (ceea ce ar fi fost o eroare) în locul estului (unde exista un teritoriu vast, foarte slab populat, deci uşor de cucerit).

Aici au fost închişi: celebrul romancier Dostoievski (1821-1881), condamnat la moarte datorită ideilor sale liberale, graţiat la locul de execuţie, deportat în Siberia, instabil în viaţă; revoluţionarul şi teoreticianul anarhist Mihail Bakunin (1814-1876); scriitorul Nikolai Cernâşevski (1828-1889) care a scris chiar în puşcărie celebrul roman „*Ce-i de făcut?*"; scriitorul şi filosoful Alexandru Radişcev (1749-1802); teroriştii care l-au asasinat pe ţarul Alexandru al II-lea (1855-1881); prinţul anarhist Potemkin (1739-1791), care a murit lângă Iaşi; Alexandru Ulianov, fratele cel mare al lui Lenin; celebrii Maxim Gorki (1869-1936) şi Leon Troţki (1879-1940).

În această închisoare s-a aflat pentru scurtă vreme, întemniţat de bolşevici, şi ambasadorul României la Petrograd, Constantin Diamandi (1860-1931)! Acesta venise la post în 1914. În urma revoluţiei bolşevice din 25 octombrie 1917 (pe stil vechi, sau 7 noiembrie 1917, pe stil nou), soldaţii bolşevici, euforizaţi de „Decretul asupra Păcii" (primul decret dat de Congresul Sovietelor, în 8 noiembrie 1917) şi de cererea Guvernului sovietic, condus de Lenin, de pace separată cu Puterile Centrale (făcută în 22 decembrie 1917), părăseau frontul din Moldova pentru a se întoarce acasă şi se dedau la jafuri. Amintim şi faptul că un comitet de iniţiativă al soldaţilor ruşi bolşevici din Iaşi a pus la cale, în decembrie 1917, un complot care viza arestarea Guvernului României şi a regelui Ferdinand I, la Iaşi, pentru a proclama o republică sovietică în

România! Complotul a fost dejucat datorită patriotismului unui voluntar român din Ardeal, care a informat prompt autoritățile române. Datorită haosului provocat de bolşevici pe Frontul de Răsărit, exista pericolul ca armatele germano-austriece să pătrundă în Basarabia (provincie rusească din 1812), ceea ce ar fi dus în mod iminent la ocuparea totală a României de către Puterile Centrale, cu care Guvernul român, forţat de poziția *SOVNARKOM* (guvernul sovietic, condus de Lenin) şi de debandada soldaților bolşevici aliați, aflați în România, semnase un armistițiu, în 9 decembrie 1917. Confruntat cu o sumbră perspectivă, Guvernul României, care în 6 ianuarie 1918, primise o cerere de ajutor militar din partea Sfatului Țării al Republicii Democratice Moldoveneşti a Basarabiei (proclamată în 15 decembrie 1917), a trimis trupe peste Prut, în 23 ianuarie 1918, pentru a asigura spatele frontului. Guvernul bolşevic din Petrograd a considerat această acțiune ca pe un act de război, drept pentru care Lenin a dispus arestarea ambasadorului român la Petrograd şi a cerut retragerea trupelor române din Basarabia. Constantin Iamandi a fost eliberat în urma intervenției energice a întregului corp diplomatic din Petrograd şi a fost expulzat la Helsinki, capitala Finlandei.

Monumentul dedicat lui Petru I, de sculptorul Mihail Şemiakin, reproduce figura țarului după masca sa mortuară, luată de Bartolommeo Carlo Rastrelli.

Alaska şi California – colonii... ruseşti!

Cine ştia că Rusia cucerise pământ şi în California?... Un imperiu care se întinsese pe trei continente, mare cât o plăcintă pe harta lumii! Mi-era cunoscut că Alaska fusese colonie rusească, vândută Statelor Unite în 1867 şi devenită stat american în 1959. Şi francezii au făcut greşeala să vândă Louisiana în 1803, deoarece Napoleon avea nevoie de bani pentru războaiele din Europa. Dar, în Europa era greu pentru imperii să reziste, fiind un teritoriu relativ mic, cu popoare compacte şi populație densă.

În enciclopedia rusească „*Gheograf Ghid*", în *Letopis Alaski*, publicată la Mosova în 1948, se scrie despre California rusească, al

cărei teritoriu se întindea de la sud la nord între râurile Livantula şi Colombia (astăzi, regiune împărţită între statele California, Oregon şi Washington).

În anul 1582, ruşii încep colonizarea Siberiei, pornind de la Urali şi ajungând la Pacific în 1639. În acelaşi timp, britanicii atingeau ţărmul de vest al Atlanticului. În 1728, Vitus Bering (de unde şi numele de Strâmtoarea Bering) împreună cu Alexei Cirikov navighează pe Marea Bering, iar în 1741 descoperă Insulele Aleutine şi Alaska, pe care le proclamă teritorii ruseşti. Comerţul cu blănuri de animale îi determină pe ruşi să stabilească posturi permanente, de unde să poată lansa vânători şi să aibă unde stoca blănurile. În anul 1770, se stabileşte în Insula Kodiak comersantul siberian Grigori Şelihov, stabilind un post permanent.

Spania şi Marea Britanie încep să trimită expediţii navale în nordul Pacificului între anii 1769 şi 1776, apoi în 1778 (Căpitanul Cook). SUA, abia eliberate de sub englezi în 1776, pretind coasta de nord-vest a Pacificului. După moartea lui Şelihov, soţia lui, Natalia, împreună cu alţi parteneri, formează în 1799 Compania Ruso-Americană sub oblăduirea ţarului Pavel I.

Visul lui Şelihov era să transforme nordul Pacificului într-o mare în interiorul Imperiului Rusesc. Compania se stabileşte în 1808 în Insula Sitka, unde ridică aşezarea Novoarhanghelsk. Dar, aprovizionarea coloniştilor dinspre Siberia era dificilă, din cauza iernilor dure.

Deşi spaniolii, cu care se învecinau ruşii în California închiseseră porturile comerţului cu străinii, un oficial al companiei ruseşti, venit la St. Petersburg, Rozanov, reuşeşte să-l convingă pe comandantul prezidiului spaniol (Don José Dario Arguello) să facă negoţ cu coloniştii ruşi. Compania îl trimite pe Kuskov să aleagă un loc pentru construirea unui fort, şi acesta, în anul 1811, alege Golful Bodega (în spaniolă *bodega* înseamnă chiar… bodegă!). În anul 1812 ridică Fortul Rossia (Rusia), folosind multă mână de lucru aleutină şi indiană.

Puţine rusoaice trăiau în colonie, de aceea bărbaţii ruşi şi cei nativi din Alaska se căsătoreau cu indience din triburile californiene

Kashaya, Ţărmul Miwok, Pomo Sudic, cu aprobarea triburilor şi a autorităţilor companiei. Copiii născuţi erau consideraţi *creoli*.

Fortul a avut cinci administratori: Kuskov (1812-1821), Schmidt (1821-1824), Pavel Şelihov (1825-1830), Kostromitinov (1830-1838) şi Roşcev (1838-1841). Coloniştii nu aveau voie să facă negoţ cu profit personal şi trebuiau să se abţină de la vicii (în special de la beţie). Indienii îi preferau pe ruşi ca vecini, decât pe spanioli. Nevestele indiene şi copiii creoli i-au însoţit pe ruşi în Alaska şi apoi în Rusia după vânzarea coloniilor.

În colonie, ocupaţiile lor constau în: vânătoarea mamiferelor şi păsărilor, pescuitul, grădinăritul, cultivarea legumelor, creşterea animalelor, construcţii. Dar aveau şi sărbători. Au făcut şi Capela Ortodoxă „*Sf. Nicolae*".

În agricultură, nu aveau cunoştinţe de rotaţie a culturilor, nici de fertilizare. Însămânţau grâu, porumb, fasole şi tutun. Din jurnalul Părintelui Veniaminov reiese că şi indienii erau botezaţi în religia ortodoxă. Se mai ocupau cu pielăritul, morăritul, fabricarea de cărămizi, fierăritul, construcţie de corăbii.

În anul 1821, când Mexicul obţine independenţa de la spanioli, marketingul înfloreşte în California, nemaifiind nici o restricţie comercială.

Oameni de ştiinţă, artişti, scriitori din Imperiul Rus veneau să-i viziteze şi să-i studieze pe colonişti şi împrejurimile, sponsorizaţi de guvern sau din iniţiativă proprie. Scrierile lor au rămas mărturie despre viaţa coloniştilor, dar conţin şi importante informaţii ştiinţifice de geografie, meteorologie, zoologie, botanică, entomologie (studiul insectelor), etnologie etc.

De pildă, de la fizicianul şi biologul Georg Heinrich von Langsdorff au rămas schiţe, printre cele mai timpurii, despre indieni. Geografia locului primeşte toponimii ruseşti: Râul Slavianka, Golful Rumianţev (în onoarea unui conte, Nikolai Petrovici, ministrul Afacerilor Externe şi patron bogat al Companiei Ruso-Americane). Chiar şi astăzi există Marea Bering (după danezul Vitus Bering (1680-1741), navigator şi explorator în serviciul Rusiei).

Căpitanii Otto von Kotzebue şi Vasili Nikolaevici Golovnin au lăsat memorii despre voiajele lor. Analog, naturalistul Adalbert

von Chàmisso, entomologul şi zoologul Johann Friedrich Eschscholtz, artiştii Louis Andreevici Cioris, Mihail Tihanov şi Ilia Gavrilovici Voznesenski.

Însemnări despre vreme, înregistrate între anii 1837 şi 1840, notate sistematic de Iuri Ciornâh. Hărți, studii antropologice.

După anul 1836, colonia şi Compania Ruso-Americană au început să decadă. Efortul baronului von Wrangell de a-i reconcilia pe ruşi cu mexicanii este respins de țarul Nikolai I, adept al monarhiei absolute. În anul 1839, țarul aprobă vânzarea companiei şi a teritoriului rusesc din nordul Californiei, care, oricum, se confrunta cu probleme de legitimitate.

Alexandru Roşcer este însărcinat să vândă colonia şi, în final, îl găseşte pe căpitanul John A. Sutter, care o cumpără pentru folosințe personale, intrând în posesia ei din anul 1842.

După un secol de prezență pe continentul american, Rusia s-a retras în Asia, dedicându-se noilor terenuri acumulate în nordul Chinei. În anul 1860, China recunoaşte stăpânirea rusească asupra teritoriilor Amurului şi Usuriului din estul îndepărtat.

Idei îndrăznețe din fizică

Lotka = barcă, *za* = pentru, *o* = despre, *vogzal* = gară, *rulet* = ruletă (vestita „*ruletă rusească*”)

*

Dmitri şi Larissa lucrează acum la găsirea unor tehnici noi de comunicare:

a) prin transferarea instantanee a informației, care poate străbate orice bariere materiale, iar transferarea se face fără absorbție;

– aceasta ar folosi la formarea unor sisteme noi de comunicare pentru submarine (care până acum foloseau undele acustice sau sonore) şi se bazează pe teleportarea necuantică a materiei largi (nu doar particule);

– experimentele de stopare a luminii, efectuate la Harvard în 2001, confirmă teoria;

b) comunicare prin folosirea proprietăților fizice ale timpului (nu a undelor electromagnetice, cercetarea pornind ca un simplu

experiment făcut de prof. Kozârev în 1960 verificat de prof. Staniukovici şi colaboratorii în 1980);

– undele densității timpului se propagă în condiții diferite de undele electromagnetice şi ele pot penetra substanțe dense pe care undele electromagnetice nu le pot străbate;

c) studierea observațiilor astronomice care prezintă semnale înregistrate derivate din imagini trecute ale stelelor (transmise de razele de lumină) şi imaginile viitoare nevizibile (transmise de undele densității timpului).

*****

Dmitri şi Larissa sunt meseriaşi în fizica nucleară, ideile lor îmi par cumva fantastice…

5. Salutări din Moscova!

„Baikal” – „Coca-Cola”... rusească!

Sâmbătă-dimineața, pe 06 august, din nou în Moscova.

*

Am cumpărat o enciclopedie rusească din Librăria *Moskva* cu 20.000 de articole şi circa 2.000 de ilustrații: *Illiustrirovannâi Ențiklopedețiceskii Slovar*, 711,50 ruble (~24 $), tipărită la Editura *Ripol Klassik* în 2005.

Vreau să compar informațiile din mai multe surse.

*

Baikal este varianta rusească a *Coca-Cola*, începând din 1976. Am băut şi eu. Gustoasă, acidulată.

*

Accente ale limbii ruse: în regiunea Moscovei se pronunță *karova* (vacă), iar în nordul țării *korova* [şi în engleză există asemenea situații: în York (Anglia) se pronunță *butăr* (unt), iar în sud-vestul Americii – *batăr*].

*

La brânză se zice *sâr*. Dar există în limba rusă efectiv şi cuvântul *brânză*, care înseamnă *brânză bulgărească*. Plus cuvântul rusesc(!) *mămăligă*. Când îi aud pronunțând, pe Dmitri şi Larissa, *brânză i mămăligă*, mă crucesc. Larissa afirmă că ea ştie să gătească mămăligă cu brânză, care cică e mâncare tradițională… rusească!

Păi eu ştiam că e românească, țărănească… mie-n sută!

*

Trecând pe lângă Biblioteca Centrală din Moscova, Larissa zâmbeşte că aici se află şi revista care o scot eu cu Larissa Borissova şi Dmitri Rabounski, „*Progress in Physics*” [Progres în fizică].

Intrarea la bibliotecă e dificilă pentru cei care nu sunt angajați în mediul academic ori de cercetare locală. Aşa că mă mulțumesc s-o văd doar pe dinafară!

*

Statuia cneazului Iuri Dolgorukin, fondatorul oraşului Moscova în 1147.

Statuia cneazului Iuri Dolgorukin, fondatorul Moscovei, aflată vis-a-vis de Primăria oraşului

Peste drum, Primăria. Iuri Lujkov este actualul primar al Moscovei

*

Misticism rus: dacă pui o sticlă, după ce-ai golit-o, pe masă o persoană va muri. Cum terminăm o sticlă de bere ori apă minerală, Dmitri o aruncă imediat la gunoi.

*

Se reparase conducta de apă caldă la bloc şi am putut să fac o baie pe cinste.

Flerul rabinului din Leeds

Tatăl lui Dmitri este evreu, iar maică-sa – rusoaică. Dmitri frecventează sinagoga din capitală.

Autorul (în dreapta) cu Dmitri Rabounski, pe Podul Universității, în Moscova

Iudaismul se împarte în trei ramuri: ramura *ortodoxă* (adică, *dreapta credință,* cu centrul în Vechiul Ierusalim), ramura *hasid* (creată acum 300 de ani în localitatea Liubovici în Bielorusia, dar mutată recent în New York) și ramura *reformată*.

Când Dmitri stătea în Anglia, s-a dus la un rabin din Leeds să-i ceară ajutor.

– Ai statut de rezident permanent în Marea Britanie?, l-a interogat rabinul.

– Nu.

– Ai bani?

– Nu.

– Ai cărți de credit?

– Nu.

– Ai un post de lucru?

– Nu.

– Dacă n-ai bani, n-ai cărți de credit, n-ai un post de lucru – a conchis rabinul – înseamnă că nu eşti evreu. Eşti rus! *Go out, please!* [Pleacă de-aici!]

– Eu ştiam că evreii se ajută între ei, am îndrugat. Sunt atâția evrei în știință, literatură, arta universală.

– Se-ajută doar în politică, adaugă Dmitri.

– La români e mai rău, continui eu. Dacă unul în exil realizează ceva, ceilalți din țară sau din diaspora sar pe el, îl înjură, îl defăimează! Românii se resping între ei ca particulele din fizică, încărcate cu acelaşi fel de electricitate! Noi avem şi vorba „*Nimeni nu-i profet în țara lui!*".

Dacă, în trecut, anunțam prietenilor micile împliniri ştiințifice ori artistice, acum caut să le-ascund!

Ilustrată pentru un... „drug"

Am cumpărat bomboane ruseşti (*ruski confeti*) de la fabrica *Korkunoff* pentru consoartă. Aşa mi-a comandat! (*Am o nevastă „scumpă"! De fiecare dată când mă-ntorc de la conferințe trebuie să-i aduc cadouri.*)

*

Pensionarii au card-uri gratuite de circulat pe autobuze, tramvaie şi metrou.

*

Am donat câte un set de cărți la Biblioteca Rusă de Stat şi la Biblioteca Ştiințifică a Universității „Lomonosov" din Moscova. Alt set l-am expediat prin poştă la Biblioteca Universității Kazan, Republica Tatarstan, unde a fost profesor Nikolai Lobacevski (1792-1856), fondatorul geometriei neeuclidiene – pentru că geometriile mele sunt parțial euclidiene şi parțial neeuclidiene.

*

Hai să-i scriu Monu-lui Mircea în rusa mea chinuită şi după ureche:

ПРИВЕТ ДРУГ МОНУ!
Я НЕ ГАВАРЮ ПО РУССКИ...
Я РЮ ВОДКА И ЕСТЬ СЕЛОТКА.
ДО СВИДАНИА!

(*Salut prietene Monu! Eu nu vorbesc ruseşte... Eu beau vodcă şi mănânc peşte sărat. La revedere!*)

O să râdă, o să facă haz. El *găvăreşte* bine (în limba rusă, *gavariti* = a vorbi).

*

În magazine, cumpărătorii lasă genţile la intrare într-un fel de cutii poştale, ca bagajele la aeroport.

*

Sătenii n-au locuri de muncă, de aceea se apucă de băut din tinereţe, la 40 de ani arată gârboviţi, ca móşii, iar cei mai mulţi dintre ei mor înainte de a împlini 60 de ani.

*

Blocuri înalte şi lungi prin Moscova, ca-n Bucureşti. Stil arhitectonic socialist!

Marea piaţă *Cerzikovski*. Fabrica de încălţăminte „*Sokol*" (în traducere „şoim" – mi-amintesc că pe colegul meu de bancă de la Liceul Pedagogic din Craiova îl chema Socol Nicolae; nu cunoşteam atunci etimologia patronimicului său).

*

Ruşii au destul petrol în Caucaz (de-aia nu vor să renunţe la Cecenia) şi-n Siberia. Deci, nu-i interesează *noua energie*.

*

Pe 07 iulie 2005 a fost ucis Mihail Evdokimov, popular actor şi umorist rus, împreună cu soţia, şoferul şi gardianul. Devenise guvernator al Provinciei Altai. Decizia de a intra în politică acum doi ani, declarau prietenii, s-a dovedit... mortală!

Mafia rusească îi vânează pe cei bogaţi şi dacă nu plătesc „cotizaţia" îi lichidează.

Încât Dmitri conchide că e mai bine să fii sărac... că te lasă-n pace şi n-au ce-ți fura!

*

Adolescente prin metrou, autobus cu pantaloni trei sferturi, strânşi pe corp – asta o fi moda (eu am rămas bătrân şi demodat)... cu picioare lungi, senzuale. Le stă bine ale dracu'...

*

Cartea comună (Dmitri-Larissa-Florentin) privind spațiile neutrosofice în Teoria Relativității va apărea şi-n limba rusă la un editor din Novosibirsk.

La sinagogă

Pentru că am vizitat o moschee în St. Petersburg, hai să cunosc şi o sinagogă în Moscova, ca să-i împac şi pe unii şi pe alții. Musulmanii cu iudeii se-nțeleg ca purceaua cu cățeaua!

Sinagoga se află înăuntrul Centrului Cultural Evreiesc. Nici o firmă pe clădire (probabil, ca să nu afle teroriştii). Dmitri îmi explică obiceiurile: trebuie să pui pe vârful capului o *kipa* (un fes mic), apoi te speli pe mâini şi nu te ştergi. Când intri şi ieşi trebuie să atingi cu degetele un semn (*mezuza*).

Înăuntru, un rabin bărbos, cu pălărie neagră, se ruga dând mereu din cap. Pe mese, Vechiul Testament în ediție bilingvă (rusă şi ebraică). În ebraică se scrie de la dreapta spre stânga. Mulți evrei nu mai ştiu ebraică, doar rusă. În sinagogă, bărbații stau la parter, iar femeile – la balcon.

Manuscrisul „*Tora*" (fragmente de fapt, din Vechiul Testament) este ținut la locul sacru *aron codesh* (un fel de altar).

– Religia e ca mâncarea când ai nevoie de ea!, glăsuieşte rabinul. Şi îi aplică lui Dmitri ritualul numit „*Filin*", înfăşurându-i la mâna stângă şi la cap un mic aparat negru cu cordon – de parcă ar fi telegrafist.

Finanțarea acestui Centru Cultural provine de la miliardari şi milionari evrei din lume, de pildă Abramovici Roman Arkadievici, cel care a cumpărat echipa britanică de fotbal *Chelsea*.

*

Soljeniţân (n. 1918) trăieşte într-o suburbie a Moscovei. Are 87 de ani. Şi-a construit o casă aidoma celei americane din Vermont, unde a locuit în exil.

*

Staţia de metrou „*Chitai Gorod*”, care înseamnă cartierul chinezesc (precum în SUA „*China Town*”).

*

O stradă în vechea Moscovă – Lavruşinski, după numele unui scriitor şi colecţionar.

O universitate precum „Casa Scânteii”

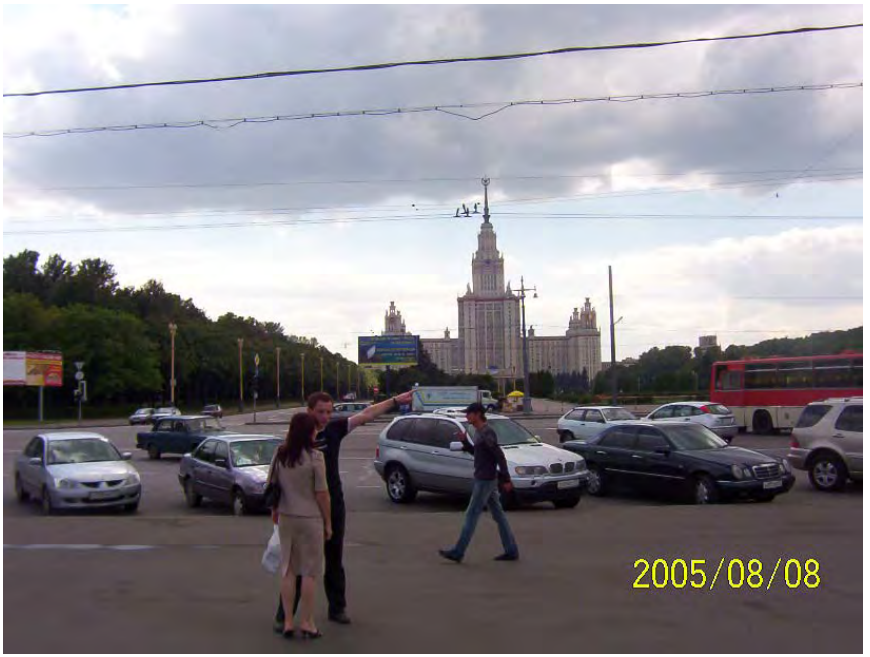

Clădirea Universităţii „Lomonosov” din Moscova

Coborâm din metrou pe Podul Universităţii, de unde se zăreşte un colţ al capitalei. Zonă colinară. Ne plimbăm prin Grădina Universităţii. Se vede complexul sportiv (*Coloseum*). Celebrul

stadion moscovit *Lujniki,* care se vede în prim-plan, are tribunele acoperite. În partea dreaptă, pe râpa spre râul Moskova – o mică trambulină pentru sărituri cu schiuri. Pe platforma de privit panorama oraşului sunt multe tarabe, de la care turiştii pot cumpăra suveniruri. Le fac câteva poze.

Tarabe lângă Universitatea „Lomonosov" – în dreapta se vede o parte din trambulina pentru schi

Clădirea Universității „*Lomonosov*", construită în epoca stalinistă, seamănă cu „*Casa Scânteii*" din Bucureşti (de fapt, e invers: arhitecții români, în slugărnicia lor politică, i-au copiat pe sovietici)! *Vivat Alma Mater*!

Profesorii renumiți au apartamente chiar în campus. Asta-i bine, pentru că nu mai pierd timpul cu transportul, se pot dedica mai uşor cercetării.

*

La masă, un chec maroniu – *Kavrişka*, al cărui gust e ca turta dulce.

6. În Puşcino – oraş de cercetare ştiinţifică

Şapte institute de cercetări

09 august 2005.

Merg cu Dmitri la *Puşcino* (în ruseşte, *Пущино*), un orăşel aflat la 120 km de Moscova. 100 de ruble (≈3,3 $), biletul de autobuz.

Milițienii ruşi sunt îmbrăcați ca foştii milițieni români (de fapt, noi i-am copiat!). Păduri multe şi înalte, fânețe de-a lungul şoselei. Lanuri de floarea-soarelui. Companii, nu de petrol, ci de mega-petrol. Au zăcăminte uriaşe.

Stejari, mesteceni, conifere. Râul Okar, mare precum Oltul. Doar câteva semne de circulație, cu litere latine pe lângă cele chirilice:

БЕЛГОРОД – BELGOROD.

Puşcino a devenit un oraş de cercetare ştiinţifică, fondat de Franck în 1970, cuprinzând şapte organisme precum: Institutul de Fizică a Celulei, Institutul de Proteine, Institutul de Inginerie Genetică, Institutul de Microbiologie, Institutul de Cercetări Chimice, Institutul de Biologie şi Institutul de Matematici Aplicate.

Un experiment nuclear costă în medie o sută de mii de dolari, iar un experiment chimic – numai zece mii de dolari! Experimentele sunt finanțate de guvern sau de fundații private.

Mă interesa un experiment de producere a unei forme noi de materie, în afară de antimaterie, *nematerie* (*unmatter,* în limba engleză), dar investigațiile mele teoretice în această direcție sunt incipiente.

Am prezentat o introducere în logica/mulțimea/probabilitatea neutrosofică, generalizări ale logicii/mulțimii fuzzy, plus aplicații în care am atins şi cele din fizica cuantică – motiv pentru care mă şi invitaseră la Institutul de Biofizică Teoretică şi Experimentală.

Fişierul în *PowerPoint* şi *PDF* l-am încărcat pe computerul lor. Mi-au asigurat şi un traducător, Grigori Smenov, care fusese şi interpretul ambasadorului Islandei.

Pe vremea comunismului era descurajată învățarea limbilor străine şi de aceea sunt mulți cercetători în vârstă care nu vorbesc engleză. Au asistat: Simon Şnoll, şeful Departamentului de Măsurări Fizice, Valeri Kolombet (autor al multor cărți), Dmitri Harakoz (care mi-a pus multe întrebări), Tatiana Zencenko, Victor Morozov, doi studenți doctoranzi: Maria Prosandeeva şi Vadim Ogeredov. Dmitri Rabounski şi Victor Panceliuga (care a studiat în Grecia), cunoştințe mai vechi, au fost de asemenea prezenți – printre alții.

Simon Şnoll vorbind la Puşcino despre efectul care-i poartă numele

Expunere neutrosofică la Puşcino

După fiecare prezentare, luam câte o pauză, cu nelipsitul ceai, pizza, prăjiturele şi biscuiți, urmate de discuții. Le dădeam exemple ruseşti – spre amuzamentul lor – simple, uşor de înțeles. De pildă, privind probabilitatea neutrosofică, am spus că echipa de fotbal *Lokomotiv Moskva* are şansa să câştige, să piardă sau să facă meci nul, deci trei componente (nu două ca în logica fuzzy). Analog,

privind candidatul Putin în alegerile prezidențiale. Sau identificarea unui submarin rus de către NATO (!) prin procesarea imaginilor. Ori metoda *sonar* de analiză a solului subacvatic: se trimit semnale care sunt reflectate. Fiecare semnal este încărcat cu energie, iar în momentul contactului cu solul o parte din energie este absorbită. Semnalul reflectat conține mai puțină energie – după această cantitate se determină tipul solului. De exemplu: nisipul absoarbe mai multă energie decât stânca. S-au format tabele statistice privind energia absorbită de fiecare tip de sol.

*

La 15 km de Puşcino există un alt oraş, Protvino, de cercetări nucleare, precum Los Alamos în America – din cauza prafului nuclear şi a radiațiilor apar cancer şi boli cerebrale (Alzheimer).

*

Institutul de Biofizică a fost vizitat de savanți renumiți, precum Nikolai Timofeev Ressovski (îi văd poza afişată), ori Igor Tamm, care a luat Premiul Nobel în Fizică (împreună cu alți doi cercetători) pentru explicarea efectului ori radiației Cerenkov.

Sediul Institutului de Biofizică Teoretică şi Experimentală din Puşcino

*

Există microbus ori autobus la fiecare jumătate de oră pe ruta Puşcino-Moscova. Autogara orăşelului este mică, are formă cilindrică, având scris pe acoperiş cu litere mari numele localităţii.

Autorul (în dreapta) cu translatorul G. Smenov şi cu cercetătorul V. Panceliuga (în centru) la autogara din Puşcino

Efectul Şnoll

După mine, a prezentat Victor Panceliuga „*Efectul Şnoll*", care constă în următoarele:

– măsurarea fluctuaţiilor unui proces (biologic, chimic, fizic);

– construirea histogramelor corespunzătoare;

– compararea automată a histogramelor similare;

– indiferent de tipul procesului, într-un interval de 24 de ore există histograme similare (se estimează chiar la sute de perechi similare) în fluctuaţia din spaţiu-timp. Acest efect este aplicat în medicină şi este important în receptarea unui semnal aflat sub zgomot (bruiaj) – determinarea funcţiilor periodice în interiorul zgomotului (detectarea regularităţilor în cadrul iregularităţilor).

Victor Panceliuga a încercat şi un experiment pentru detectarea undelor gravitaţionale, dar nereuşit.

În testarea histogramelor similare a făcut un program în care va utiliza logica fuzzy şi logica neutrosofică prin calcularea

distanţelor dintre punctele maxime/minime corespunzătoare, dintre tangentele unghiurilor, dar şi studierea părţii nedeterminate (când numărul extremelor diferă).

Autorul (în picioare, cu ochelari), în timpul expunerii neutrosofice de la Institutul de Biofizică din Puşcino

Nanologie (microcosmos) şi radiotelescop (macrocosmos)

Victor Morozov a prezentat, în *nanotehnologie*, metode de recunoaştere a proteinelor. Nanotehnologia ia un mare avânt astăzi, investindu-se milioane de dolari. V. Morozov lucrează în cercetare şi la o universitate din Virginia, Statele Unite, semnând un contract pe doi ani. Există instituţii în America unde se vorbeşte numai ruseşte, fiindcă sunt numai specialişti proveniţi din fosta URSS.

Maria Prosandeeva şi Victor Panceliuga m-au dus să văd radiotelescopul care se întinde pe lungime de 1 km lângă Pădurea Puşa, în care trăiesc atâtea vulpi, încât pătrund şi în oraş, în căutare de hrană. Radiotelescopul doar recepţionează semnale (nu şi transmite) din galaxia noastră, dar şi din alte galaxii. O clădire cu

acoperiş verde (pentru camuflare?) serveşte la colectarea datelor astronomice.

Autorul cu doctoranda Maria Prosandeeva la radiotelescopul din Puşcino

*

Plecăm înapoi la Moscova.

Victor Panceliuga a trimis un *SMS* pe telefonul lui Dmitri să ne întâlnim într-o staţie de metrou.

Amanta lui Lenin

Spuneam că Puşcino este celebru prin aura de mister a „oraşului cercetătorilor ştiinţifici”. Dar, după destrămarea URSS, când cercetătorii istorici au avut acces la arhivele secrete ale PCUS (Partidul Comunist al Uniunii Sovietice), Puşcino a mai căpătat o aură – cea a oraşului în care a locuit, la sfârşitul secolului al XIX-lea

şi la începutul secolului al XX-lea, o femeie cu adevărat excepţională, care avea să devină în ultimii ani ai destul de scurtei sale vieţi cea mai puternică femeie a Rusiei Sovietice şi poate cea mai uluitoare femeie a secolului al XX-lea – INESSA ARMAND.

Legate de ea, sunt mai multe paradoxuri ale istoriei.

Inessa

Primul dintre ele ar fi acela că o membră a unei familii de industriaşi textilişti ruşi, cu o stare materială foarte bună, mamă a cinci copii (ultimul, dintr-o relaţie extraconjugală!), îşi părăseşte familia ca să se dedice cauzei revoluţiei şi devine lider bolşevic, membră a partidului care avea să exproprieze averea familiei sale!

Ca o ironie a istoriei, fără sprijinul material al părăsitului ei soţ (alt paradox, dar care ţine de psihologia cuplului familial!), Alexandru Armand (capitalist, deputat liberal în Duma din Moscova, dar care în 1918 a devenit şi el... bolşevic, de dragul soţiei!), Inessa ar fi murit curând de tuberculoză, ca deţinută în închisorile ţariste, iar Lenin ar fi fost lipsit de cel mai preţios „locotenent" al său din perioada exilului în Occident şi alta ar fi fost istoria Partidului Bolşevic!

Al doilea paradox istoric este acela că în pofida rolului său imens jucat în istoria bolşevică, la numai şase ani după moartea prematură a Inessei Armand, numele îi este trecut sub tăcere, pus la index, multe documente despre ea sunt distruse, chiar dacă erau scrise de mâna lui Lenin! De-abia după prăbuşirea URSS, cercetătorii istorici au avut posibilitatea să studieze fondul secret din arhiva CC al PCUS şi să scrie despre cea numită de bolşevici „tovarăşa Inessa" adevărul istoric, atât cât mai poate fi el dovedit cu documente şi cu mărturii ale urmaşilor principalilor „actori" ai epocii respective!

Şi încă un paradox istoric legat de numele ei: în pofida mitologiei comuniştilor sovietici (bolşevici), liderul lor iubit, Lenin, prezentat timp de 70 de ani ca model de familist şi de moralitate, a

avut o... amantă – nimeni alta decât Inessa Armand, burgheza din Puşcino, devenită bolşevică înainte de a-l cunoaşte!

Acesta a fost motivul fundamental al „uitării" Inessei Armand, iar acum despre multe aspecte ale vieții sale există date divergente, precum cele privind anul naşterii sale, numele şi prenumele său, numele tatălui, anul morții tatălui, anul venirii ei în Rusia, culoarea părului şi a ochilor, dacă a avut sau nu un copil cu Lenin. Chiar relația ei amoroasă cu liderul bolşevicilor este pusă de unii la îndoială.

Un alt motiv al trecerii ei în „uitare" a fost originea sa aristocratică, deloc corespunzătoare „modelului proletar" pentru un revoluționar comunist. Din această cauză există multă „ceață" asupra unor momente biografice dinaintea intrării sale în Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din Rusia, a cărui aripă marxistă a devenit Partidul Comunist Rus (bolşevic).

Încă două motive de punere la index a amintirii „tovarăşei Inessa" țin de rigoarea „moralei proletare": pe de o parte, Inessa Armand avusese un copil cu unul dintre cumnații săi, Vladimir Armand (cu care a întreținut relații intime când acesta avea vârsta de 17 ani!), faptă inadmisibilă pentru un lider autentic bolşevic, iar pe de altă parte, pledase pe lângă Lenin pentru a se introduce în doctrina partidului conceptul de „dragoste liberă", apreciată de liderii bolşevici (inclusiv de către Lenin) ca fiind un concept specific „moralei burgheze", nicicum „moralei proletare" – Lenin a insistant mult pentru a o convinge pe Inessa Armand să renunțe să scrie un articol pe tema „dragostei libere".

Povestea vieții ei este una extraordinară, paradoxală, conformă expresiei „Viața bate filmul!" – nu una, ci două telenovele de excepție ar putea fi făcute după biografia sa!

Inessa Armand s-a născut la 8 mai 1874, în Paris, ca fiică nelegitimă a tenorului francez Théodore Pécheux d' Herbenville (al cărui nume de scenă era Théodore Stéphane) şi a englezoaicei Nathalie Wild, fiica unor negustori englezi stabiliți în Rusia, trimisă de părinți în capitala Franței pentru a studia muzica, dar aici s-a îndrăgostit nebunește de respectivul cântăreț de operă. Numele de botez al fetei a fost Elisabeth d' Herbenville. Nu e clar de unde a

apărut numele de Inès, e posibil ca tatăl ei să-i fi spus astfel. Fetița a învățat din copilărie, simultan, franceza şi engleza de la părinți. După despărțirea părinților, Inès şi sora sa mijlocie, Renée, nu este clar dacă în anul 1879 sau în 1889, ajung în Rusia, spre a fi crescute de către rudele lor – bunica maternă şi mătuşa paternă, care erau profesoare particulare (de engleză, respectiv de franceză, pian şi canto) la familia industriaşului rus de origine franceză Evgheni Evghenievici Armand, cu fabrici de textile şi moşii în Puşcino, dar şi cu păduri, precum şi cu case închiriate în Moscova. Familia Armand era formată din trei frați, ale căror case spațioase, legate între ele, situate într-o curte imensă, formau un frumos complex, care era un adevărat paradis pentru numeroşii lor copii şi nepoți. Aceşti capitalişti erau departe de imaginea marxistă de „exploatatori sângeroşi". Ei aveau concepții foarte liberale şi desfăşurau complexe activități filantropice, sociale, sportive şi culturale pentru muncitorii din fabricile lor.

Cele două fete pariziene au fost primite în casa lor nu ca nişte slugi, ci pe picior de egalitate cu cei trei băieți ai lui Evgheni: Alexandru, Boris şi Vladimir. Numele lui Inès este rusificat, devenind Inessa. La 17 ani, ea a promovat un examen pentru a deveni profesor particular.

Apariția ei ca tânără domnişoară în cercul familiei Armand a produs o puternică impresie: prezență agreabilă, ochi negri, păr şaten deschis, vorbind la perfecție patru limbi (franceza, engleza, rusa şi germana), pianistă de excepție (putea cânta din memorie, timp de două ore, piese de Beethoven, de Chopin şi de Mussorgski). Nu este de mirare că Alexandru s-a îndrăgostit de ea şi în octombrie 1893 a avut loc căsătoria lor, după care s-au stabilit la moşia din Eldigino, la 6 km de Puşcino.

Inessa Armand cu soțul

În scurtă vreme, ea a avut patru copii, doi băieți şi două fete. În „*cuibul acestor oameni cumsecade*" (familia Armand) Inessa

participă la activitățile filantropice şi sociale menționate, impresionată de starea de sărăcie a muncitorilor şi țăranilor. Încearcă să aplice pe moşia familiei principiile lui Lev Tolstoi (celebrul conte scriitor, proprietarul moşiei Iasnaia Poliana), se implică şi în activitatea unei societăți moscovite pentru îmbunătățirea situației prostituatelor. Şocată de lipsa de receptivitate a acestora, ea va discuta cu Lev Tolstoi, care i-a spus că munca ei nu va avea rezultat, pentru că aşa e lumea construită. După ce a citit cartea „Ce-i de făcut?", de Nikolai Cernâşevski, Inessa a devenit adepta ideilor acestuia, convinsă că trebuie să acționeze pentru restructurarea societății ruse, în mod special a statutului social al femeii. Vera Pavlovna, eroina cărții lui Cernâşevski, adeptă a „amorului liber", devine modelul său moral. Cumnatul său mai mic, Vladimir, student, era marxist şi a convins-o de necesitatea schimbării societății prin revoluție. El a atras-o în Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din Rusia. La 28 de ani, mamă a patru copii, Inessa se îndrăgosteşte nebuneşte de Vladimir Armand, fratele mai mic al soțului său! Nu îi ascunde soțului această iubire şi melodrama varsă la propriu vapoare de lacrimi în familie. Un servitor povesteşte că cei doi frați stăteau ore întregi aşezați pe un pat, cu Inessa între ei, plângând tustrei cu disperare, iar servitorii din casă plângeau şi ei cu toții! Rămâne gravidă cu Vladimir, iar soțul, înțelegător, o trimite în Elveția, la Lausanne, unde a născut cel de-al cincilea copil, Andrei. Întoarsă acasă, pleacă cu copii şi cu Vladimir la Moscova, într-una dintre casele familiei, un apartament pe celebra stradă comercială centrală Arbat, dar nici unul dintre soți nu introduce acțiune de divorț! În 1904, Inessa a plecat la Stockholm, Suedia, pentru a studia mişcarea feministă. Aici, a citit „Dezvoltarea capitalismului în Rusia", cartea lui Lenin, care o determină să se angajeze cu hotărâre pe calea revoluției socialiste. Devine leninistă convinsă după ce a citit şi cartea lui Lenin „Ce-i de făcut?" (cu titlul împrumutat de la Cernâşevski). Arestată de poliție în 1905 şi în 1907, pentru activități ilegale, bolşevice, este eliberată datorită intervenției şi cauțiunii plătite de soț. După a treia arestare (1907), este judecată şi condamnată la doi ani de deportare în zona arctică (oraşul Mezen, aproape de Cercul Polar de Nord, gubernia Arhanghelsk, pe malul

Mării Albe). Vladimir o însoțește, dar, bolnav de tuberculoză („certificat de noblețe" pentru revoluționarii trecuți prin închisorile țariste), nu rezistă frigului şi este trimis de familie la tratament, în Franța. După un an, cu ajutorul material al soțului, Inessa reuşeşte să evadeze prin Finlanda, ajunge la Paris, unde se întâlneşte cu amantul-cumnat, care îi moare în brațe, la numai două săptămâni după reîntâlnire! Sfârşitul primei melodrame!

Reuşeşte să depăşească tragedia (normal, doar citise două cărți care-i deveniseră de căpătâi, ambele intitulate „Ce-i de făcut?"!): la Universitatea Liberă din Bruxelles îşi ia licența în economie şi se stabileşte în Paris cu doi dintre copii săi, cei mai mici.

În 1910, îl întâlneşte, într-o cafenea din Paris, pe Lenin. Datorită calităților Inessei [poliglotă (vorbea fluent patru limbi importante în mişcarea muncitorească europeană), mare capacitate de comunicare, bună organizatoare, prezență agreabilă, pianistă remarcabilă], ea a devenit imediat foarte utilă lui Lenin, până la reîntoarcerea în Rusia, în aprilie 1917, dar şi apoi, în pregătirea revoluției bolşevice şi în întemeierea Rusiei Sovietice.

Era, din toate punctele de vedere, opusul tipului de femeie reprezentat de către Nadejda Konstantinovna Krupskaia, soția lui Lenin. Deci, nu este de mirare că între noul revoluționar Vladimir, apărut în viața ei, şi Inessa avea să se aprindă o poveste de dragoste. Timp de trei ani, în peregrinările europene ale liderului bolşevic, Inessa a locuit în vecinătatea familiei Ulianov (Lenin), fiind o prezență obişnuită în casa acesteia, cum obişnuite deveniseră şi plimbările în doi, Lenin-Inessa.

Scrisorile care n-au fost distruse şi au fost studiate de cercetători, nu permit să se înțeleagă cu certitudine până unde a mers relația lui Lenin cu Inessa, dar rapoartele *Ohranei* (poliția politică țaristă) o numesc pe Inessa Armand ca „amanta lui Lenin". Conform unor mărturii din cercul fruntaşilor bolşevici, soția lui Lenin (fiind convinsă că şi în acest mod serveşte „Cauza Revoluției") a vrut de mai multe ori să plece din domiciliul conjugal, pentru ca soțul ei să poată fi fericit cu Inessa, dar acesta nu a fost de acord! După trei ani de un ciudat fel de „menaj în trei", a intervenit o „ruptură" şi Armand rămâne la distanță de domiciliul conjugal al şefului ei de partid. Se

spune că Krupskaia, citind o scrisoare a Inessei către Lenin, a făcut o criză de gelozie datorită formulei intime de adresare utilizate. A fost prima şi ultima comportare de acest gen a Nadejdei, dar Lenin a purtat o discuţie hotărâtoare cu scumpa sa colaboratoare, care s-a văzut nevoită să-şi schimbe coordonatele geografice ale domiciliului său, plecând din Polonia la Paris. De aici, în decembrie 1913, „draga şi cea mai dragă prietenă" îi scria lui Lenin cu romantism şi cu nostalgie, referindu-se la începuturile întâlnirii lor: „Pe vremea aceea, nu eram îndrăgostită de tine. Deşi te iubeam încă de pe atunci. Aş rezista şi acum fără sărutări, dacă aş putea să te văd, să stau din când în când de vorbă cu tine.". Şi mai scria că ştie bine că nu-l va mai revedea, dar peste o lună, Lenin a venit la Bruxelles pentru probleme politice şi se ştie că la întoarcere, în perioada ianuarie-februarie 1914, a stat în Paris. Desigur, nu se (mai) poate dovedi că s-au întâlnit sau cum s-a derulat eventuala lor reîntâlnire, dar o mărturie bolşevică spune că Inessa ar fi născut un copil în Elveția, care însă a murit în scurtă vreme.

Oricum, cu flacăra sentimentală la relanti, Inessa a continuat colaborarea pe linie de partid cu Lenin, chiar cu unele neînțelegeri şi năbădăi ale ei, iar în aprilie 1917, s-a aflat în vagonul german sigilat de către serviciul secret german, alături de conducerea executivă bolşevică, împreună cu familiile Ulianov, Zinoviev şi Kamenev, cu care a revenit în Rusia, unde s-a angajat în pregătirea revoluției bolşevice în Moscova.

A ajuns şefa Secției de Femei a Comitetului Central al Partidului Comunist (bolşevic) Rus. Datorită sprijinului lui Lenin, a reuşit să impună măsuri statale care au schimbat statutul juridic şi social al femeii în societate – reforme privind căsătoria, divorțul, avortul, educația, munca la domiciliu, creşterea copiilor (creşe, cantine, spălătorii, alocație pentru copii). A fost şi a rămas o feministă bolşevică.

Îngrijorat de deteriorarea sănătății ei (datorită muncii în exces), Lenin o convinge în august 1920 să meargă la odihnă în stațiunea Kislovodsk, din Caucaz. Îngrijorat de iminența unui atac al albilor, el dă ordin să fie evacuată din stațiune, în septembrie. Pe

drum, Inessa se îmbolnăveşte de holeră şi moare la 24 septembrie 1920.

Martorii oculari spun că Lenin a fost atât de distrus sufleteşte de moartea „tovarăşei Inessa", pe al cărui sicriu de zinc, închis ermetic, a depus o jerbă de zambile albe, încât nu a putut vorbi la mitingul de doliu din Piaţa Roşie, iar necrologul (destul de anost) din „Pravda", ziarul partidului, a fost scris, culmea ironiei (sau a melodramei?) de... soţia lui Lenin! A două melodramă inessiană se încheia la 12.10.1920, în *Cimitirul Roşu,* de lângă zidul Kremlinului, unde erau înmormântaţi fruntaşii bolşevici.

Se spune că acest şoc psihic a grăbit moartea lui Lenin (21.01.1924), a cărui sănătate fusese afectată serios de două gloanţe care îl nimeriseră într-un atentat din anul 1918.

În anul 1926, soţia lui Lenin a scris un emoţionant articol despre „tovarăşa Inessa", cu ocazia unui simpzion pentru comemorarea Inessei Armand. Apoi, cenzura stalinistă a aşezat vălul uitării peste numele ei. Era sfârşitul melodramelor inessiene!

Lenin – un pseudonim misterios

Apropo de *misterele leniniste:* originea pseudonimului cu care a intrat în istorie mai-marele bolşevicilor este şi ea misterioasă!

De ce şi-a ales pseudonimul *„Lenin"* (al Lenei, de pe Lena – fluviul siberian Lena)? Există mai multe teorii pe-această temă, dar Vladimir Ilici Ulianov nu a dat vreodată o explicaţie asupra originii pseudonimului său.

Se spune că Ulianov s-ar fi inspirat după Plehanov, iniţial narodnicist, apoi marxist, important lider social-democrat rus, devenit bolşevic, iar în final menşevic (deci, în opoziţie cu Lenin; revenit din exil în Rusia bolşevică, este nevoit să se exileze în Finlanda, unde a şi murit bolnav de tuberculoză), care utiliza pseudonimul *Volgin* (derivat din numele fluviului Volga). Pentru a sugera opoziţia sa politică faţă de Plehanov, spun unii, Ulianov a ales fluviul Lena, care este mai lung decât Volga şi curge în direcţie opusă.

Pseudonimul Lenin n-ar putea avea vreo legătură cu „Masacrul de pe Lena", săvârşit de armata ţaristă în 1912 asupra minerilor greviști din Câmpul aurifer de pe Lena, la nord de Irkuţk, soldat cu 270 de morţi şi 250 de răniți. Ulianov a folosit pseudonimul din decembrie 1901, înainte ca acest eveniment să aibă loc.

O altă ipoteză spune că pseudonimul ar proveni de la numele Elenei Lenina, o frumoasă fată din Kazan (oraş în care viitorul şef al statului sovietic şi-a început studenţia şi activitatea revoluţionară, din cauza căreia a fost exmatriculat). Se spune că Vladimir Ilici Ulianov, înflăcăratul revoluţionar, a fost foarte îndrăgostit de această domnişoară. Viitorul şef al bolşevicilor, intrat însă în vizorul *Ohranei* (poliţia politică ţaristă), s-a ales cu un dosar penal, soldat cu deportarea sa în îndepărtata, nepopulata şi friguroasa Siberie, devenită „ocna" Imperiului Ţarist. Iubita sa, frumoasa domnişoară Elena Lenina, i-a promis că-l va urma în Siberia, dar nu s-a ţinut de cuvânt. Aşa că, nefericitul (la pătrat!) revoluţionar a ajuns să se însoare în timpul acestei deportări (în anul 1898) cu o fată fără calităţi fizice, Nadejda Konstantinovna Krupskaia, dar care era revoluţionară marxistă (se cunoscuseră în anul 1894, în Sankt Petersburg, iar patru ani mai târziu, el era deportat în satul Şuşenskoe, din Siberia, şi ea în oraşul Ufa, din Munţii Urali.)

O altă explicaţie a pseudonimului porneşte de la faptul că la început, Vladimir Ulianov a semnat cu pseudonimul *Nikolai Lenin.* A existat un nobil rus numit ***Nikolai Egorovici Lenin***, care a murit pe la anul 1900. Fiica sa o cunoştea pe Nadejda Krupskaia. Cum V. I. Ulianov voia să plece în străinătate sub un nume fals, a primit de la fiica muribundului N. E. Lenin actul de identitate al acestuia, care, fiind un cetăţean onorabil, a fost îngropat fără act de identitate, iar revoluţionarul a modificat data naşterii din documentul de identitate primit. Interesant este că numele de familie al acestui nobil provine chiar de la fluviul Lena: în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, cazacul Ivan Postnik, zis Gubar, a fost înnobilat pentru serviciile militare aduse (comandantul unui detaşament în Siberia, a construit un fort pe fluviul Lena şi mai multe adăposturi de iernat pe afluenţii acestuia), primind numele de ***Lenin.*** După revoluţia bolşevică, membrii familiei autenticului Lenin au fost executaţi (în perioada

1918-1919), iar familia fratelui acestuia a fost nevoită să-şi schimbe numele, devenind Kolosov, de parcă s-a dorit dispariția celor care purtau acest nume! Aşa a avut loc tragedia unei familii, una dintre atâtea alte milioane de tragedii, produsă în numele unei ideologii care se autointitula (ca o culme a ironiei!) cea mai umanistă dintre toate! Ah, iată încă un paradox din viață: umanism ucigaş (umanismul comunist)!

7. „Dac-aţi şti şi voi ce frumos oraş Şi ce seri sunt la Moscova!”

Moldovenii vând produkte!

Larissa şi Dmitri mi-au pregătit mâncare tradiţională rusească: *kapcionka* = peşte afumat; *kalmar* = sepie uscată; *vobla* = peşte sărat şi uscat; pâine georgiană şi caucaziană (asemănătoare cu *pita* românească); legume şi bere *Porter*.

*

Cu religia nu te joci, dogma-i dogmă. În secolul al XVI-lea, contesa Morozova a fost decapitată pentru că a propus ca ortodocşii să se închine folosind numai două degete, în loc de trei!

*

Alexandr Sergheevici Puşkin, poetul, era la origine pe sfert etiopian, iar tenul său – negricios (mulatru). Petru I înfiase un copil negru, Abram Petrovici Hanibal, fiul unui şef de trib etiopian, şi-l aduse în Rusia. Acesta a primit o educaţie aleasă şi a ajuns inginer naval. S-a căsătorit cu o rusoaică şi a avut câteva fiice. Una dintre ele s-a măritat cu un rus din familia Puşkin şi aşa s-a născut marele poet.

Alexandr Puşkin a urmat Şcoala Regală, accesibilă numai familiei şi rudelor ţarului şi prietenilor acestora. S-a căsătorit cu Natalia Nikolaevna Goncearova, o femeie foarte frumoasă, cu care a avut cinci copii în şapte ani de căsnicie. Acesteia îi plăcea să danseze atât de mult încât şi însărcinată în luna a opta mergea la dans.

Puşkin s-a duelat deseori din cauza amantelor sale. La un an după uciderea poetului în duel, Natalia s-a recăsătorit şi a mai făcut patru copii cu noul soţ.

*

Dicţionar rus-român, scris după ureche: *pivo* = bere; *ceai* = ceai; *holât* = rece; *ţerkov* = biserică; *sfekla* = sfeclă; *morkovi* = morcovi.

*

– Bă’, dar n-am găsit moldoveni pe aici?

– Ooo, îi vezi în piaţă, vând *produkte*.

*

Un muzeu dedicat lui Lenin, în Piața Roşie. Biserica ortodoxă „*Sfânta Fecioară din Kazan*”. Femei tinere intră acoperite cu basmale (n-au voie să li se vadă părul). Un călugăr cu plete, barbă lungă şi ochi albaştri colectează donații.

Magazinul *ГУМ (GUM - Gosudarstvennâi Universalnâi Magazin* = Magazin Universal de Stat*)*.

Muzeul de Istorie

Intru la *Muzeul de Istorie* cu exponate din Epoca de Piatră şi până în secolul al XVII-lea.

Îi las bani Larissei să cumpere bilete, dar casiera zice că vrea să mă vadă că sunt străin (şi trebuie să plătesc triplu!). M-a întrebat ceva, am înțeles că dacă-s rus, am dat din cap (nu s-a prins)...

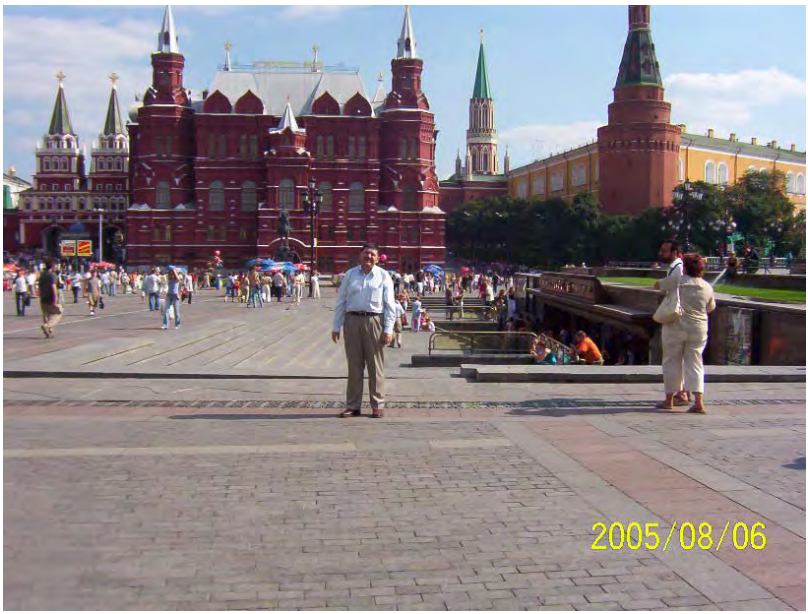

Autorul în fața Muzeului de Istorie din Moscova

Muzeul de Istorie a fost înființat în 1872 printr-un decret al țarului Alexandru al II-lea (1855-1881). Printre cei dedicați

organizării muzeului se numără: arheologul A. S. Uvarov (1825-1884), istoricul I. I. Zabelin (1820-1908), arhitectul V. O. Sherwood, inginerul A. A. Semenov, pictorul F. G. Toporov.

În inventarul acestui muzeu sunt cuprinse 4,5 milioane de obiecte şi 14 milioane de pagini de documente. Pe lângă imagini şi veştminte ale prinţilor, ţarilor şi ţarinelor, împăraţilor şi împărăteselor (de la Iaroslav cel Înţelept, care a domnit în secolul al XI-lea, până la Alexandru al III-lea), se află şi exponate despre viaţa cotidiană a rusului obişnuit.

Epoca de Piatră subdivizată în *paleolitic* (cea mai lungă perioadă din istoria umanităţii, cca. 2.000.000 î. H. – cca. 10.000 î.H.), caracterizat prin folosirea uneltelor de piatră şi os, vânat, pescuit, culegerea plantelor; *mezolitic* (cca. 10.000 î. H. – cca. 8.000 î.H.), caracterizat prin exploatarea resurselor locale; neolitic (cca. 8.000 î.H. – cca. 3.500 î.H.), caracterizat prin unelte şlefuite, ceramică, ţesut, cultivarea pământului şi creşterea animalelor.

Sunt reconstruite pictografic imagini din fauna şi flora de atunci, precum şi evoluţia humanoizilor: *Australopithecus* – care a trăit acum 2-6 milioane de ani în Africa; *Pithecanthropus* – care a trăit acum 0,2-1,8 milioane de ani şi a emigrat în Asia şi Europa; *Neanderthal* – care a trăit acum 35-200 de mii de ani în Europa şi *Cro-Magnon* – care e omul de astăzi, aparţinând lui *Homo Sapiens*.

Apoi Epoca Fierului (mileniul I î.H.), cu obiecte din Europa de Est (şi din nordul Mării Negre).

A urmat Evul Mediu (cca. 476-1450 d.H.) cu migraţia popoarelor. Nu se cunoaşte exact cauza acestor migraţii, probabil datorită suprapopulării, a situaţiilor politice ori jefuirea altora. Unele popoare au dispărut, altele au dat naştere unor etnii noi. Dintre triburile germanice emigrate din teritoriile baltice, cei mai cunoscuţi sunt *goţii*, care în secolele II-III d.H. s-au aşezat în bazinele râurilor Dniester, Bugul de Sud şi-n nordul Mării Negre. Triburile polietnice conduse de huni s-au mutat din Asia Centrală în estul şi centrul Europei în secolele IV-V formând un stat în Pannonia (teritoriu între Dunăre şi râul Sava), care n-a durat mult; cel mai important rege al hunilor a fost Átilla (cca. 433-453).

Slavii sunt menționați prima dată în surse bizantine între anii 500-750 d.H. Sunt prezentate, cultura *Cerniakov* – de pe teritoriul denumit Imperiul lui Hermanarih, influențată puternic de cultura romană; culturile triburilor pădurene din estul Europei (secolele I-VIII d.H.), ale hoardelor din regiunea râului Moscova, râului Oka, din Perm, de lângă munții Urali, din regiunea Volgăi, din zona asiatică (de la Altai până la malurile fluviului Sâr-Daria), din regiunea Munților Altai (triburile turce, de exemplu, din statul întemeiat de Ienisei Kirghiz – secolele VIII-IX).

Trei state s-au format în estul Europei în Evul Mediu: *Hazar Kaganat* (pe Volga în jos, în bazinele Donului, la Marea Azov şi în stepele caucaziene), în secolele VII-VIII; *Statul Bulgar* (pe Volga mijlocie, în secolul al IX-lea) şi, simultan, *Statul Rus Vechi* (în anul 862 d.H.).

Cele mai vechi manuscrise ruseşti păstrate sunt „*Evanghelia lui Ostromir*" (1506) şi „*Antologia*" (*Izbornik*) de Sviatoslav (1703). Conform unor surse arabe şi bizantine din secolul al X-lea, sunt înfățișate scene din ritualuri medievale.

Pictorul G. I. Semiradski s-a inspirat din documentele timpului. De exemplu, într-o barcă cu prora încrustată în formă de cap de dragon zace un bărbat bogat decedat. Sunt sacrificate animale, dar şi o tânără femeie, care trebuie să-l însoțească pe cel stins din viață în imperiul morții – bărcii i se dă foc împreună cu cadavrul şi cu tânăra femeie (funerariu medieval)...

Analog, a fost pictat episodul luptei dintre Prințul Kievului, Sviatoslav Igorevici şi Imperiul Bizantin, pentru fluviul Dunărea, din anul 972 d.H. la fortăreața Dorospol.

Influențe scandinave în cultura timpurie rusă – de exemplu, imaginea lui Thor (zeul scandinav al războiului) ca decor pe cuțite.

Cronica lui Radzivillov, „*Povestea anilor trecuți*", din secolul al XII-lea. Vladimir, Mare Prinț de Kiev, apără în 1015 frontierele ruseşti de atacul pecenegilor (popor turcesc înfrânt de bizantinii ajutați de cumani, în 1091).

Prima colecție de legi, *Russkaia Pravda*, este scrisă în secolul al X-lea, sub Prințul Iaroslav cel Înțelept, şi dezvoltată în secolul al XI-lea de către fiii săi.

Monede vechi, obiecte de aur, argint. Primul mitropolit rus, Illarion, şi predica sa.

Cele dintâi aşezări urbane (*Gardarika* – pământul oraşelor) se dezvoltă în secolele XI-XIII: Kiev, Novgorod, Cernigov,

Fresce din biserici precum „*Sf. Naştere Virgină*" din Kiev (ridicată de Vladimir I, în 988), Biserica Mântuitorului (1199).

În feudalism (secolul al XII-lea) are loc împărţirea administrativă în 15 state independente, principate şi teritorii. Mereu aveau loc războaie între ele. Dar, se impune o limbă comună, cod penal comun.

O remarcabilă operă literară a fost scrisă în anul 1180 – „*Povestea campaniei lui Igor*", despre lupta Prinţului Igor (cu spade lungi) împotriva lui Polovţki (cu săbii).

Mongolii ocupă aproape toată ţara între anii 1238 şi 1240. În timpul invaziei, locuitorii îşi îngropau lucrurile valoroase, dar mulţi nu mai apucau să le recupereze.

Literatura medievală cuprinde cronici religioase, cărţi instructive, pelerinaje, hagiografie, enciclopedii creştine (de exemplu „*Tratatul de şase zile*", de Gheorghi Pisida, din secolul al XII-lea).

Abia în secolul al XV-lea se unesc toate provinciile ruseşti şi-şi consolidează hotarele contra suedezilor şi germanilor.

Genghis Han (1167-1227), devenit în 1206 hanul tuturor mongolilor prin unirea triburilor din Asia Centrală, formează un stat unitar mongol cu capitala la Karakorum. În mai puţin de o jumătate de secol, hoardele mongole se întind de la Oceanul Pacific, până la Marea Mediterană. Genghis Khan, care-şi luase titlul de *Temüdjin*, lăsase poruncă urmaşilor să întindă stăpânirea spre vest, până la „*ultima mare*", adică până la Oceanul Atlantic. Aşa că *Hoarda de Aur* năvăleşte spre Europa. Batu Han, nepotul lui Genghis Han, între 1236-1237 ajunge pe Volga, nordul Caucazului, Crimeea, stepa Polovţian. În Caucaz trăiesc multe popoare mici, precum: adâgi, kabardinieni, circassieni, ossetini.

Mongolii lăsau în urma lor praf şi cenuşă! Există balade şi povestiri populare despre năvala lor. Una dintre ele se numeşte „*Viaţa Eufrosinei din Suzdal*", despre apărarea Mănăstirii Rizoplozenski din Suzdal.

În secolul al XIII-lea, ruşii sunt prinşi în cleşte, ameninţaţi din est de către mongoli şi din vest de suedezi şi germani. Prinţul Alexandr Iaroslavici (canonizat Nevski) învinge regimentele suedeze în Bătălia de pe Neva (de unde i se trage pseudonimul) în 1240. Iar Cavalerii Teutoni sunt distruşi în Bătălia de pe gheaţa Lacului Ciudskoe.

În secolele XIV-XV, Principatul Moscova se impune în faţa celorlalte cnezate ruseşti, ducând la unitatea statului. Pictorii V. N. Sigorski şi N. P. Smoliak, zugrăvesc în 1947 un tablou despre cum ar fi arătat Kremlinul în secolul al XVI-lea, consultând documentele vremii.

Primul cod de legi al Statului Unitar Rus este elaborat în 1497 (*Sudebnik*). Iobăgia este legalizată, ţăranii neputându-se muta de pe o moşie pe alta.

În secolul al XVI-lea, Prinţul Vasili al III-lea consolidează unirea nord-estului şi nord-vestului rusesc.

Suzeranitatea mongolă ia sfârşit în anul 1480, în timpul domniei lui Ivan al III-lea (1462-1505). Han Ahmat n-are curaj să atace armata lui Ivan al III-lea pe râul Ugra, după ce ţarul rus refuzase în 1476 să plătească tribut hoardelor. O altă victorie importantă contra hoardelor mongole fusese repurtată de Dmitri Donskoi în anul 1380, la Kulikovo.

Sfinţii pictaţi în secolul al XVII-lea au chipurile ţarilor Vasili cel Mare şi Pafnuti cel Mare! Alte tablouri din expoziţie prezintă conducători ruşi din secolele XVI-XVII: Feodor Ioannovici, Mihail Feodorovici, Aleksei Mihailovici, Feodor Alekseevici.

Cultura s-a manifestat prin picturi de icoane, obiecte de artă, construiri de biserici, cronici (din Tver, Novgorod, Pskov), Evanghelia lui Andronik (secolul al XV-lea). Dintre operele literare amintim „*Zadonşcina*”, creată după Bătălia de la Kulikovo, „*Povestea masacrului din Mamai*”, „*Cronicile din Moscova ale tuturor ruşilor*”.

Răscoalele ţărăneşti din secolul al XVII-lea. S-au păstrat în muzeu şi documente funciare (o carte despre plătirea taxelor de către cetăţeni, *Dozornaia Kniga* din Beluzero). Un cod al vieţii de familie,

Domostroi, scris de Preotul Silvester pentru fiul său, în timpul ţarului Ivan cel Groaznic.

Oraşul feudal reprezenta rezidenţa şi fortăreaţa conducătorului şi avea ziduri de apărare.

Rubla, moneda rusească, este introdusă în 1534 şi are ca subdiviziune *copeica* – 1 rublă = 100 copeici; *poluşka* (¼ de copeică) şi *altân* (3 copeici) nu se mai folosesc astăzi.

Trei dinastii de ţari au condus imperiul rusesc: *Roerik* (826-1598), de origine scandinavă; *Godunov* (1598-1613), fondator Boris Feodorovici (ţar între 1598-1605) şi *Romanov* (1613-1917), fondator Mihail Feodorovici (ţar între 1613-1645), dinastie înlocuită de ramura Holsein-Romanov (1762-1917) începând cu Petru al III-lea până la Nikolai al II-lea.

Domnia lui Petru cel Mare (1682-1725) a debutat printr-o criză politică. În 1682, el avea zece ani, era ţar împreună cu fratele său mai mare, care era însă tălâmb, iar conducerea statului era asigurată de o regentă (Sophia), pe care Petru o îndepărtează în 1689.

Patriarhia rusească s-a format în 1589, cea mai mare din lumea ortodoxă, după ce Mitropolitul Jonas asigurase independenţa Mitropoliei Ruse faţă de Patriarhia din Constantinopol în 1452.

Patriarhul Nikon, în secolul al XVII-lea, consolidează şi unifică liturghiile şi cărţile religioase. Dar, între 1666-1667 are loc schisma (*raskol*) Bisericii Ortodoxe prin condamnarea vechilor credincioşi.

Compozitorii Feodor Krestianin şi A. Titov creează muzică religioasă în secolul al XVI-lea, folosind notaţia veche (*znamennâi*), dar şi portativul cu cinci linii european.

Rusia se occidentalizează în secolele XVI-XVII. Iluministul Simeon Poloţki a creat primele texte dramatice, iar A. S. Matveev a contribuit la organizarea primului teatru rusesc (1672).

Un pictor celebru din secolul al XVII-lea este Karp Zolotarev, autorul icoanei Maicii Domnului.

Într-o sală a muzeului se află un glob mare, fabricat în Olanda de succesorii cartografului Willem Blew în 1690, reprezentând descoperirile geografice până la data aceea, cumpărat de Petru cel

Mare în 1697. Ivan cel Groaznic încercase încă din secolul al XVI-lea crearea hărții statului său.

Prima carte tipărită este „*Apostolul*", de Ivan Fedorov, în anul 1564, iar primul manual de gramatică, numit „*ABC*", în 1634. O carte de istorie, „*Sinopsis*", de I. Gizel se publică în 1674 la Kiev.

Academia Slavonă-Greacă-Latină este înființată în 1682 de Simeon Poloțki.

Rușii au susținut multe războaie de cuceriri şi de acces la mări. Ivan cel Groaznic, după trei campanii victorioase contra hanatelor mongole la est de Volga, le anexează între 1552-1556 şi obține acces la Marea Caspică, iar în 1558, acces la Marea Baltică.

În anul 1690, Petru cel Mare obține acces la Marea Azov, prin campania sa împotriva Turciei, care controla estuarul Donului şi Hanatul din Crimeea. O armată regulată se formase deja din vremea lui Ivan cel Groaznic.

*

Larissa obosită, iar eu şi mai şi! Am slăbit 10 lbs (4,5 kg) în acest periplu (ce bine!), dar nu m-am lăsat!

Galeria Tretiakov

Vade Mecum (hai cu mine!)...

Şi ne-am dus la Galeria *Tretiakov* din Moscova. Înființată de comerciantul şi industriaşul Pavel Mihailovici Tretiakov (1832-1898) în 1856, când a început să colecționeze tablouri. El donează în 1892 Consiliului Municipal 1.287 de picturi, 518 desene, 9 sculpturi, toate ruseşti din secolele XVIII-XIX, precum şi din Vestul Europei, colecționate de fratele său, Serghei Mihailovici (fost primar al Moscovei) – 75 de picturi, 8 desene şi 5 statuete.

În prezent, galeria numără peste 100.000 de obiecte de artă din secolele X-XX. Predomină portretele şi stilul realist, conform gusturilor fraților Tretiakov.

Nu existau astfel de muzee cu artă rusească la acea vreme, creațiile artiştilor fiind dispersate prin diverse colecții private. Pavel Tretiakov a fost asociat la sfârşitul secolului al XIX-lea mai mult cu

Societatea pentru Expoziţii de Artă Itinerantă, fiind principalul cumpărător al acesteia.

Autorul în faţa Galeriei Tretiakov din Moscova

Ţari, ţarine, conţi, contese, mareşali prezentaţi în tablouri. Un recunoscut portretist: D. G. Levițki (1735-1822).

C. Kiprinski (1782-1836) este autorul celui mai cunoscut portret al lui Puşkin. A studiat pictura în Italia. Dacă arta timpurie, secolele X-XVII, abunda în subiecte religioase, apoi în secolele XVI-XVIII – figuri ale nobililor, abia în secolul al XIX-lea, arta coboară în mijlocul oamenilor obişnuiţi şi a vieţii de zi cu zi. Astfel, Vasili Trojinin (1776-1857) zugrăveşte „*Dantelăreasa*" în imagine poetică. Analog, Pavel Fedotov (1815-1852) coboară în cotidian.

Galeria cuprinde şi o bibliotecă însumând peste 200.000 de volume despre artă, laboratoare de restaurare, săli de conferinţe, un studio pentru copii.

Fiica lui Tretiakov, Alexandra Pavlovna Botkina, a scris o carte despre tatăl ei şi despre crearea galeriei. Colecţionarul nu a

ținut cont de disprețul sau dezaprobările criticilor de artă şi a colecționat tot ce i-a plăcut lui.

Femeile, în secolele trecute, ce rochii înfoiate, largi, dantelate aveau! Azi, le vezi în pantaloni de parcă ar fi bărbați (ori ființe asexuate, de nu-ți trezesc nici un simțământ). Feminitatea şi feminismul s-au transformat. Societățile evoluează spre omogenizare? Culturile converg?

Un tablou de V.G. Şvartez (1838-1869), înfățişându-l pe Ivan cel Groaznic după ce şi-a ucis fiul – unele surse susțin că l-ar fi omorât din greşeală, iar altele cred că pricina ar fi fost tânăra nevastă a țarului, de care s-ar fi luat fiul.

Portretul lui Vladimir Dal, autorul unui dicționar de limbă rusă, executat de pictorul V.Perov (1834-1882). Portretul dramaturgului național A.N. Ostrovski (1823-1886) de A.Petrov. Portretul scriitorului universal, cu o vastă operă, Lev Tolstoi (1829-1910) de Ivan Kramskoi.

Am văzut şi portretul lui Gogol (1809-1852) cu ale sale „*Suflete moarte*", roman tradus şi-n româneşte, de o mare forță plastică şi comică (publicat în 1842).

Peisaje din Crimeea de F. Vasiliev (1850-1873), care a murit tânăr de tuberculoză.

Neva înghețată în St.Petersburg, iarna, circulau sănii şi oameni pe gheață – într-un cunoscut tablou de A.Bogolubov (1824-1896). Marea Neagră (atât, numai apa) pictată la dimensiuni mari de I. Aivazovski (1817-1900).

Alți pictori: V.Polenov (1844-1927), N.Kuznețov (1850-1929), A.Vasnețov (1856-1933) sau I. Levitan (1860-1900), care n-avea casă şi era mereu bolnav, S.Ivanov (1864-1910), A.Rugabuşkin (1861-1904). Îmi vine mereu să socotesc câți ani a trăit fiecare.

M. Vrubel (1856-1910), o compoziție simbolică pe sticlă, dar imagini mitice („*Prințesa-lebădă*"). Un reprezentant al primei dinastii, Nicholas Konstantinovici Roerich (1874-1947), pictor care a trăit şi a fondat un muzeu în India (Hymalaya) – ca nişte nebuloase pânzele sale, pe mov, gri, albastru închis; Ilena Roerich, soția lui, a scris cărți despre yoga (cum să primeşti informații din cosmos).

V. Sarov (1865-1911), impresionist. Peisaj înghețat de Alexei Savrasov (1830-1897), „*Corbii s-au întors*” (1871), amintind de iernile friguroase din stepele ruseşti.

Clasicul peisagist Ivan Şişkin cu celebrul său tablou „*Pădurea de pini*” (1872), atât de perfect, încât, la început, am avut impresia că e o fotografie!

În secolele XV-XVI, pictura înflorea prin Theophanes Grecul (născut în Bizanț), Andrei Rubliov şi Dionysius. În secolul al XVIII-lea, apăreau portretiştii Fiodor Rokotov, Dmitri Levițki şi Vladimir Borovikovski.

*

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, alți portretişti: Vasili Tropinin, Orest Kiprenski, Karl Briullov. Sunt create şi opere la scară enormă de către Alexander Ivanov – la o pictură, „*Hristos în mijlocul poporului*”, a lucrat 20 de ani (se înființase deja Academia de Arte din St. Petersburg)!

În urma mişcării populiste din anii 1870 în Rusia, creația artistică este dirijată spre descrierea vieții şi mediilor populare. Astfel, Ilia Repin (1844-1930) zugrăveşte *intelligheția* populistă.

Alții abordează teme diverse: Vasili Surikov picturi istorice, Viktor Vasnețov se inspiră din folclor, Vasili Vereşceaghin pictează scene de război, moderniştii (din curentul *Secession*, asemănător cu *Art Nouveau*) apar în anii 1880 şi 1890: A.Arhipov, frații Korovin, M. Nesterov, V. Serov.

La începutul secolului al XX-lea, se publică revista *Mir Iskusstva* (Lumea Artelor), editată de Asociația „Lumea Artelor”, formată de un grup de artişti din Sankt Petersburg, format din: Alexandr Benois, al cărui nume l-am văzut scris în ruseşte conform pronunției franceze, Benua (1870-1960), Konstantin Somov (1869-199), Mstislav Dobuzinski (sau Doboujinski, 1875-1957), Evgheni Lanceré (1875-1946), Zenaida Serebriakova (1884-1967), Igor Grabar (1871-1960, declarat în 1956 “Artist al Poporului”), Nicholas Roerich (1874-1947).

Victor Borisov-Musatov introduce simbolismul poetic, influențând pe M. Sarian, N. Krimov, P. Kuznețov, K. Petrov-Vodkin.

Am mai vizitat o galerie de desene, una de acuarele, iar la subsol o expoziție arhaică ortodoxă (icoane pe sticlă şi lemn).

Am ratat „Arsenalul”

Sredni = mijlociu, *zabâti* = a uita.

*

Ia hai să număr până la cinci: *adin* = unu (1), *dva* = doi (2), *tri* = trei (3), *cetâri* = patru (4), *piati* = cinci (5).

*

Şi n-am apucat să văd, aşa cum mă sfătuise mentorul meu spiritual într-ale călătoriilor, MM sau Mémé, din Râmnicu Vâlcea, Mircea Monu (care mi se adresează prin e-mail „*Salve, Florentinus Paradoxisticus Maximus!*”, prescurtat *SFPM!*…), deci n-am apucat să văd din Kremlin, Arsenalul, „*unde sunt expuse observării şi piese din tezaur, desigur nu cel românesc, pe care nici Brejnev, Gorbaciov sau Putin nu l-au văzut*”, continua MM, referindu-se la tezaurul României evacuat în Rusia în timpul Primului Război Mondial, ca să nu cadă cumva în mâinile nemților. A fost returnată numai o mică parte din el, cuprinzând şi „Cloşca cu puii de aur” (şi aceasta, nu în original, ci în copie, nu tocmai fidelă, spun unii specialişti!). Se spune în folclorul istoricilor români că lingourile de aur din Tezaurul României au fost vândute de Lenin pe armament, în timpul Războiului Civil din Rusia.

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, românii ascunseseră tezaurul țării într-o peşteră prin munții Gorjului, pe la Tismana, îl păzea un preot, dar l-au descoperit ruşii când au trecut peste noi şi l-au „*luat*” ca să-l păzească de nemți şi au „*uitat*” să ni-l înapoieze!

Larissa îmi spune că pentru vizitarea Arsenalului ne trebuia rezervare cu o lună înainte şi să fi fost într-un grup…

*

Poeți ruşi care mi-au plăcut: Lermontov, romantic, decedat tânăr (1814-1841) şi Esenin, imagist, de inspirație țărănească, care a devenit alcoolic şi s-a sinucis la 30 de ani (1895-1925).

*

Paidiom = să mergem, *tvarojnik* = mâncare.

*

Urmează să vizitez unul dintre celebrele muzee moscovite – cel de artă universală, care poartă numele poetului național al Rusiei.

Muzeul de Artă Universală „Puşkin"

La Muzeul de Artă „Puşkin" din Moscova, biletul de intrare costă 60 de ruble. Statuia uriaşă „David", de Michelangelo, la intrare. *Sculpturi* de zei din Grecia Antică şi Roma Antică.

Alexandr Arcipenko (1887-1964), rus exilat în America, trecut şi prin Şcoala din Paris (1910-1914), cu *sculpto-picturile* sale (asamblări).

Câțiva *pictori moderni* (după care-s eu ahtiat): Chirico, Chagall, Miró, bineînțeles rusul Kandinsky, F. Léger. Apoi *clasici*: Matisse, Picasso, Cézane, Gaugin (francezii aştia îi văd prin toate expozițiile!)

Alți artişti *mai puțin cunoscuți*: Aristide Maillol (1861-1944), sculptor; pictori: Rousseau Vameşul (1844-1910), cu stilul său naiv-fantastic care mă atrage atât de mult, Maurice Utrillo (1883-1955), Puy Jean (1876-1960), Louis Valtat (1869-1952), Ker Xavier Roussel (1867-1944), Maurice Denis (1870-1943), Armand Guillaumin (1841-1927), cu peisaje.

O sală întreagă cu *desene* mici, ruseşti de: Agin Alexander (1817-1875), Pavel Fedotov (1815-1852), Feodor Tolstoi (1783-1873 – nu Lev, scriitorul), Ivan Ermenev (1746-1790), Nikolai Utkin (1780-1863), Andrei Ivanov (1775-1848)… Ruşii nu scriu întâi prenumele şi apoi numele, ci invers: Ivanov Andrei!

Apoi Alexei Egorov (1776-1851), Orest Kiprenski (1782-1836), Feodor Jordan (1800-1883), Karl Briullov (1799-1852), Piotr Basin (1793-1877).

Interesant că sunt afişate şi proiecte de clădiri, plus *arhitecții* lor (ruşi ori străini) care au lucrat în Rusia: Charles Cameron (1743-1812), Pietro Gonzaga di Gottardo (1751-1831), Angelo Toselli (1770-1827), Feodor Alexeev (1753-1824) care a construit şi

în Piața Roşie, Jean-François Thomas de Thomas (1760-1831), ce nume sucit, am crezut la început că e o greşeală de tipar!… Giuseppe Valerian (1708-1762).

Mulți pictori francezi din secolele XVIII-XX. Icoane pe lemn. Reproduceri de picturi vechi din secolele XIV-XVII, de: Tiziano Vecellio, Giovanni Girolamo Savoldo, Cesare da Sesto, Gaudenzio Ferrari, Bartolomeo Vivarini, Giulio Romano (mulți italieni).

Cultura babiloniană: fresce, basoreliefuri, cornuri de fildeş, pietre funerare, vase, inscripții în piatră, zei.

Cultura indiană, secolele IX-XI.

Cultura egipteană. Am observat aparate de măsură a temperaturii şi a umidității în fiecare sală de muzeu, pentru reglarea parametrilor climatului exponatelor.

Voiam să văd, eram mai mult interesat de arta contemporană – avangardă, experimente – boala mea!… pe care să le compar cu *aut arta* – pictura paradoxistă, pe care am creat-o aplicând principiile paradoxismului în pictură.

La „Casa Pictorilor"

Am ieşit de la Muzeul "Puşkin" şi-am luat-o pe jos, cu Larissa şi Dmitri prin oraş. Am trecut Podul *Krimen* peste râul *Moskva*. Pe un vapor improvizat se zărea Restaurantul *Karaoke*. Am purces în Expoziția *Casa Pictorilor*, aşadar, artă contemporană, cum îmi exprimasem dorința. Descopăr cu surprindere că se revine la neotradițional. Culori vii. Tinerii de astăzi nu mai au gustul năstruşnic al avangardei?

Pictori precum P. Aniskin, V. Secret (uite ce nume!), G. Dimitriev, V. Rodionov, V.Narâşkin, N. Prohorov, A. Titov, Irina Cevereva (natură moartă), Igor Ciolaria (roşu predominant), Volodia Popov (culori aprinse, experimentale – aha, îmi place!), Gleb Bogomolov, Aleksandra Buganin, Andrei Makarevici, Arsen Avetinan, Madhiddin Umarov, Umarbakov, Renan Vico, Serghei Kuzin, Valeri Cernenko, A. Kolotilov.

Experimente stilistice (bravo!): Nataşa Perova, Elâmaz, Ramazan etc.

– *E câte un peisaj*, exclamă Larissa, *de-ţi vine să intri în tablou*!

Găsim şi tablouri de dimensiuni mari, cu clasici sovietici. Revenirea la realism în artă. Naiv şi mister la E. Markova, Andrei Nikulin, M. Petrov.

Avangardă, simplificare, culori mate pe zone întinse şi drepte, mult alb în unele tablouri la Serghei Lauşkin.

Supracompoziţii la: V. Muhin, V. Pesin, M. Şereinina, A. Lufer, R. Daurova, I. Krisiuk, N. Zaiţev. Elemente novatoare la: Sergei Radiuk şi Nikolai Şirokov.

*

Ustâi = obosit.

Sunt obosit de-atâtea expoziţii – îmi vor fi necesare câteva luni să le diger!

*

Velosiped = bicicletă, *voda* = apă, *etaj* = etaj, *balcon* = balcon (ultimele două sunt împrumutate din limba franceză).

*

Sub împărăteasa Elisabeta Petrovna (1741-1762) a pătruns multă influenţă franceză în Imperiul Ţarist. Romanul „*Război şi Pace*", scris de Lev Tolstoi (1828-1910), între anii 1865-1869, abundă în franţuzisme (îl citeşti cu dicţionarul, dacă n-are explicaţii în subsol!).

*

Dmitri îmi pune muzică pop rusească la computer folosind *Media Player*. Solişti: Mihail Krug (ucis acum doi ani de spărgatori azeri, care au intrat în casa lui să-l jefuiască), Karednâi (poet şi interpret… cântece comice… *„e mai bine să te odihneşti decât să munceşti!"*).

Copiez şi eu fişierele audio pe USB (*memory stick*). Dansez cu Tania, fiica Larissei.

*

Tanieţ = dans.

*

Alexei Abrikosov, laureat al Premiului Nobel în fizică teoretică (2003), declara că singurul ajutor pe care-l dă oamenilor de ştiinţă ruşi este sfatul de a părăsi Rusia!

– Ştiinţa rusească este astăzi în mâinile foştilor leaders comunişti, adaugă Dmitri.

Abrikosov a emigrat în SUA după *perestroika*. Premiul Nobel l-a împărţit cu Vitali Ginzburg, care a rămas în Rusia. Ei au lucrat împreună cu Gorkov, alt fizician rus, însă acesta a decedat mai înainte şi n-a mai luat premiul. Au fost certuri între Ginzburg, care vedea o „cercetare colectivă" şi Abrikosov, care considera „cercetarea individuală".

*

Când Lobacevski a prezentat geometria sa neeuclidiană la o conferinţă în Kazan, cercetătorii i-au zis că e nebun! Ideile radicale întâmpină rezistenţă din cauza inerţiei intelectuale.

*

Kukuruz (ca-n Moldova) = porumb, *alio* = alo (nevastă-mea Lilia, are accentul ăsta), *şes* = nu (în momentul de faţă – îmi tot repeta moldoveanca mea şi nu înţelegeam, credeam că vrea să-nsemne: şezi la un loc, stai cuminte…), *paka* = la revedere (vorbea Lilişka la telefon cu maică-sa ori cu fratele ei şi mai auzeam, pe lângă româneşte – *priveot, vseo, ladna, paka*…), *ile* = sau, *gde* = unde, *pojalusta* = vă rog.

Poetul stelar al Păcii

Cu o zi înainte de întoarcerea acasă, am fost în vizită la poetul şi activistul pacifist Igor Mihailusenko (născut în anul 1932, în Moscova), pe Bulevardul Balşaia Gruzinska, aproape de Grădina Zoologică.

În copilărie, citisem un roman de Boris Polevoi, „Povestea unui om adevărat", care prezenta povestea unui pilot din aviaţia de vânătoare: rănit în luptă aeriană, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, îi sunt amputate ambele picioare, i se pun proteze, dar, cu o ambiţie extraordinară, el reuşeşte să piloteze din nou avionul.

Igor Mihailusenko are ceva în comun cu acel pilot, pe lângă faptul că a demonstrat cu brio, fără să i-o ceară cineva, că este UN OM ADEVĂRAT: şi el şi-a pierdut ambele picioare în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial [Marele Război pentru Apărarea Patriei – *Великая Отечественная Война* (Velicaia Otecestvennaia Voina), îi spun ruşii, spre deosebire de Războiul pentru Apărarea Patriei, din 1812, împotriva lui Napoleon, care invadase Rusia; atunci, spre deosebire de nemți, francezii au ocupat Moscova, care fusese evacuată de ruşi]. Era în anul 1942: în timpul unei alarme aeriene, călătorii speriați au sărit din tramvaiul aflat în mers, Igor a sărit şi el, a alunecat pe gheață şi a ajuns cu picioarele sub roțile tramvaiului. În scurtă vreme, tatăl său a murit pe front. A reuşit treacă peste aceste traume fizice şi psihice şi a învățat să meargă cu

Autorul (în stânga), acasă la poetul Igor Mihailusenko

proteze. În anul 1958 a absolvit Facultatea de Engleză a Institutului de Limbi Străine *Maurice Thorez* din Moscova. A lucrat ca translator la celebra Agenție Turistică *Inturist.* Apoi, a fost ziarist, iar după ce a

devenit poet şi militant activ pentru pace, a devenit liber profesionist. Acum, primeşte un ajutor social lunar de 3.500 de ruble (~125 $).

El este autorul textului Imnului Olimpic „Străluceşte, precum o stea, Planeta noastră Sportivă!", al Olimpiadei din Moscova, 1980, tradus în 90 de limbi. Multe din poeziile sale au fost puse pe muzică şi au devenit şlagăre – cântecele „Adunarea stelară", „Tangoul cosmic", „Valsul dragostei", „Roteşte-te, planetă, roteşte-te!" s-au vândut într-un tiraj de peste un milion de exemplare.

Pentru activitatea sa de promovare a păcii în lume, a fost distins cu „Insigna de Onoare" a Comitetului Păcii din Moscova, în anul 1982.

Şi pentru că n-are ce face, n-a fost însurat niciodată, creează poezii şi expediază scrisori pe la conducătorii politici, care (m-a mirat) îi şi răspund! Are epistole de la Gorbaciov, Putin, Bush sr. ori autografe de la amiralul Jukov, dar şi de la personalităţi culturale contemporane.

A primit şi distincţii din străinătate: în anul 1997, a fost laureat al celui de-Al XV-lea Congres Mondial al Poeţilor „Pentru Pace şi Dragoste prin Poezie"; în anul 2001, în SUA - „Cavaler al celor Cinci Continente".

International Writers and Artists Association (IWA) – Asociaţia Internaţională a Scriitorilor şi Artiştilor, a propus ca Igor Mihailusenko să fie nominalizat la Premiul Nobel pentru Pace pentru anul 2005, propunere susţinută şi de dr. med. Neel E. Ejderskov, din Danemarca. [*Nota editorului:* Premiul a fost acordat Agenţiei Internaţionale pentru Energie Atomică şi directorului general al acesteia, egipteanul Mohammed El Baradei – pentru eforturile de a asigura utilizarea energiei nucleare în scopuri strict nemilitare şi pentru măsurile de siguranţă în utilizarea acestei forme de energie]

Igor mi-a înmânat, cu dedicaţie, câteva dintre volumele sale de versuri şi de eseuri social-politice: „*Visele poetului*" (rusă – engleză), „*Poeme care-mi oglindesc sufletul*" (traduse din rusă în engleză de Walter May), „*Tribut Mileniului Trei*", plus o sticluţă de vodcă pe care am pus-o în geamantan pentru America.

Igor mi-a dedicat o poezie, „*Vom descoperi lumi noi*", în cartea cu mileniul trei.

Obsesia unei energii noi

Mesto = loc, *benzin* = benzină, *raion* = raion.

*

Propun lui Dmitri şi Larissei, în afara proiectului de *transmitere instantanee a informaţiilor*, să abordăm şi *crearea de energie nouă*.

– Hai s-o dăm pe aplicaţii!, am continuat. Astea se caută.

Ei se specializează în energia înaltă, Teoria Relativităţii, Efectul Şnoll şi ortopositronium.

*

Mi-amintesc două reviste din care mai rezolvam probleme când eram elev: *„Matematika v Şkole”* şi *„Kvant”*, când îmi cădea în mână vreun exemplar.

Iar *„Referativnâi Jurnal”* mi-a recenzat multe cărţi şi articole, deşi aceasta apare destul de greu în prezent. Toate trei revistele sunt tipărite la Moscova.

Vara asta am distribuit peste 50 de cărţi la cinci bilbioteci din Rusia.

*

Doi scriitori ruşi de satiră, i-am citit traduşi în română când eram în ţară, Ilf & Petrov, coautori – scriau ca unul singur.

ВДНХ – EREN-ul moscovit

Larissa mă duce la Expoziţia Socialismului (Prietenia Popoarelor)! Mă-ntreabă sfioasă dacă vreau să intru…

De fapt, este vorba despre celebrul complex expoziţional după modelul cărui s-a realizat şi în Bucureşti, lângă „Casa Scânteii”, unul – numit EREN (Expoziţia Realizărilor Economiei Naţionale). În Moscova, el este mult mai mare, uriaş, şi se numeşte *ВДНХ* (pronunţia acestei sigle este *veodenha*), prescurtare de la expresia *Выстка Достижений Народного Хозяйства* (Vâstavka Dastijenii Narodnovo Haziaistva, prescurtat VDNH), traducerea fiind EREN. Acest complex expoziţional a fost realizat în anii de glorie ai stalinismului, cu un scop propagandistic – proslăvirea rezultatelor

economice ale socialismului. Acum, el este folosit pentru organizarea de târguri naționale şi internaționale, iar VDNH este sigla tradițională pentru asemenea târguri. O linie de metrou trece pe lângă acest complex expozițional, iar stația de metrou se numeşte chiar *ВДНХ*...

Arhitectură tipic proletcultistă la VDNH Moscova, cu statuia lui Lenin în fața clădirii „Casa Popoarelor Rusiei"

Lume puhoi pe platformă, la promenadă. Biciclişti. Copii pe patine cu rotile. Muzică uşoară. Rondouri cu flori.
Dom Narodov Rassii (scris cum se aude) = Casa Popoarelor Rusiei, Steaua lui Lenin (Ulianov).

O fântână arteziană cu 15 femei în costume naționale reprezentând cele cincisprezece foste republici sovietice (construită în perioada interbelică).

Steagul rusesc (alb-albastru-roşu), format din flori, în parc – loc de recreere publică – nostalgia imperiului destrămat. Fiecare

fostă republică socialistă are pavilionul ei expoziţional, astăzi transformate în magazine de vânzări electronice.

Centrul ucrainean, de pildă, are şi în prezent secera şi ciocanul, plus steaua în vârf (simboluri comuniste).

La umbra Turnului Ostankino

Trecem pe lângă Centrul „*Cosmos*", cu o rachetă *VOSTOK* [Răsăritul] şi un avion în faţă. Când primul om a ieşit în spaţiu (Iuri Gagarin, în 1961), cetăţenii sovietici au ieşit în stradă să celebreze. A fost un eveniment în premieră mondială, de care propaganda lui Hruşciov s-a folosit din plin.

Ne oprim la restaurantul de lângă lac. Mi-e sete pe soarele ăsta şi comand o bere cehă, bună şi rece, *Kozel*. Pe urmă încă una: „*Ia haciu halodnoe pivo!*" [Vreau bere rece] .

Mă-nţeleg greu cu Larissa: eu vorbesc prea puţină rusă, iar ea prea puţină engleză. Câteodată mă şi enervez, dar îmi înfrânez supărarea – e mai degrabă vina mea.

Mi-aduc aminte de Iaroslav Haşek, autorul ceh al celebrei cărţi *Aventurile bravului soldat Šveik* (în Primul Război Mondial), care afirma că berea e făcută din fecale!

Miros de fum ca-n România, în cârciumile unde se prăjesc mici, doar că aici sunt puse pe grătar bucăţi simple de carne.

Larissa a împlinit 61 de ani. Îmi relatează că-n clasa ei, după război, majoritatea copiilor n-aveau tată… muriseră pe front. Prea multe femei nu aveau bărbaţi să se căsătorească (la fel era şi-n Germania). Mama ei a rămas nemăritată şi-n ziua de astăzi (trăieşte, are 87 de ani). Tatăl ei era uzbec.

S-a estimat la 20.000.000 numărul soldaţilor sovietici pieriţi în lupte. Frontul de Est a fost cel mai dur…

*

Merg şi cu tramvaiul, până la Parcul Ostankino. Alături, Muzeul de Stat care, din nefericire, este închis. Trecem pe sub Turnul Televiziunii (533 m), care la nivelul/cercul al şaptelea de sus are un restaurant rotitor. În zona turnului sunt radiaţii.

Turnul TV Ostankino din Moscova, cu restaurant în „Al şaptelea cer”

*

Seara era plăcut de umblat pe străzi. Se răcorise. Pe un trotuar câțiva băietani întinseseră trei pături şi făceau acrobații (era şi un negru care vorbea perfect ruseşte).

Cine primeşte burse Soros

Larissa a susținut doctoratul în astro-fizică. O interesează studierea din punct de vedere ştiințific a fenomenelor anormale din experimentele fizice.

*

Profesorul Nikolai Kozârev a efectuat în anul 1978, în Crimeea, şi în anul 1991, în Siberia, un experiment prin care oglinzile telescopului detectează în focar radiații stelare (energie neelectromagnetică, probabil cumva reflectată).

Problema care s-ar pune este colectarea, păstrarea şi distribuirea noii energii (similară electricității).

Iuri Arepiev, de la Institutul din Kiev, încearcă să repete experimentul.

*

Koşka = pisică, *kot* = motan, *sobaka* = câine.

*

Dr. Simon Şnoll predă Istoria Ştiințelor la Universitatea din Moscova. În anul 1995 a publicat o carte *„Genii şi gangsteri”*, tradusă în Polonia şi Argentina, unde relatează despre oamenii de știință sovietici închişi şi torturați sub regimurile lui Stalin, Hruşciov şi Brejnev pentru că fuseseră turnați de alții din gelozie profesională ori din ură.

– Disputele pentru sponsorizări există şi astăzi, remarcă Dmitri. Doar prietenii gangserilor în știință primesc burse *„Soros”*!

*

Când călătoresc mai beau câte o bere, un păhărel de alcool tare. Mă relaxez, sunt în vacanță (activă totuşi), deoarece acasă trec luni fără să pun un strop pe limbă.

Fizicianul rus Leon Landau se destăinuia că, după ce a băut un pahar de vin, mintea i-a fost distrasă trei luni de zile!

Patru alfabete în fosta URSS

În fostele republici sovietice socialiste se utilizează patru alfabete: *chirilic* (în Rusia, Bielorusia şi Ucraina), *latin* (în Republica Moldova, Estonia, Lituania, Letonia, Kazahstan, Uzbekistan, Turkmenistan, Azerbaidjan, Tadjikistan, Kârgâzstan – înainte, în aceste țări era alfabetul chirilic), *georgian* în Georgia şi *armean* în Armenia – ultimele două compuse din caractere vechi.

De pildă, „Tbilisi” se scria în georgiană astfel:

Răsfoiesc albumul de artă rusească din biblioteca lui Dmitri. De curiozitate. Natan Altman (1889-1970), pictor şi sculptor. Portrete ale lui Lenin, nuduri, peisaje realiste.

Constantin Alekseevici Korovin (1861-1939). Impresionist. Flori, natură moartă, peşti, imagini citadine, portrete.

Alți pictori ruşi impresionişti: Boris Kustoțiev, Constantin Andreevici Somov. Postimpresioniştii au extins stilul.

Intrarea în blocuri e neîngrijită, miroase urât – tot ca în România...

*

Istoria se rescrie. Nume de străzi şi oraşe schimbate după *perestroika*. De pildă, oraşul Leningrad a (re)devenit Sankt Petersburg, Ulianovsk – Simbirsk, Gorki – Nijni Novgorod (Stalingrad a devenit Volgograd înainte de perestroka, în urma procesului de destalinizare). În schimb, numele oraşului *Kaliningrad* [Oraşul lui Kalinin, fostul lider bolşevic Mihail Kalinin, lichidat de Stalin], enclavă rusească între Lituania şi Polonia, acum membre ale Uniunii Europene (UE), Polonia fiind şi membră NATO, nu a fost schimbat! Interesul politic este evident, căci revenirea la numele inițial ar evidenția clar că nu este un teritoriu etnic rusesc! El a fost înglobat în URSS în anul 1945 şi poartă numele de Kaliningrad din anul 1946. Numele original al oraşului este „Muntele regelui" şi a purtat, pe rând, acest nume tradus în diverse limbi: *Regiomontium* (în latină, cum i-au spus la fondare Cavalerii teutoni, în cinstea regelui Otakar al II-lea al Boemiei, care chemase acest ordin călugăresc militarizat să-l sprijine în lupta contra populațiilor baltice); *Karaliaučius* (în lituaniană); *Królewiec* (în poloneză); *Königsberg* (în germană). După înglobarea oraşului în URSS, populația germană a fost deportată în Siberia. Acum, unii dintre nemții deportați sau urmaşii lor încep să revină în locul de baştină.

După ce beau multă bere, vorbesc *„mai bine"* rusă!

Emigrație chineză masivă în Siberia!

Chinezi în oraşele ruseşti din orientul îndepărtat: Irkuțk, Cita, Habarovsk, Vladivostok. Circa 2.000.000 – jumătate legal, jumătate ilegal. Obțin viza pe patru-cinci luni şi rămân acolo, depăşind numărul rusofonilor. Emigranții chinezi nu mai au restricție doar un copil, ca în țara de origine, şi se înmulțesc mai repede.

Natalitatea ruşilor este foarte mică (mai puțin de un copil pe familie).

Biletele de intrare în muzee, expoziții etc. sunt de două-trei ori mai scumpe pentru străini decât pentru localnici.

Întâlnesc un american din Philadelphia, consultant în Industria Oțelului. Lucrase şi pentru Combinatele din Galați şi Hunedoara. Amanta lui (*lady friend*) este rusoaică. Afirmă că „*rusoaicele sunt mai feminine decât americancele*" (se-mbracă mai cu gust, mai provocator, mai sexy).

*

În Moscova, sunt 11 linii de metrou. Pe hartă, apar cu diverse culori. Vechiul oraş e cuprins în interiorul liniei 5 (centura). Noul oraş s-a dezvoltat împrejur. Tunelul metroului trece când pe sub râul Moscova, când pe deasupra, pe poduri solide.

Până la aeroport, am schimbat două autobuze şi două metrouri. Dmitri şi Larissa m-au condus. Îmi părea rău de despărțire, dar mă bucuram de întoarcerea acasă – am atâtea de făcut (s-au adunat în perioada călătoriei)

Îmi iau la revedere: *Paka*!

*

La bord sunt trei piloți.

În avionul Moscova-New York, un tip grăsan nu avea loc pe scaunul 38 A. Stewardesele l-au mutat pe două scaune libere!

*

În Philadephia, n-am putut prinde cursa spre Albuquerque şi am rămas la Hotel „Mariott", chiar în aeroport. Am plătit 119 $ pe noapte, dar, pe lângă taxa federală, mi s-a cerut şi taxă de stat! Aşa ceva nu mai plătisem. În total, m-a costat 135,60 $.

- КОНЕЦ -

[*Koneț* (se pronunță *canéț*) = Sfârşit]

CUPRINS

1. Întâlnirea cu Moscova 5

2. Prin Oraşul lui Petru cel Mare 19

3. În vizită la Petrodvoreț 31

4. Farmecul Veneției ruseşti 44

5. Salutări din Moscova! 75

6. În Puşcino – oraş de cercetare ştiințifică 83

7. „Dac-ați şti şi voi ce frumos oraş
Şi ce seri sunt la Moscova!” 98

Bun de tipar:
Tipar executat la Tipografia OFFSETCOLOR
Râmnicu Vâlcea, 2006